

«Демир Кыргыз Интернэшнл Банк» ЖАК

Финансылык отчеттуулук

Көз карандысыз аудитордун аудитордук корутундусу менен
2024-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл үчүн

МАЗМУНУ

ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТТУУЛУКТУ ДАЯРДОО ЖАНА БЕКИТҮҮ ҮЧҮН ЖООПКЕРЧИЛИК ЖӨНҮНДӨ ЖЕТЕКЧИЛИКТИН БИЛДИРҮҮСҮ

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ

Пайда же чыгым жана башка чогуу алгандагы киреше жөнүндө отчет	1
Финансылык абал жөнүндө отчет	2
Акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчет	3
Өздүк капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө отчет	4

ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТТУУЛУККА ЭСКЕРТҮҮЛӨР

1. Жалпы маалымат	5
2. Финансылык отчеттуулукту даярдоо негизи	5
3. Эсеп саясатынын олуттуу жоболору	6
4. Олуттуу эсептик пикирлер жана баалоолор	17
5. Таза пайыздык киреше.....	18
6. Насыялык чыгымдар боюнча чыгашалар.....	19
7. Таза комиссиялык кирешелер	19
8. Башка операциялык кирешелер.....	20
9. Персоналга чыгашалар жана башка операциялык чыгашалар	20
10. Салык салуу	21
11. Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	23
12. Насыялык мекемелердеги каражаттар	24
13. Кардарларга насыялар	25
14. Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялык баалуу кагаздар	33
15. Негизги каражаттар жана материалдык эмес активдер	34
16. Пайдалануу укугу түрүндөгү активдер жана ижара боюнча милдеттенмелер	35
17. Башка активдер жана милдеттенмелер	35
18. Банктардын каражаттары	36
19. Кардарлардын каражаттары	36
20. Башка карыздык каражаттар	38
21. Өздүк капитал	40
23. Келишимдик жана шарттуу милдеттенмелер	55
24. Байланыштуу тараптар менен операциялар	57
25. Адилеттүү наркты баалоо	59
26. Камсыздоо катары берилген активдер	62
27. Активдерди жана милдеттенмелерди төлөө мөөнөттөрүн талдоо	63
28. Капиталды башкаруу	63

**ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТТУУЛУКТУ ДАЯРДОО ЖАНА БЕКИТҮҮ ҮЧҮН
ЖООПКЕРЧИЛИК ЖӨНҮНДӨ ЖЕТЕКЧИЛИКТИН БИЛДИРҮҮСҮ****2024-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл үчүн**

Жетекчилик "Демир Кыргыз Интернэшнл Банк" ЖАКнун ("Банк") 2024-жылдын 31-декабрына карата финансылык абалын жана анын операцияларынын натыйжаларын, акча каражаттарынын агымын жана ошол учурда аяктаган жыл үчүн өздүк капиталдагы өзгөрүүлөрдү Финансылык Отчеттуулуктун Эл аралык Стандарттарынын («ФОЭС») талаптарына ылайык туура чагылдырган финансылык отчеттуулуктун түзүлүшү үчүн жоопкерчилик тартат.

Финансылык отчеттуулукту даярдоодо жетекчилик төмөнкүлөр үчүн жоопкерчилик тартат:

- Туура тандоону камсыз кылуу жана эсеп саясатынын принциптерин пайдалануу;
- Маалыматты, анын ичинде эсеп саясаты жөнүндө маалыматтар мындай маалыматтын максатка ылайыктуулугун, аныктыгын, салыштырмалуулугун жана түшүнүктүү экендигин камсыз кылуучу формада берүү;
- ФОЭСнын айрым талаптарын аткаруу пайдалануучулардын отчеттуулукту түшүнүүсү үчүн кандайдыр бир бүтүмдөрдүн, ошондой эле башка окуялардын жана шарттардын Банктын финансылык абалына жана ишинин финансылык натыйжаларына тийгизген таасирин жетишсиз болгон учурларда кошумча маалыматты ачыкка чыгаруу;
- Банктын өз ишин жакынкы келечекте улантуу жөндөмдүүлүгүнө баа берүү.

Жетекчилик ошондой эле төмөнкүлөр үчүн жооптуу:

- Банкта ички көзөмөлдөөнүн натыйжалуу жана ишенимдүү системасын иштеп чыгаруу, киргизүү жана сактоо;
- Банктын бүтүмдөрүн ачыкка чыгарууга жана түшүндүрүүгө, ошондой эле Банктын финансылык абалы жөнүндө кайсы күнү болбосун жетиштүү тактыктагы маалыматты берүүгө жана финансылык отчеттуулуктун ФОЭСнын талаптарына ылайык келишин камсыз кылууга мүмкүндүк берүүчү формада эсепке алууну жүргүзүү;
- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына жана ФОЭСнын талаптарына ылайык бухгалтердик эсепти жүргүзүү;
- Банктын активдеринин сакталышын камсыз кылуу боюнча баардык акылга сыярлык мүмкүн болгон чараларды кабыл алуу; жана
- Финансылык жана башка кыянаттык фактыларын аныктоо жана алдын алуу.

2024-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл үчүн бул финансылык отчеттуулук 2025-жылдын 20-мартында жетекчилик тарабынан бекитилип, анын атынан кол коюлган:

Мырза Шевки Сарылар
Башкы менеджер

2025-жылдын 20-марты
Бишкек ш., Кыргыз Республикасы

Мырза Тилек Аширбаев
Башкы бухгалтер

2025-жылдын 20-марты
Бишкек ш., Кыргыз Республикасы

Көз карандысыз аудитордун аудитордук корутундусу

«Демир Кыргыз Интернэшнл Банк» ЖАКнун акционерлерине жана Директорлор кеңешине

Пикир

Биз «Демир Кыргыз Интернэшнл Банк» ЖАКнун (мындан ары - «Банк»), финансылык отчеттуулугунун аудитин жүргүздүк, ал 2024-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө отчеттон, пайда жана чыгым жана башка чогуу алгандагы киреше жөнүндө отчеттон, өздүк капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө отчеттон жана көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жыл үчүн акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчеттон, ошондой эле финансылык отчеттуулукка эскертүүлөрдөн, анын ичинде эсеп саясатынын негизги жоболорунун кыскача серебинен турат.

Биздин пикирибиз боюнча, тиркелген финансылык отчеттуулук Банктын 2024-жылдын 31-декабрына карата ишкананын финансылык абалын, ошондой эле көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жыл үчүн анын финансылык натыйжалуулугун жана акча каражаттарынын жылышын Финансылык отчеттуулуктун эл аралык стандарттарына (ФОЭС) ылайык баардык олуттуу мамилелерде туура чагылдырат.

Пикир билдирүү үчүн негиз

Биз аудитти Аудиттин эл аралык стандарттарына (АЭС) ылайык жүргүздүк. Биздин жоопкерчилигибиз көрсөтүлгөн стандарттарга шайкеш, андан ары биздин корутундубуздун «Финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн аудитордун жоопкерчилиги» бөлүгүндө ачып көрсөтүлөт. Биз Бухгалтерлердин этикасынын эл аралык стандарттары боюнча Кеңештин (БЭЭСК) Кесипкөй бухгалтерлердин эл аралык этика кодексине (анын ичинде эл аралык көз карандысыздык стандарттары) (БЭЭСК Кодекси) жана финансылык отчеттуулугуна аудитибизге карата Кыргызстан Республикасында колдонулуучу этикалык талаптарга ылайык Банкка карата биз көз карандысызбыз жана биз ушул талаптарга жана БЭЭСК Кодексине ылайык башка этикалык милдеттерибизди аткардык.

Биз өзүбүз алган аудитордук далилдер биздин пикирибизди билдирүү үчүн негиз болушу үчүн жетиштүү жана талаптагыдай болуп саналат деп ойлойбуз.

Жетекчиликтин жана Аудит боюнча комитеттин финансылык отчеттуулук үчүн жоопкерчилиги

Жетекчилик көрсөтүлгөн финансылык отчеттуулукту ФОЭСке ылайык даярдоо үчүн жана жетекчилик ак ниетсиз аракеттерден же каталардан улам олуттуу бурмалоолорду камтыбаган финансылык отчеттуулукту даярдоо үчүн зарыл деп эсептеген ички контролдоо системасы үчүн жоопкерчилик тартат.

Финансылык отчеттуулукту даярдоодо жетекчилик өз ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантууга Банктын кудуретин баалоо үчүн, ишмердүүлүктүн үзгүлтүксүздүгүнө тиешеси бар маалыматтарды тиешелүү учурларда ачып көрсөтүү үчүн жана ишмердүүлүктүн үзгүлтүксүздүгү жөнүндө божомолдордун негизинде отчеттуулукту түзүү үчүн жоопкерчилик тартат, буга жетекчилик Банкты жоюуга, анын ишин токтотууга ниеттенген же анда жоюудан же ишти токтотуудан тышкары, кандайдыр бир башка реалдуу альтернатива жок болгон учурлар кирбейт.

Аудит боюнча комитет Банктын финансылык отчеттуулукту даярдоого көзөмөлдүк кылуу үчүн жоопкерчилик тартат.

Финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн Аудитордун жоопкерчилиги

Биздин максатыбыз финансылык отчеттуулукту ак ниетсиз аракеттерден же каталардан улам олуттуу бурмалоолорду камтыбай тургандыгына акылга сыярлык ишенимди алууда жана биздин пикирибизди камтыган аудитордук корутундуну чыгарууда турат. Акылга сыярлык ишеним ишенимдүүлүктүн жогорку деңгээлин билдирет, бирок Аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык жүргүзүлгөн аудит олуттуу бурмалоолор бар болгон учурда аларды дайыма табат деген кепилдик болуп саналбайт. Бурмалоолор ак ниетсиз аракеттердин же каталардын натыйжасы болушу мүмкүн жана, эгерде алар өз өзүнчө же жыйындысында бул финансылык отчеттуулуктун негизинде кабыл алынуучу пайдалануучулардын экономикалык чечимдерине таасир этиши мүмкүн деп негиздүү түрдө болжолдоого мүмкүн болсо, олуттуу деп эсептелет.

Аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык жүргүзүлгөн аудиттин алкагында биз кесипкөй ой жүгүртүүнү колдонобуз жана бүткүл аудиттин аралыгында кесипкөй скептицизмди сактайбыз. Мындан тышкары, биз төмөнкүлөрдү аткарабыз:

- ▶ ак ниетсиз аракеттерден же каталардан улам олуттуу бурмалоолордон улам финансылык отчеттуулуктун олуттуу бурмалоо тобокелдиктерин табабыз жана баалайбыз; бул тобокелдиктерге жооп иретинде аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгабыз жана жүргүзөбүз; биздин пикирди билдирүү үчүн негиз болушу үчүн жетиштүү жана талаптагыдай болуп аудитордук далилдерди алабыз. Ак ниетсиз аракеттердин натыйжасында олуттуу бурмалоону таппай калуунун тобокелдигине катанын натыйжасында олуттуу бурмалоону таппай калуу тобокелдигине караганда жогору, анткени ак ниетсиз аракеттер көмүскө бүтүмдү, жасалмалоону, атайлап таштап кетүүнү, маалыматты бурмалап көрсөтүүнү же ички контролдоо системасын кыйгап өтүүчү аракеттерди камтылышы мүмкүн;
- ▶ Банктын ички контролдоо системасынын натыйжалуулугу жөнүндө пикирди билдирүү максатында эмес, жагдайга ылайык келген аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгуу максатында аудит үчүн мааниси бар ички контролдоо системасынын түшүнүгүн алабыз;
- ▶ колдонулуучу эсеп саясатынын ойдогудай мүнөзүнөн жана жетекчилик эсептеп чыккан баалануучу маанилердин жана маалыматты тиешелүү ачып көрсөтүүнүн негиздүүлүгүн баалайбыз;
- ▶ жетекчилик ишмердүүлүктүн үзгүлтүксүздүгүнө жол берүүнү колдонушунун максатка ылайыктуулугу жөнүндө тыянак, ал эми алынган аудитордук далилдердин негизинде - алардын натыйжасында өз ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантууга Банктын кудуретине кыйла шектенүүлөр келип чыгышы мүмкүн болгон окуяларга же шарттарга байланыштуу олуттуу айкын эместик бар же жоктугу жөнүндө тыянак чыгарабыз. Эгерде биз олуттуу айкын эместиктин болушу жөнүндө тыянакка келсек, биз өзүбүздүн аудитордук корутундубузда көңүлдү финансылык отчеттуулуктагы маалыматты тиешелүү ачып көрсөтүүгө бурууга же, эгерде маалыматты ушундай ачып көрсөтүү ойдогудай эмес болуп саналса, пикирибизди модификациялоого тийишпиз. Биздин тыянактарыбыз аудитордук корутундубуздун күнүнө чейин алынган аудитордук далилдерге негизделген. Бирок келечектеги окуялар жана шарттар Банк ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантууга кудуретин жоготушуна алып келиши мүмкүн;

- бүтүндөй алганда финансылык отчеттуулукту берүүнү, анын түзүмүн жана мазмунун, анын ичинде маалыматты ачып көрсөтүүнү, ошондой эле финансылык отчеттуулук анын негизинде турган операцияларды жана окуяларды алардын ишенимдүү берилиши камсыз кылынгыдай түрдө көрсөтө тургандыгын же жоктугун баалоону жүргүзөбүз.

Биз Аудит боюнча комитет менен маалыматтык өз ара аракеттенүүнү жүзөгө ашырып, аларга башкалардан тышкары, аудиттин пландаштырылган көлөмү жана мөөнөттөрү жөнүндө, ошондой эле аудиттин натыйжалары боюнча олуттуу эскертүүлөр жөнүндө, анын ичинде биз аудиттин процессинде тапкан ички контролдоо системасынын маанилүү кемчиликтери жөнүндө маалыматтарды жеткиребиз.

Пол Джордж Кон
Аудитор / Башкы директор
«Эрнст энд Янг Аудит» ЖЧК

Аудитордун квалификациялык сертификаты:
А сериясы № 0366, 2018-жылдын
22-октябрындагы № 0446,
2023-жылдын 11-июлундагы
№11030 жеке каттоо номери

Жеке каттоо номери
«Эрнст энд Янг Аудит» ЖЧК коомдук
кызыкчылык субъекттеринин, ири ишкердик
субъекттеринин аудитине уруксат берилген
аудитордук уюмдардын бирдиктүү
мамлекеттик реестринде 2023-жылдын
22-июнундагы № 2100201 Кыргыз
Республикасынын Экономика жана
коммерция министрлигине караштуу Каржы
рыногун жөнгө салуу жана көзөмөлдөө
кызматы тарабынан берилген

720001, Кыргыз Республикасы, Бишкек ш.,
Токтогул к., 125/1, А Мунарасы

2025-жылдын 20-марты

(миң кыргыз сомунда)

Кол коюлган жана жетекчиликтин атынан берилүүсүн бекитилген:

2025-жылдын 20-марты
Бишкек ш., Кыргыз Республикасы

1

ФИНАНСЫЛЫК АБАЛ ЖӨНҮНДӨ ОТЧЕТ

2024-жылдын 31-декабрына карата

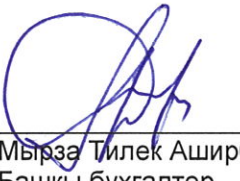
(миң кыргыз сомунда)

		2024-жылдын Эскер. 31-декабры	2023-жылдын 31-декабры
Активдер			
Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	11	25.650.338	24.060.747
Насыялык мекемелердеги каражаттар	12	8.535.165	6.735.371
Кардарларга насыялар	13	29.091.829	21.658.894
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялык баалуу кагаздар	14	2.352.320	1.130.989
Негизги каражаттар	15	414.610	307.043
Материалдык эмес активдер	15	250.900	211.908
Пайдалануу укугу түрүндөгү активдер	16	336.211	343.983
Башка активдер	17	1.011.450	989.158
Активдер баардыгы		67.642.823	55.438.093
Милдеттенмелер			
Банктардын каражаттары	18	41.105	42.382
Кардарлардын каражаттары	19	52.587.044	43.213.915
Башка карыздык каражаттар	20	4.511.513	2.973.432
Пайда салыгы боюнча учурдагы милдеттенмелер		46.242	71.743
Пайда салыгы боюнча кийинкиге калтырылган милдеттенмелер	10	73.842	35.530
Ижара боюнча милдеттенмелер	16	344.997	357.769
Башка милдеттенмелер	17	459.143	442.734
Милдеттенмелер баардыгы		58.063.886	47.137.505
Өздүк капитал			
Акционердик капитал	21	6.000.000	2.000.000
Кошумча төлөнгөн капитал		1	1
Бөлүштүрүлбөгөн пайда		3.578.936	6.300.587
Өздүк капитал баардыгы		9.578.937	8.300.588
Милдеттенмелер жана өздүк капитал баардыгы		67.642.823	55.438.093

Кол коюлган жана жетекчиликтин атынан чыгаруу үчүн бекитилген:

 Мырза Шевки Сарылар
 Башкы менеджер
 2025-жылдын 20-марты
 Бишкек ш., Кыргыз Республикасы

 Мырза Тилек Аширбаев
 Башкы бухгалтер
 2025-жылдын 20-марты
 Бишкек ш., Кыргыз Республикасы

АКЧА КАРАЖАТТАРЫНЫН КЫЙМЫЛЫ ЖӨНҮНДӨ ОТЧЕТ

2024-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл үчүн

(миң кыргыз сомунда)

	Эскер.	2024-жыл	2023-жыл
Операциялык иш-аракеттен акча агымдары			
Алынган пайыздар		3.886.195	3.260.721
Төлөнгөн пайыздар		(942.190)	(713.829)
Алынган комиссиялар		1.187.171	1.396.120
Төлөнгөн комиссиялар		(781.815)	(723.649)
Чет өлкө валютасындагы операциялар боюнча чыгымдарды эсепке албагандагы сатылган пайдалар		1.070.448	1.310.643
Алынган башка кирешелер		23.639	82.150
Персоналга кеткен төлөнгөн чыгымдар		(1.105.912)	(911.891)
Башка операциялык төлөнгөн чыгымдар		(558.379)	(572.594)
Операциялык активдер менен милдеттенмелердеги өзгөрүүлөргө чейинки операциялык ишмердиктен акча агымдары		2.779.157	3.127.671
<i>Операциялык активдердин таза өсүшү</i>			
Насыялык мекемелердеги каражаттар		(1.849.012)	(2.593.861)
Кардарларга насыялар		(7.810.770)	(7.787.482)
Башка активдер		(105.554)	(125.791)
<i>Операциялык милдеттенмелердин таза өсүшү/(азайышы)</i>			
Банктардын каражаттары		408	(15.899)
Кардарлардын каражаттары		10.133.171	614.777
Башка милдеттенмелер		(34.759)	30.989
Операциялык ишмердиктен пайда салыгына чейинки акча каражаттарынын таза түшүүсү/(чыгымдалышы)		3.112.641	(6.749.596)
Пайдага төлөнгөн салык		(231.337)	(245.975)
Операциялык ишмердиктен акча каражаттарынын таза келип түшүүсү/(чыгымдалышы)		2.881.304	(6.995.571)
Инвестициялык ишмердүүлүктөн акча агымдары			
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялык баалуу кагаздарды сатып алуу		(3.609.279)	(1.642.476)
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялык баалуу кагаздарды төлөөдөн түшүүлөр		2.564.525	645.228
Негизги каражаттарды жана материалдык эмес активдерди сатып алуу		(364.051)	(207.245)
Инвестициялык ишмердикке акча каражаттарын таза сарптоо		(1.408.805)	(1.204.493)
Финансылык ишмердүүлүктөн акча агымдары			
Башка карыздык каражаттарды тартуудан түшүүлөр	20	3.901.185	2.526.147
Башка карыздык каражаттарды төлөө	20	(2.278.462)	(319.766)
Ижара боюнча милдеттенмелердин негизги суммасын төлөө		(84.216)	(91.832)
Төлөнгөн дивиденддер	21	(792.000)	-
Финансылык ишкердикте акча каражаттарынын таза түшүүсү		746.507	2.114.549
Күтүлгөн насыялык жоготуулардын акча каражаттарына жана алардын эквиваленттерине тийгизген таасири	11	7.727	(649)
Алмашуу курсунун өзгөрүүсүнүн акча каражаттарына жана алардын эквиваленттерине тийгизген таасири		(637.142)	871.025
Акча каражаттарынын жана алардын эквиваленттеринин таза өсүшү/(азайышы)		1.589.591	(5.215.139)
Отчеттук жылдын башындагы акча каражаттары жана алардын эквиваленттери		24.060.747	29.275.886
Отчеттук жылдын аягындагы акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	11	25.650.338	24.060.747

Кол коюлган жана жетекчиликтин атынан кыргызстандык эскертилген:

Мырза Шевки Сарылар
Башкы менеджер

2025-жылдын 20-марты
Бишкек ш., Кыргыз Республикасы

Мырза Тилек Аширбаев
Башкы бухгалтер

2025-жылдын 20-марты
Бишкек ш., Кыргыз Республикасы

5-64-беттердеги тиркелген эскертүүлөр ушул финансылык отчеттуулуктун ажырагыс бөлүгү болуп саналат.

ӨЗДҮК КАПИТАЛЫНДАГЫ ӨЗГӨРҮҮЛӨР ЖӨНҮНДӨ ОТЧЕТ**2024-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл үчүн**

(миң кыргыз сомунда)

Эскер.	Акционер- дик капитал	Кошумча төлөнгөн капитал	Бөлүштүрү лбөгөн пайда	Өздүк капитал баардыгы
2023-жылдын 1-январына карата	2.000.000	1	3.821.541	5.821.542
Жыл ичиндеги пайда	-	-	2.479.046	2.479.046
Башка чогуу алгандагы киреше	-	-	-	-
Жыл ичиндеги жалпы киреше	-	-	2.479.046	2.479.046
2023-жылдын 31-декабрына карата	2.000.000	1	6.300.587	8.300.588
Жыл ичиндеги пайда	-	-	2.070.349	2.070.349
Башка чогуу алгандагы киреше	-	-	-	-
Жыл ичиндеги жалпы киреше	-	-	2.070.349	2.070.349
Жарыяланган дивиденддер	21	-	(792.000)	(792.000)
Акционердик капиталды көбөйтүү	21	4.000.000	(4.000.000)	-
2024-жылдын 31-декабрына карата	6.000.000	1	3.578.936	9.578.937

Кол коюлган жана жетекчиликтин атынан чыгаруу үчүн бекитилген:

 Мырза Шевки Сарылар
 Башкы менеджер

2025-жылдын 20-марты
 Бишкек ш., Кыргыз Республикасы

 Мырза Тилек Аширбаев
 Башкы бухгалтер

2025-жылдын 20-марты
 Бишкек ш., Кыргыз Республикасы

(миң кыргыз сомунда)

1. Жалпы маалымат

Ишкердиктин негизги түрлөрү

«Демир Кыргыз Интернэшнл Банк» ЖАК (мындан ары — «Банк») Кыргыз Республикасында 1997-жылдын 2-майында жабык акционердик коом катары түзүлгөн. Ишкердиктин негизги түрлөрү аманаттарды тартуу, кардарлардын эсептерин ачуу жана жүргүзүү, насыяларды жана кепилдиктерди берүү; эсептешүү-кассалык тейлөөсүн жүзөгө ашыруу, баалуу кагаздар жана чет өлкөлүк валюта менен операцияларды жүргүзүү. Банктын ишкердиги Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы тарабынан жөнгө салынат (мындан ары — «КРУБ»). Банк 1999-жылдын 11-мартында берилген № 035 банктык операцияларды жүзөгө ашырууга башкы лицензияга ээ, ал 2017-жылдын 22-июнунда жаңыланган. Банк Кыргыз Республикасында аманаттарды камсыздандыруунун мамлекеттик системасынын катышуучусу болуп саналат.

Банк Кыргыз Республикасы, 720001, Бишкек шаары, Чүй проспекти, 245 дареги боюнча катталган.

2024-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Банктын Кыргыз Республикасынын аймагында он төрт филиалы жана он алты бөлүмү бар (2023-жылдын 31-декабрында: он төрт филиалы жана он тогуз бөлүмү).

Акционерлер

Төмөнкү таблицада 2024 жана 2023-жылдардын 31-декабрына карата акционерлердин түзүлүшү көрсөтүлгөн:

	2024-жылдын 31-декабры,%	2024-жылдын 31-декабры,%
Халит Джынгылыоглу мырза	92,5	92,5
НСВГ Holding B.V.	7,5	7,5
Баардыгы	100,0	100,0

2024 жана 2023-жылдардын 31-декабрына карата Банктын акыркы көзөмөлдөөчү тарабы болуп Халит Жынгылыоглу мырза эсептелинет.

Иштетүү чөйрөсү

Инфляция жана учурдагы экономикалык шарттар

Макроэкономикалык жана геосаясий чөйрөнүн таасири дүйнө жүзү боюнча дээрлик баардык экономикаларда инфляциялык басымды күчөттү. Энерготашуучу заттарга болгон жогорку жана өсүп жаткан баалар башка товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн наркына терс таасирин тийгизет, бул көптөгөн өлкөлөрдө керектөө бааларынын олуттуу өсүшүнө алып келет. Көптөгөн товарлардын, анын ичинде азык-түлүктүн баасы ушул жылдын башында рекорддук деңгээлден төмөндөгөнү менен, алар жогору бойдон калууда. КРУБ жарыялаган расмий маалыматтарына ылайык, 2024-жылы Кыргыз Республикасында инфляция 6,3% (2023-жыл: 7,3%) түздү. Геосаясий чыңалуунун өсүшүнө байланыштуу фонддук жана валюталык рыноктордо туруксуздуктун олуттуу өсүшү байкалууда.

Банк бул окуялардын жана экономикалык шарттардагы өзгөрүүлөрдүн өз ишкердигине тийгизген таасирин баалоону улантууда. Учурдагы инфляциялык басым, макроэкономикалык жана геосаясий белгисиздик активдерди жана милдеттенмелерди баалоого байланыштуу баа берүүлөрдүн болжолдоолоруна жана белгисиздигине таасир этет.

2. Финансылык отчеттуулукту даярдоо негизи

Жалпы жоболор

Бул финансылык отчеттуулукту Финансылык отчеттуулуктун эл аралык стандарттарына («ФОЭС») ылайык даярдалган.

(миң кыргыз сомунда)

2. Финансылык отчеттуулукту даярдоо негизи (улантуусу)

Жалпы жоболор (улантуусу)

Банк финансылык отчеттуулуктун тиешелүү беренеси боюнча активдердин/милдеттенмелердин көпчүлүк бөлүгүн калыбына келтирүү/төлөө үчүн ниетине жана күтүлгөн жөндөмдүүлүгүнө жараша финансылык абал жөнүндө отчеттун беренелерин алардын ликвиддүүлүк тартиби боюнча сунуштады. Отчеттук күндөн кийинки 12 айдын ичинде (жүгүртүү активдери жана кыска мөөнөттүү милдеттенмелер) жана отчеттук күндөн кийинки 12 айдан ашык убакыттын ичинде (жүгүртүүдөн тышкаркы активдер жана узак мөөнөттүү милдеттенмелер) ордун жабууга же жабууга карата талдоо 27-эскертүүдө берилген.

Финансылык отчеттуулук «Эсеп саясатынын олуттуу жоболору» бөлүмүндө белгиленгендерди эске албаганда, иш жүзүндөгү чыгымдар боюнча эсепке алуу принцибине ылайык даярдалган.

Бул финансылык отчеттуулук акцияга карата сумманы кошпогондо, эгерде башкача көрсөтүлбөсө, миң кыргыз сомунда («сом») берилген.

2024-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл үчүн финансылык отчеттуулук Банктын жетекчилиги тарабынан 2025-жылдын 20-мартында чыгарууга бекитилген.

3. Эсеп саясатынын олуттуу жоболору

Эсеп саясатындагы өзгөртүүлөр

Банк биринчи жолу 2024-жылдын 1-январынан кийин же андан кийин башталган жылдык мезгилдерге карата күчүнө кирген стандарттарга айрым түзөтүүлөрдү колдонду. Банк чыгарылган, бирок али күчүнө кире элек стандарттарды, түшүндүрмөлөрдү же түзөтүүлөрдү мөөнөтүнөн мурда колдонгон эмес.

2024-жылдын 1-январынан тартып төмөнкү түзөтүүлөр күчүнө кирди:

- 1ге (IAS) түзөтүүлөр «Милдеттенмелерди кыска же узак мөөнөттүү, ошондой эле ковенанттар менен узак мөөнөттүү милдеттенмелер катары классификациялоо»;
- ФОЭС (IFRS) 16га түзөтүүлөр «Тескери ижара менен сатуу операциясын жүргүзүүдө ижара боюнча милдеттенме»;
- ФОЭС (IAS) 7ге жана ФОЭС (IFRS) 7ге түзөтүүлөр «Жеткирүүлөрдү каржылоо жөнүндө макулдашуулар».

Бул түзөтүүлөр Банктын финансылык отчеттуулугуна таасир эткен жок.

Адилеттүү наркты баалоо

Банк пайда же чыгым аркылуу адилеттүү нарк боюнча чагылдырылуучу финансылык инструменттерди (ПЧАН) жана башка чогуу алгандагы киреше аркылуу адилеттүү нарк боюнча чагылдырылуучу финансылык инструменттерди (БЧКАН), ошондой эле ар бир отчеттук күнгө карата адилеттүү нарк боюнча инвестициялык кыймылсыз мүлк сыяктуу финансылык эмес активдерди баалайт.

Адилеттүү нарк активди сатуу учурундагы алынуучу же баалоо күнүнө карата рыноктун катышуучуларынын ортосундагы жөнөкөй бүтүмдүн жүрүшүндө милдеттенмени өткөрүп берүү учурунда төлөнө турган баа болуп саналат. Адилеттүү наркты баалоо активди сатуу же милдеттенмени өткөрүп берүү максатындагы бүтүм төмөнкүдөй ишке ашырылат деп болжолдойт:

- Бул актив же милдеттенме үчүн негизги болуп саналган рынокто; же
- Негизги рынок жок болгон учурда, бул активге же милдеттенмеге карата эң пайдалуу рынокто.

Банктын негизги же эң пайдалуу рынокко кирүү мүмкүнчүлүгү болууга тийиш. Активдин же милдеттенменин адилеттүү наркы рыноктун катышуучулары активге же милдеттенмеге баа түзүүдө, рыноктун катышуучулары өздөрүнүн эң жакшы экономикалык кызыкчылыктарында аракеттенет деп эсептеген божомолдорду колдонуу менен ченелет. Финансылык эмес активдин адилеттүү наркын баалоо рыноктун катышуучусунун активди эң жакшы жана эң натыйжалуу пайдалануу аркылуу же аны рыноктун башка катышуучусуна сатуу аркылуу экономикалык пайданы пайда кылуу жөндөмдүүлүгүн эске алат, ал бул активди эң жакшы жана эң натыйжалуу түрдө пайдаланат.

(миң кыргыз сомунда)

3. Эсеп саясатынын олуттуу жоболору (улантуусу)

Адилеттүү наркты баалоо (улантуусу)

Банк ушул жагдайларда ылайыктуу жана алар үчүн адилет наркты баалоо үчүн жетиштүү маалыматтар жеткиликтүү болгон баалоо моделдерин пайдаланат жана ошол эле учурда тиешелүү байкоого алынган баштапкы маалыматтарды максималдуу пайдаланууга жана байкоого алынбаган баштапкы маалыматтарды пайдаланууну минималдаштырууга мүмкүндүк берет. Адилеттүү нарк финансылык отчеттуулуктагы баалануучу же ачыкка чыгарылуучу баардык активдер менен милдеттенмелер жалпысынан адилеттүү наркты баалоо үчүн олуттуу болуп саналган эң төмөнкү деңгээлдеги баштапкы маалыматтардын негизинде адилеттүү нарк булактарынын төмөндө баяндалган иерархиясынын алкагында классификацияланат:

- 1-деңгээл – бирдей активдер же милдеттенмелер боюнча активдүү рынокто баалардын рыноктук баасын белгилөө (эч кандай оңдоосуз);
- 2-деңгээл – иерархиянын эң төмөнкү деңгээлине тиешелүү, адилет нарк боюнча баалоо үчүн олуттуу баштапкы маалыматтар рынокто түздөн-түз же кыйыр түрдө байкалган баалоо моделдери;
- 3-деңгээл – адилет нарк боюнча баалоо үчүн маанилүү болгон иерархиянын эң төмөнкү деңгээлине тиешелүү баштапкы маалыматтар рынокто байкалбаган баалоо моделдери.

Финансылык отчеттуулукта кайталанма негизде таанылуучу активдер жана милдеттенмелер болгон учурда, Банк ар бир отчеттук мезгилдин аягына карата классификацияны (бүтүндөй адилеттүү наркка баа берүү үчүн мааниси бар эң төмөнкү деңгээлдеги баштапкы маалыматтардын негизинде) кайталап талдап, аларды иерархиянын деңгээлдеринин ортосундагы которуу зарылдыгын аныктайт.

Финансылык активдер жана финансылык милдеттенмелер

Баштапкы таануу

Таануу күнү

Финансылык активдерди жана финансылык милдеттенмелерди баардык кадимки жол менен сатып алуу жана сатуу, Банк активди же милдеттенмени сатып алууга же сатууга милдеттенме алган күнү болгон соодадоо күнүндө таанылат. Финансылык активдерди жана милдеттенмелерди сатып алуу же сатуу боюнча операциялар стандарттык шарттарда сатып алуу же сатуу операциялары болуп саналат, алар мыйзамдарда же рыноктун эрежелеринде белгиленген мөөнөттүн чегинде активдерди жана милдеттенмелерди берүүнү караштырат.

Баштапкы баа

Баштапкы таанууда финансылык инструменттердин классификациясы келишим шарттарына жана ошол инструменттерди башкаруу үчүн колдонулган бизнес-моделге жараша болот. Финансылык инструменттер адилеттүү нарк менен бааланат, финансылык активдер жана финансылык милдеттенмелер пайда же чыгым аркылуу адилеттүү нарк боюнча бааланган учурларды эске албаганда, адилеттүү нарк боюнча бааланат.

Финансылык активдерди жана финансылык милдеттенмелерди баалоо категориялары

Банк абардык финансылык активдерин активдерди башкаруу үчүн пайдаланылуучу бизнес-моделдин жана активдердин келишимдик шарттарынын негизинде төмөнкүлөр боюнча бааланат:

- Амортизацияланган нарк;
- Башка чогуу алгандагы киреше аркылуу адилеттүү нарк (БЧКАН);
- Пайда же чыгым аркылуу адилеттүү нарк (ПЧАН).

Банк ПЧАН боюнча соодага арналган туунду инструменттерди жана инструменттерди классификациялайт жана баалайт. Эгерде мындай классификация баалоо же таануу принциптерин колдонуунун ыраатсыздыгын жоюуга же олуттуу кыскартууга мүмкүндүк берсе, Банк өз каалоосу боюнча финансылык инструменттерди ПЧАН боюнча баалануучу катары классификациялай алат.

(миң кыргыз сомунда)

3. Эсеп саясатынын олуттуу жоболору (улантуусу)

Финансылык активдер жана финансылык милдеттенмелер (улантуусу)

Баштапкы баа (улантуусу)

Финансылык активдерди жана финансылык милдеттенмелерди баалоо категориялары (улантуусу)

Кардарларга насыяларды жана финансылык кепилдиктерди берүү боюнча милдеттенмелерди эске албаганда, финансылык милдеттенмелер, эгерде алар соодага жана туунду инструменттерге арналган болсо, амортизацияланган нарк боюнча же ПЧАН боюнча бааланат, же болбосо Банктын каалоосу боюнча адилеттүү нарк боюнча баалануучу катары классификацияланат.

Насыялык мекемелердеги каражаттар, кардарларга насыялар, амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялык баалуу кагаздар

Банк насыялык мекемелердеги каражаттарды, кардарларга насыяларды жана башка финансылык инвестицияларды амортизацияланган нарк боюнча төмөнкү эки шарт аткарылса гана баалайт:

- Финансылык актив келишимде каралган акча агымдарын алуу үчүн финансылык активдерди кармап калуу максаты болуп саналган бизнес-моделдин алкагында кармалат;
- Финансылык активдин келишимдик шарттары белгиленген күндөрдөгү акча каражаттарынын агымын шарттайт, алар негизги карызды жана төлөнбөгөн негизги суммага пайыздарды төлөө гана болуп саналат (SPPI).

Бизнес-моделди баалоо

Банк бизнестин белгилүү бир максатына жетүү үчүн топко бириктирилген финансылык активдерди башкаруу кандай жүргүзүлөрүн эң жакшы чагылдырган деңгээлдеги бизнес-моделди аныктайт.

Банктын бизнес-модели айрым инструменттердин деңгээлинде эмес, портфелдерди агрегациялоонун жогорку деңгээлинде бааланат жана төмөнкүлөр сыяктуу байкоого алынган факторлорго негизделет:

- Бизнес-моделдин натыйжалуулугу жана бул бизнес-моделдин алкагында кармалып турган финансылык активдердин кирешелүүлүгү кандай бааланат жана бул маалымат уюмдун негизги башкаруучу персоналына кандай маалымдалат;
- Бизнес-моделдин натыйжалуулугуна таасир этүүчү тобокелдиктер (жана бул бизнес-моделдин алкагында кармалып турган финансылык активдердин кирешелүүлүгүнө), жана, атап айтканда, бул тобокелдиктерди башкаруу ыкмасы;
- Бизнести башкаруучу менеджерлер кандай сыйлык алышат (мисалы, сый акы башкарылуучу активдердин адилеттүү наркына же келишимде каралган алынган акча агымдарына негизделеби);
- Күтүлгөн сатуу жыштыгы, көлөмү жана мөөнөттөрү да Банктын бизнес-моделин баалоодо маанилүү факторлор болуп саналат.

Бизнес-моделди баалоо «эң начар» же «стрессстик» деп аталган сценарийлерди эске албастан, пайда болушу негиздүү күтүлүп жаткан сценарийлердин негизинде жүргүзүлөт. Эгерде акча агымдары алгач таанылгандан кийин Банктын күтүүсүнөн айырмаланган ыкма менен ишке ашырылган болсо, Банк ушул бизнес-моделдин алкагында кармалып туруучу калган финансылык активдердин классификациясын өзгөртпөйт, бирок кийинчерээк мындай маалыматты жакында түзүлгөн же жакында сатылып алынган финансылык активдерге баа берүүдө эске алат.

«Карыздын негизги суммасынын эсебинен гана төлөмдөр жана карыздын негизги суммасынын орду жабылбаган бөлүгүнө пайда» тести (SPPI тести)

Классификациялоо процессинин экинчи этабынын алкагында Банк, келишимде каралган актив боюнча акча агымдары карыздын негизги суммасынын эсебине жана карыздын негизги суммасынын орду жабылбаган бөлүгүнө пайыздарга гана төлөмдөр болуп саналабы же жокпу, аныктоо үчүн финансылык активдин келишимдик шарттарын баалайт (SPPI деп аталган тест).

(миң кыргыз сомунда)

3. Эсеп саясатынын олуттуу жоболору (улантуусу)

Финансылык активдер жана финансылык милдеттенмелер (улантуусу)

Баштапкы баа (улантуусу)

«Карыздын негизги суммасынын эсебинен гана төлөмдөр жана карыздын негизги суммасынын орду жабылбаган бөлүгүнө пайда» тести (SPPI тести) (улантуусу)

Бул тесттин максаттары үчүн "карыздын негизги суммасы" баштапкы таанылганда финансылык активдин адилет наркы болуп саналат жана ал ушул финансылык активдин колдонулуу мөөнөтүнүн ичинде өзгөрүшү мүмкүн (мисалы, эгерде карыздын негизги суммасын төлөө же сыйлыктын/дисконттун амортизациясы боюнча төлөмдөр орун алса).

Насыялык келишимдин алкагында пайыздардын кыйла олуттуу элементтери болуп, адатта, акчанын убактылуу наркы үчүн ордун толтуруу жана насыялык тобокелдик үчүн ордун толтуруу саналат. SPPI тестин жүргүзүү үчүн Банк тиешелүү факторлорду, мисалы, финансылык активдин кайсы валютада туюндурулганын жана пайыздык чен белгиленген мезгилди жүргүзүүгө тийиш.

Ошол эле учурда базалык насыялык келишим менен байланышпаган, келишимде каралган акча агымдарынын тобокелдиктерге дуушар болушуна же туруксуздугуна өтө аз таасир этүүчү келишимдик шарттар, карыздын негизги суммасынын эсебине төлөмдөр жана карыздын негизги суммасынын орду жабылбаган бөлүгүнө пайыздар гана болуп саналган, келишимде каралган акча агымдарынын келип чыгышын шарттабайт. Мындай учурларда финансылык активди ПЧАН боюнча баалоо зарыл.

Насыяларды берүү боюнча финансылык кепилдиктер жана милдеттенмелер

Банк насыяларды берүү боюнча финансылык кепилдиктерди жана милдеттенмелерди чыгарат.

Финансылык кепилдик келишимдери адегенде алынган комиссиянын өлчөмүндө адилеттүү нарк боюнча финансылык отчеттуулукта таанылат. Баштапкы таанылгандан кийин Банк пайда же чыгым жөнүндө отчетто жана башка чогуу алгандагы кирешедө таанылган топтолгон амортизацияны алып салуу менен, баштапкы таанылган сумма боюнча ар бир кепилдик боюнча өз милдеттенмесине баа берет.

Насыяларды берүү боюнча милдеттенмелер жана аккредитивдер келишимдик милдеттенмелер болуп саналат, алардын шарттары боюнча Банк кардарга насыяны алдын ала макулдашылган шарттарда берүүгө милдеттүү.

Банк кээде рыноктук коюмдан төмөн пайыздык чендер боюнча насыяларды берүү боюнча милдеттенмелерди чыгарат. Мындай милдеттенмелер адилеттүү нарк боюнча адегенде, ал эми кийинчерээк - төмөнкү чоңдуктардын эң чоңу боюнча бааланат: КНЧдын резервинин суммасы же таанылган кирешенин топтолгон суммасы ылайыктуу болгон учурда чегерилгенден тышкары, алгач таанылган сумма.

Аткаруу кепилдиктери

Аткаруу кепилдиктери — эгерде экинчи тарап келишимде каралган милдетти аткарбаса, компенсация берүүчү келишимдер. Аткаруу кепилдиги менен түзүлгөн келишим боюнча тобокелдик экинчи тараптын келишимде каралган милдеттенмени аткарбагандыгынын мүмкүнчүлүгү болуп саналат. Милдеттенмелерди аткаруу кепилдиктери ФОЭС (IFRS) 9 күчүнө кирет жана иш жүзүндө шарттуу насыялык милдеттенменин формасы болуп саналат. Милдеттенмелерди аткаруу кепилдиги боюнча резервдер ФОЭС (IFRS) 9га ылайык бааланат.

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери нактадай акча каражаттарын, КРУБдагы каражаттарды (милдеттүү резервдерди кошо алганда) жана насыялык мекемелердеги кандайдыр бир келишимдик милдеттенмелер жүктөлбөгөн, келип чыккан күндөн тартып үч айдын ичинде төлөө мөөнөтү бар каражаттарды камтыйт.

(миң кыргыз сомунда)

3. Эсеп саясатынын олуттуу жоболору (улантуусу)

Карыздык каражаттар

Чыгарылган финансылык инструменттер же алардын компоненттери, эгерде келишимдик макулдашуунун натыйжасында Банк акча каражаттарын же башка финансылык активдерди коюуга, же болбосо акча каражаттарынын же башка финансылык активдердин белгиленген суммасын өз үлүштүк инструменттеринин белгиленген санына алмаштыруу жолу менен милдеттенмени аткарууга милдеттенме алса, милдеттенме катары классификацияланат. Мындай инструменттерге насыялык мекемелердин каражаттары, кардарлардын каражаттары жана башка карыздык каражаттар кирет. Баштапкы таанылгандан кийин карыздык каражаттар натыйжалуу пайыздык чен ыкмасын пайдалануу менен амортизацияланган нарк боюнча чагылдырылат. Пайда жана чыгым милдеттенмелерди таануу токтотулган учурда пайданын же чыгымдын курамында, ошондой эле амортизация процессинде чагылдырылат.

Ижара

Банк ижарачы катары

Банк наркы төмөн болгон активдерди кыска мөөнөттүү ижарага берүүдөн жана ижарага берүүдөн башка баардык ижара келишимдерин таанууга жана баалоого карата бирдиктүү мамилени пайдаланат. Банк ижара боюнча милдеттенмелерди жана базалык активдерди пайдалануу укугун билдирген пайдалануу укугу түрүндөгү активдерди тааныйт.

Пайдалануу укугу түрүндөгү активдер

Банк ижарага алуу башталган күнгө карата пайдалануу укугу түрүндөгү активдерди тааныйт (б.а. негизги актив пайдалануу үчүн жеткиликтүү боло турган күнү). Пайдалануу укугу түрүндөгү активдер баштапкы наркы боюнча, топтолгон амортизацияны жана нарксыздануудан келип чыккан топтолгон чыгымдарды алып салуу менен, ижара боюнча милдеттенмелерди кайра баалоого бааны белгилөө менен бааланат. Пайдалануу укугу түрүндөгү активдердин баштапкы наркы ижара боюнча таанылган милдеттенмелердин өлчөмүн, келип чыккан баштапкы тике чыгымдарды жана ижара боюнча алынган стимулдаштыруучу төлөмдөрдү алып салуу менен ижара башталганга чейин жүргүзүлгөн ижара төлөмдөрүн камтыйт. Эгерде Банк ижара мөөнөтүнүн аягында ижарага алынган активге менчик укугун алаарына жетиштүү ишеним көрсөтпөсө, пайдалануу укугу формасындагы таанылган актив төмөнкү мезгилдер ичинде сызыктуу ыкма менен амортизацияланат: активди пайдалуу пайдалануунун болжолдуу мөөнөтү же ижара мөөнөтү. Пайдалануу укугу түрүндөгү активдер нарксызданууга дуушар болот.

Ижара боюнча милдеттенмелер

Ижара башталган күнгө карата Банк ижара мөөнөтүнүн ичинде ишке ашырылуучу ижара төлөмдөрүнүн келтирилген наркы боюнча бааланган ижара боюнча милдеттенмелерди тааныйт. Ижара төлөмдөрү туруктуу төлөмдөрдү (анын ичинде субстанциядагы туруктуу төлөмдөрдү) лизингге дем берүүчү дебитордук карыздарды, индекске же коюмга көз каранды өзгөрүлмө ижара төлөмдөрүн жана калдык нарк кепилдиги боюнча төлөнүшү күтүлгөн суммаларды камтыйт. Ижара төлөмдөрүнө ошондой эле, эгерде Банк бул опционду ишке ашырууга негиздүү түрдө ишенсе, сатып алуу опционун ишке ашыруу баасын жана эгерде лизинг мөөнөтү Банктын лизингди токтотуу опционун потенциалдуу ишке ашыруусун чагылдырса, лизингди токтотуу үчүн айыптык төлөмдөрдү камтыйт. Индекстен же коюмдан көз каранды болбогон өзгөрүлмө ижара төлөмдөрү мындай төлөмдөрдү жүзөгө ашырууга алып келген окуя же шарт келип чыккан мезгилде чыгашалар катары таанылат.

Ижара төлөмдөрүнүн көрсөтүлгөн наркын эсептөө үчүн Банк, эгерде ижара келишиминде түзүлгөн пайыздык чен оңой аныкталбаса, ижара башталган күнгө карата кошумча карыз каражаттарын тартуу ченин пайдаланат. Ижара башталган күндөн кийин ижара боюнча милдеттенмелердин өлчөмү пайыздарды эсептөөнү чагылдыруу үчүн көбөйтүлөт жана ишке ашырылган ижара төлөмдөрүн чагылдыруу үчүн азайтылат. Мындан тышкары, ижара мөөнөтүн өзгөртүү, алмаштыруу, белгиленген ижара төлөмдөрүнүн маңызы боюнча өзгөртүү же базалык активди сатып алуу опционун баалоо өзгөргөн учурда ижара боюнча милдеттенмелердин баланстык наркын кайра баалоо жүргүзүлөт.

(миң кыргыз сомунда)

3. Эсеп саясатынын олуттуу жоболору (улантуусу)

Ижара (улантуусу)

Кыска мөөнөттүү ижарага алуу жана аз баалуу активдерди ижарага алуу

Банк кыска мөөнөттүү ижара келишимдерине карата кыска мөөнөттүү ижара келишимдерин таануудан бошотууну колдонот (б.а. ижара башталган күнгө карата каралган ижара мөөнөтү 12 айдан ашпаган жана сатып алуу опциону камтылбаган келишимдерге). Банк ошондой эле наркы төмөн деп эсептелген кеңсе жабдууларын ижарага алуу келишимдерине наркы төмөн болгон активдерди ижарага алуу боюнча таануудан бошотууну колдонот (б.а. 5.000 АКШ долларынан аз). Наркы төмөн активдерди кыска мөөнөттүү ижарага жана ижарага берүү боюнча ижара төлөмдөрү ижара мөөнөтүнүн ичинде сызыктуу ыкма менен ижара боюнча чыгаша катары таанылат.

Насыяларды реструктуризациялоо

Банк мүмкүн болушунча күрөөгө өндүрүп алуунун ордуна насыялар боюнча шарттарды кайра карап чыгууга умтулат. Бул төлөмдүн келишимдик мөөнөттөрүн узартууну жана насыя берүүнүн жаңы шарттарын макулдашууну камтышы мүмкүн.

Банк финансылык активди, мисалы, кардарга берилген насыяны таанууну токтотот, эгерде келишим шарттары, чындыгында, ал жаңы насыя болуп калат, ал эми айырма нарксыздануудан болгон чыгым таанылганга чейин таанууну токтотуудан пайда же чыгым катары таанылат. Баштапкы таанууда жаңы кредиттер түзүлгөн кредит СТНН актив болуп эсептелинген учурларды эске албаганда, КНЧ баалоо максатында 1-Этапка кирет. Кардарга насыяны таанууну токтотуу керекпи же жокпу деп баалоодо Банк, башка нерселер менен катар, төмөнкүдөй факторлорду карайт:

- Насыянын валютасын өзгөртүү;
- Контрагенттин өзгөрүшү;
- Модификация инструменттин SPPI тестинин критерийлерине жооп бербей калышына алып келеби

Эгерде модификация акча агымдарынын олуттуу өзгөрүшүнө алып келбесе, модификация таанууну токтотууга алып келбейт. Баштапкы эффективдүү пайыздык чен боюнча дисконттолгон акча агымынын өзгөрүшүнүн негизинде Банк пайданы же чыгымды модификациялоодон алынган пайдалар же чыгымдар жана башка чогуу алгандагы кирешелер жөнүндө отчеттогу өзүнчө берене катары тааныйт.

Таануунун токтотулушуна алып келбеген модификация болгон шартта, Банк ошондой эле насыялык тобокелдиктин олуттуу жогорулашынын же активдерди насыялык-нарксызданган катары классификациялоо зарылчылыгынын бар экендигин кайра баалайт. Активди модификациялоонун натыйжасында насыялык-нарксызданган катары классификациялаган учурдан тартып ал кеминде 6 айлык сыноо мезгилинин ичинде 3-баскычтын курамында кала берет. 3-этаптан реструктуризацияланган насыяны которуу үчүн модификацияланган төлөө графигине ылайык сыноо мезгилинин үч ай ичинде негизги карыздын же пайыздардын анча чоң эмес суммаларынан ашык үзгүлтүксүз төлөмдөр талап кылынат.

Финансылык активдерди жана финансылык милдеттенмелерди таанууну токтотуу

Финансылык активдер

Финансылык актив (же колдонулуучу жерде - финансылык активдин бир бөлүгү же окшош финансылык активдер тобунун бир бөлүгү), таанылууга токтотулат, эгерде:

- Активден акча агымдарын алуу укугунун колдонуу мөөнөтү бүткөндө;
- Банк активден акча агымдарын алуу укугун өткөрүп берген же «транзиттик» макулдашуунун шарттарында алынган акча агымдарын үчүнчү тарапка олуттуу кечиктирбестен толугу менен которууга милдеттенме алганда; ошондой эле
- Банк же (а) активден алынган баардык тобокелдиктерди жана пайдаларды өткөрүп берген, же (б) активден алынган баардык тобокелдиктерди жана пайдаларды өткөрүп берген эмес, бирок сактабайт, бирок ошол активге болгон көзөмөлдөөнү өткөрүп берген.

(миң кыргыз сомунда)

3. Эсеп саясатынын олуттуу жоболору (улантуусу)

Финансылык активдерди жана финансылык милдеттенмелерди таанууну токтотуу (улантуусу)

Финансылык активдер (улантуусу)

Эгерде Банк активден акча агымдарын алууга болгон өз укуктарын өткөрүп берген болсо, ошол эле учурда ага байланыштуу дээрлик баардык тобокелдиктерди жана пайдаларды өткөрүп бербесе да, сактап калбаса да, ошондой эле активге болгон көзөмөлдөөнү өткөрүп бербесе да, мындай актив бул активде Банктын улантылып жаткан катышуусунун чегинде эсепте чагылдырылат. Берилген актив боюнча кепилдик түрүндөгү активде катышууну улантуу, активдин баштапкы баланстык наркынын эң кичине жана Банкка төлөнүшү мүмкүн болгон ордун жабуунун максималдуу өлчөмү боюнча бааланат.

Эгерде активде улантылып жаткан катышуу өткөрүлүп берилүүчү активге сатылган жана/же сатылып алынган опцион (ал боюнча эсептешүүлөр нетто-негизде акча каражаттары менен жүргүзүлгөн опционду же ушул сыяктуу инструментти кошо алганда) формасын алса, Банктын улантылып жаткан катышуусунун өлчөмү - бул Банк сатып ала турган өткөрүлүп берилүүчү активдин наркы, адилеттүү нарк боюнча бааланган актив боюнча чыгарылган пут-опционду (ал боюнча эсептешүүлөр акча каражаттары менен жүргүзүлүүчү опционду же ушул сыяктуу инструментти кошо алганда) ээсптебеген кезде. Мында, Банктын улантылып жаткан катышуусунун өлчөмү эки чоңдуктун эң кичинеси катары аныкталат: берилүүчү активдин адилеттүү наркы жана опционду аткаруу баасы.

Эсептен чыгаруу

Финансылык активдерди Банк мындан ары алардын наркынын ордун толтурууну күтпөгөндө гана жарым-жартылай же толугу менен эсептен чыгарылат. Эгерде эсептен чыгарылууга тийиш болгон сумма девальвация үчүн топтолгон резервдин өлчөмүнөн жогору болсо, анда айырма алгач резервдин көбөйүшү катары эске алынат, ал андан кийин дүң баланстык наркка карата колдонулат. Ар кандай кийинки калыбына келтирүү насыялыкк чыгымдар боюнча чыгашаларга тиешелүү. Эсептен чыгаруу таанууну токтотууга тиешелүү.

Финансылык милдеттенмелер

Финансылык милдеттенмени таануу тиешелүү милдеттенме аткарылган, жокко чыгарылган же анын колдонуу мөөнөтү аяктаган учурда токтотулат.

Бир учурдагы финансылык милдеттенме ошол эле насыя берүүчүнүн алдындагы олуттуу айырмаланган шарттарда башка милдеттенмеге алмаштырылганда же учурдагы милдеттенменин шарттары олуттуу өзгөртүлгөн учурда баштапкы милдеттенмени таануу токтотулат, ал эми жаңы милдеттенме эсепте пайданын же чыгымдын курамындагы милдеттенмелердин баланстык наркындагы айырманы таануу менен чагылдырылат.

Салык салуу

Пайда салыгы боюнча учурдагы чыгашалар Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларына ылайык эсептелинет.

Кийинкиге калтырылган салыктык активдер жана милдеттенмелер баланстык милдеттенмелер ыкмасын пайдалануу менен баардык убакыт айырмаларына карата эсептелинет. Пайдага кийинкиге калтырылган салыктар финансылык отчеттуулуктун максаттары үчүн активдердин жана милдеттенмелердин салык базасы менен алардын баланстык наркынын ортосунда келип чыккан баардык убакыт айырмачылыктары боюнча чагылдырылат. кийинкиге калтырылган киреше салыгы гудвилдин алгачкы таанылышынын натыйжасында келип чыккан учурлардан тышкары, бизнес бирикмеси болуп саналбаган жана ишке ашырылган учурда бухгалтердик пайдага да, салык салынуучу пайдага же жоготууга да таасир этпеген активдер же операциялар боюнча милдеттенмелер.

Кийинкиге калтырылган салык активдери келечекте салык салынуучу пайданы алуу ыктымалдыгы бар өлчөмдө гана чагылдырылат, ага каршы салык базасын азайтуучу бул убактылуу айырмачылыктар эсепке алынышы мүмкүн. Кийинкиге калтырылган салыктык активдер жана милдеттенмелер отчеттук күнгө карата күчүнө кирген же иш жүзүндө кирген мыйзамдардын негизинде активди ишке ашыруу же милдеттенмени жөнгө салуу мезгилинде колдонулуучу салык салуу коюмдары боюнча бааланат.

(миң кыргыз сомунда)

3. Эсеп саясатынын олуттуу жоболору (улантуусу)

Салык салуу (улантуусу)

Кийинкиге калтырылган киреше салыгы туунду компанияларга, ассоциацияланган компанияларга жана биргелешкен ишканаларга инвестициялар менен байланышкан убактылуу айырмалар боюнча берилет, буга убактылуу айырманы кайтаруу мөөнөтү көзөмөлдөнүүгө мүмкүн болгон жана убактылуу айырма жакынкы келечекте калыбына келбеши ыктымал болгон учурлардан тышкары.

Кыргыз Республикасында ар кандай операциялык салыктар бар, алар Банктын ишкердигине карата колдонулат. Бул салыктар башка операциялык чыгымдардын курамында чагылдырылат.

Негизги каражаттар

Негизги каражаттар күндөлүк тейлөөгө кеткен чыгымдарды эске албастан, топтолгон амортизацияны жана нарксыздануудан топтолгон чыгымдарды алып салгандан кийин баштапкы наркы боюнча чагылдырылат. Мындай нарк, эгерде алар таануу критерийлерине жооп берсе, келип чыккан учурда таанылган жабдууларды алмаштырууга байланыштуу чыгымдарды камтыйт.

Негизги каражаттардын баланстык наркы бул активдин баланстык наркынын ордун толтуруу мүмкүн эместигин көрсөткөн жагдайларда окуялар же өзгөрүүлөр келип чыккан учурда нарксыздануу буюм затына бааланат.

Объекттин амортизациясы ал жеткиликтүү болгондо башталат. Амортизация пайдалуу пайдалануунун төмөнкү эсептик мөөнөттөрүндө сызыктуу ыкма менен эсептелет:

	Жыл саны
Имараттар жана курулуштар	50
Компьютерлер жана кеңсе жабдуулары	3-5
Транспорт каражаттары	5
Ижарага алынган мүлктү көрктөндүрүү	5 жылга чейин

Активдердин жоюу наркы, пайдалуу пайдалануу мөөнөтү жана амортизацияны эсептөө ыкмалары ар бир финансылык жылдын аягында талдоого алынат жана зарылчылыкка жараша оңдолот.

Оңдоого жана реконструкциялоого чыгашалар алардын келип чыгышына жараша чыгашаларга тиешелүү жана алар капиталдаштырылууга тийиш болгон учурларды кошпогондо, башка операциялык чыгашалардын курамына киргизилет.

Материалдык эмес активдер

Материалдык эмес активдер программалык камсыздоону жана лицензияларды камтыйт.

Өзүнчө сатылып алынган материалдык эмес активдер алгач иш жүзүндөгү наркы боюнча бааланат. Бизнести бириктирүү боюнча операциялардын алкагында сатылып алынган материалдык эмес активдердин иш жүзүндөгү наркы алардын сатып алуу күнүндөгү адилеттүү наркын билдирет. Баштапкы таанылгандан кийин материалдык эмес активдер топтолгон амортизацияны жана нарксыздануудан топтолгон чыгымдарды алып салуу менен иш жүзүндөгү наркы боюнча чагылдырылат. Материалдык эмес активдерди пайдалуу пайдалануу мөөнөтү чектелген же аныкталбаган катары аныкталат. Пайдалуу пайдалануу мөөнөтү чектелген материалдык эмес активдер 3 жылдан 5 жылга чейинки пайдалуу пайдалануу мөөнөтүнүн ичинде амортизацияланат жана материалдык эмес активдин мүмкүн болуучу нарксыздануу белгилери болгон учурда нарксыздануу предметине талдоого алынат. Пайдалуу пайдалануу мөөнөтү аныкталбаган материалдык эмес активдерди амортизациялоонун мөөнөттөрү жана тартиби кеминде жыл сайын ар бир отчеттук жылдын аягында талдоого алынат.

Баалоо милдеттенмелери

Баалоо милдеттенмелери, эгерде Банк белгилүү бир окуянын кесепетинен мурда юридикалык же практикада шартталган милдеттенмелерге ээ болсо, аларды жөнгө салуу үчүн экономикалык пайданы камтыган ресурстардын агылып чыгышы ыктымалдыгы жогору жана жетиштүү деңгээлде ишенимдүүлүк менен бааланышы мүмкүн болгон шартта таанылат.

(миң кыргыз сомунда)

3. Эсеп саясатынын олуттуу жоболору (улантуусу)

Акционердик капитал

Акционердик капитал

Жөнөкөй акциялар өздүк капитал катары классификацияланат. Бизнести бириктирүү учурларын эске албаганда, жаңы акцияларды чыгаруу менен түздөн-түз байланышкан үчүнчү жактарга кызмат көрсөтүүлөргө акы төлөөгө кеткен чыгымдар капиталдын курамында ушул эмиссиянын натыйжасында алынган сумманын азайышы катары чагылдырылат. Алынган каражаттардын адилеттүү наркынын чыгарылган акциялардын номиналдык наркынан ашкан суммасы кошумча төлөнгөн капитал катары чагылдырылат.

Дивиденддер

Дивиденддер милдеттенмелер катары таанылат жана алар отчеттук күнгө чейин жарыяланган учурда гана отчеттук күнгө карата капиталдын суммасынан алынып салынат. Дивиденддер жөнүндө маалымат, эгерде алар отчеттук күнгө чейин сунушталса, ошондой эле отчеттук күндөн кийин, бирок финансылык отчеттуулукка чыгарууга бекитүү күнүнө чейин сунушталган же жарыяланган болсо, отчеттуулукта ачыкка чыгарылат.

Кирешелерди жана чыгашаларды таануу

Эгерде Банктын экономикалык пайда алуу ыктымалдыгы жогору болсо жана эгерде киреше ишенимдүү бааланса, киреше таанылат. Финансылык отчеттуулукта кирешени таануу үчүн төмөнкүдөй критерийлер аткарылууга тийиш:

Пайыздык жана ушул сыяктуу киреше жана чыгашалар

Банк амортизацияланган нарк боюнча же БЖКАН боюнча бааланган карыздык финансылык активдер боюнча пайыздык кирешени кредиттик-нарксызданган активдерден башка финансылык активдердин дүң баланстык наркына карата эффективдүү пайыздык ченди колдонуу менен эсептеп чыгат. Эффективдүү пайыздык чен — бул, ал боюнча эсептешүү келечектеги акчалай төлөмдөр же түшүүлөр финансылык инструментти пайдалануунун болжолдонгон мөөнөтүнүн ичинде же бул колдонулуучу кыска убакыттын ичинде финансылык активдин же финансылык милдеттенменин таза баланстык наркына так келтирилген чен.

Эсептөөдө финансылык инструмент боюнча баардык келишимдик шарттар (мисалы, мөөнөтүнөн мурда төлөө укугу) жана эффективдүү пайыздык чендин ажырагыс бөлүгү болуп саналган инструментке түздөн-түз байланыштуу комиссиялык же кошумча чыгашалар эске алынат, бирок келечектеги насыялык чыгымдар эсепке алынбайт. Финансылык активдин же финансылык милдеттенменин баланстык наркы, эгерде Банк төлөмдөрдүн же түшүүлөрдүн болжолун кайра карап чыкса, оңдолот. Оңдолгон баланстык нарк баштапкы эффективдүү пайыздык чендин негизинде эсептелинет, ал эми баланстык нарктын өзгөрүшү пайыздык кирешелердин же чыгашалардын курамында чагылдырылат.

Насыялык-нарксызданууга дуушар болгон финансылык актив учурунда Банк пайыздык кирешени ушул финансылык активдин таза амортизацияланган наркына карата эффективдүү пайыздык ченди колдонуу менен эсептеп чыгат. Эгерде финансылык активдер калыбына келтирилсе жана мындан ары насыялык нарксыздандырылбаса, Банк пайыздык кирешени дүң негизде эсептөөгө кайтып келет.

Насыялык активдер сатылып алынган же түзүлгөн (СТНН) учурда Банк пайыздык кирешени насыялык тобокелдикти эске алуу менен жөнгө салынган эффективдүү пайыздык ченди финансылык активдин амортизацияланган наркына карата колдонуу менен эсептеп чыгат. Насыялык активдер сатылып алынган жана түзүлгөн (СТНН) учурда Банк пайыздык кирешени насыялык тобокелдикти эске алуу менен жөнгө салынган эффективдүү пайыздык ченди колдонуу менен финансылык активдин амортизацияланган наркына карата эсептеп чыгат.

Комиссиялык кирешелер

Банк кардарларга көрсөткөн ар кандай кызмат көрсөтүүлөрдөн комиссиялык киреше алат. Комиссиялык кирешелер төмөнкү эки категорияга бөлүнүшү мүмкүн:

(миң кыргыз сомунда)

3. Эсеп саясатынын олуттуу жоболору (улантуусу)

Кирешелерди жана чыгашаларды таануу (улантуусу)

Белгилүү бир мезгил ичинде кызмат көрсөтүүлөр үчүн алынган комиссиялык кирешелер

Белгилүү бир мезгил ичинде кызмат көрсөткөндүгү үчүн алынган комиссиялык төлөм аткарууга тиешелүү милдеттерди аткарууга жараша ушул мезгил ичинде эсептелинет. Мындай беренелер кепилдиктерди жана аккредитивдерди чыгаруу үчүн комиссиялык кирешелерди жана сый акыларды камтыйт. Эгерде насыяны пайдалануу ыктымалдыгы жогору болсо, насыяларды берүүдөгү милдеттенмелер үчүн комиссиялар жана рдынасыяла берүүгө байланыштуу башка комиссиялар келечектеги мезгилдерге (насыяларды берүүгө тике байланыштуу чыгымдар менен бирге) тиешелүү жана насыя боюнча эффективдүү пайыздык ченди корректировкалоо катары таанылат.

Операцияларды аткаруу боюнча кызмат көрсөтүүдөн түшкөн комиссиялык киреше

Эсептешүү операциялары, кассалык операциялар жана башка кызматтарды көрсөтүү үчүн комиссиялар мындай операция аяктагандан кийин таанылат. Комиссиялык же аткаруу үчүн белгилүү бир милдеттерге байланыштуу комиссиялык төлөмдөрдүн бир бөлүгү тиешелүү критерийлер аткарылгандан кийин таанылат.

Чет өлкөлүк валюталарды кайра эсептөө

Финансылык отчеттуулук Банктын функционалдык валютасы жана отчетту сунуштоо валютасы болуп саналган кыргыз сомунда сунушталат. Чет өлкө валютасындагы операциялар алгач операция күнүндө колдонулуп жаткан алмашуу курсу боюнча функционалдык валютада кайра эсептелинет. Чет өлкө валюталарында туюндурулган монетардык активдер жана милдеттенмелер отчеттук күнгө карата колдонулуп жаткан алмашуу курсу боюнча функционалдык валютага кайра эсептелинет. Чет өлкө валютасындагы операцияларды кайра эсептөөдө келип чыккан пайда жана чыгым, валюталык беренелерди кайра баалоо катары чет өлкө валютасындагы операциялар боюнча таза пайданын курамында пайда же чыгым жана башка жыйынды киреше жөнүндө отчетто чагылдырылат. Чет өлкө валютасында тарыхый наркы боюнча чагылдырылуучу монетардык эмес беренелер баштапкы операциялар жүргүзүлгөн күндө колдонулган алмашуу курстарын пайдалануу менен кайра эсептелинет. Чет өлкө валютасында адилеттүү нарк боюнча бааланган монетардык эмес беренелер адилеттүү нарк аныкталган күнгө карата алмашуу курстарын пайдалануу менен кайра эсептелинет.

Чет өлкө валютасындагы операциялар боюнча келишимдик алмашуу курсунун жана мындай операциянын күнгө карата КРУБнын курсунун ортосундагы айырма соода операциялары катары чет өлкө валютасындагы операциялар боюнча таза пайданын курамына киргизилет. 2024-жылдын 31-декабрына жана 2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча КРУБнын расмий алмашуу курсу 1 АКШ долларына тиешелүүлүгүнө жараша 87,0 сом жана 89,0853 сомду түздү.

Чыгарылган, бирок күчүнө кире элек стандарттар

Төмөндө жаңы стандарттар, өзгөртүүлөр жана түшүндүрмөлөр берилет, алар чыгарылган, бирок Банктын финансылык отчеттуулугу чыгарылган күнгө карата күчүнө кире элек. Банк бул жаңы стандарттарды, түзөтүүлөрдү жана түшүндүрмөлөрдү, эгерде бул колдонулса, алар күчүнө кирген күндөн тартып колдонууга ниеттенүүдө.

ФОЭС (IFRS) 18 «Финансылык отчеттуулукта маалыматтарды сунуштоо жана ачыкка чыгаруу»

2024-жылдын апрелинде ФОЭС боюнча Кеңеш ФОЭС (IFRS) 18 чыгарды, ал ФОЭС (IAS) 1 «Финансылык отчеттуу сунуштоо» менен алмаштырылат. ФОЭС (IFRS) 18 пайда же чыгым жөнүндө отчетто, анын ичинде белгилүү бир жыйынтыктоочу сумманы жана ортодогу жыйынтыктоочу сумманы сунуштоо боюнча маалыматтарды сунуштоого карата жаңы талаптарды киргизет. Мындан тышкары, пайда же чыгым жөнүндө отчетто уюмдар баардык кирешелерди жана чыгашаларды беш категорияга (алардын алгачкы үчөө жаңы болуп саналат) бөлүү менен көрсөтүүгө тийиш: операциялык, инвестициялык жана финансылык, кирешеге салыктар жана токтотулган ишкердик.

(миң кыргыз сомунда)

3. Эсеп саясатынын олуттуу жоболору (улантуусу)

Чыгарылган, бирок күчүнө кире элек стандарттар

ФОЭС (IFRS) 18 «Финансылык отчеттуулукта маалыматтарды сунуштоо жана ачыкка чыгаруу»

Стандарт жетекчилик тарабынан аныкталган иштин көрсөткүчтөрү, кирешелердин жана чыгашалардын аралык жыйынтыктоочу суммалары жөнүндө маалыматты ачыкка чыгарууга карата талаптарды, ошондой эле негизги финансылык отчеттордун жана эскертүүлөрдүн функциясына жараша финансылык маалыматты агрегациялоого жана дезагрегациялоого карата жаңы талаптарды камтыйт.

Жаңы стандарттын чыгарылышынын натыйжасында «Акча каражаттарынын кыймылы жөнүндө отчет» ФОЭС (IAS) 7 тар чөйрө менен түзөтүүлөр киргизилди, ага ылайык операциялык ишмердиктен акча агымын аныктоо үчүн кыйыр ыкманы колдонууда «пайда же чыгым» дегендин ордуна «операциялык пайда же чыгым» колдонулат. Мындан тышкары, түзөтүүлөр дивиденддерди жана пайыздарды төлөөгө байланыштуу келип чыккан акча агымдарынын классификациясын тандоо мүмкүнчүлүгүн жокко чыгарат. Ошондой эле айрым башка стандарттарга тиешелүү түзөтүүлөр киргизилди.

ФОЭС (IFRS) 18 жана башка стандарттарга тиешелүү түзөтүүлөр 2027-жылдын 1-январынан кийин же андан кийин башталган отчеттук мезгилдерге карата күчүнө кирет. Бул факт ачылган шартта мөөнөтүнөн мурда колдонууга жол берилет. ФОЭС (IFRS) 18 ретроспективдүү болуп колдонулат.

Учурда Банк жаңы стандарт жана түзөтүүлөр негизги финансылык отчетторго жана финансылык отчетторго карата эскертүүлөргө кандай таасир кылаарын аныктоо боюнча иш алып барууда.

ФОЭС (IFRS) 9 жана ФОЭС (IFRS) 7 түзөтүүлөр — «Финансылык институттарды классификациялоо жана баалоо»

2024-жылдын 30-майында ФОЭС боюнча Кеңеш «Финансылык инструменттерди классификациялоо жана баалоо» ФОЭС (IFRS) 9 жана ФОЭС (IFRS) 7 түзөтүүлөрдү жарыялады. Түзөтүүлөргө төмөнкүлөр кирет:

- "Эсептешүү күнүнө" карата финансылык милдеттенмени таанууну токтотуу жана эсептешүү күнүнө чейин электрондук төлөм системаларынын системалары аркылуу төлөнгөн финансылык милдеттенмелерди таанууну токтотуу үчүн эсеп саясатын тандоону киргизүү (эгерде белгилүү шарттар аткарылса);
- Келишимде каралган экологиялык, социалдык жана корпоративдик мүнөздөмөлөрү (ESG) жана ушул сыяктуу өзгөчөлүктөрү бар акча агымдарына кандай баа берилиши керектиги жөнүндө кошумча түшүндүрмөлөр;
- «Регресс укугусуз финансылык активдер» эмне экендигин тактоо жана келишимде байланышкан инструменттердин мүнөздөмөлөрү;
- Шарттуу мүнөздөмөлөрү бар финансылык инструменттер үчүн маалыматты ачыкка чыгаруу талабын жана башка чогуу алгандагы киреше аркылуу адилеттүү нарк боюнча классификацияланган үлүштүк инструменттер үчүн маалыматты ачыкка чыгарууга карата кошумча талаптарды киргизүү.

Бул түзөтүүлөр 2026-жылдын 1-январынан же ушул күндөн кийин башталган жылдык мезгилдерге карата күчүнө кирет. Финансылык активдерди классификациялоо жана тиешелүү ачыкка чыгаруу үчүн гана түзөтүүлөрдү мөөнөтүнөн мурда колдонуу мүмкүнчүлүгү менен мөөнөтүнөн мурда колдонууга жол берилет. Учурда Банк түзөтүүлөрдү мөөнөтүнөн мурда кабыл алууну көздөбөйт.

ФОЭС (IAS) 21 түзөтүүлөр — «Валюта алмаштыруу мүмкүнчүлүгүнүн жоктугу»

2023-жылдын августунда ФОЭС боюнча Кеңеш ФОЭС (IAS) 21 «Валюта курстарынын өзгөрүшүнүн таасири» деген түзөтүүлөрдү чыгарды, анда уюм бир валютаны башка валютага алмаштыруу мүмкүн экендигин кандай баалоого тийиш экендиги жана алмашуу мүмкүнчүлүгү жок болгон учурда учурдагы алмашуу курсун кандай аныктоо керектиги түшүндүрүлөт. Түзөтүүлөр ошондой эле финансылыктык отчеттуулуктун колдонуучуларына бир валютаны башка валютага алмаштыруу мүмкүнчүлүгүнүн жоктугу уюмдун финансылык натыйжаларына, финансылык абалына жана акча агымдарына кандай таасир этээрин же кандай таасир этээрин түшүнүүгө мүмкүндүк берүүчү маалыматты ачыкка чыгарууга карата талаптарды камтыйт.

(миң кыргыз сомунда)

3. Эсеп саясатынын олуттуу жоболору (улантуусу)

Чыгарылган, бирок күчүнө кире элек стандарттар (улантуусу)

Түзөтүүлөр 2025-жылдын 1-январынан тартып же ушул күндөн кийин башталган жылдык отчеттук мезгилдерге карата күчүнө кирет. Бул факт ачылган шартта мөөнөтүнөн мурда колдонууга жол берилет. Түзөтүүлөрдү колдонууда уюм салыштырма маалыматты кайра санай албайт.

Бул түзөтүүлөр Банктын финансылык отчеттуулугуна олуттуу таасирин тийгизбейт деп күтүлүүдө.

ФОЭС (IFRS) 19 «Ачык отчету жок туунду компаниялар: маалыматты ачыкка чыгаруу»

2024-жылдын май айында ФОЭС боюнча Кеңеш ФОЭС (IFRS) 19ду чыгарды, ал белгилүү бир критерийлерге жооп берген уюмдарга маалыматты ачыкка чыгарууга карата жөнөкөйлөштүрүлгөн талаптарды колдонууга мүмкүндүк берет, ошол эле учурда ФОЭС бухгалтердик эсепке алуунун башка стандарттарын таанууга, баалоого жана маалымат берүүгө карата талаптарды толугу менен колдонот. Уюм, эгерде отчеттук мезгил аяктаган күнгө карата ал ФОЭС (IFRS) 10 аныктамасына ылайык туунду уюм болуп саналса, ачык отчет берүүчү болуп саналбаса жана анын ФОЭС бухгалтердик эсепке алуу стандарттарына ылайык консолидацияланган финансылык отчетту даярдаган башкы уюму (акыркы же аралык) болсо, бул стандартты колдоно алат, жалпы пайдалануу үчүн жеткиликтүү.

ФОЭС (IFRS) 19 2027-жылдын 1-январынан тартып же ушул күндөн кийин башталган отчеттук мезгилдерге карата күчүнө кирет. Мөөнөтүнөн мурда колдонууга жол берилет.

Банктын консолидацияланган финансылык отчеттуулукта даярдаган башкы компаниясы (акыркы же аралык) болбогондуктан, ал ФОЭС (IFRS) 19ду колдонуу жөнүндө чечим кабыл алууга укугу жок.

4. Олуттуу эсептик пикирлер жана баалоолор

Баалоонун белгисиздиги

Эсеп саясатын колдонуу процессинде Банк жетекчилиги финансылык отчеттуулукта таанылган сумманы аныктоого карата өз ой-пикирлерин пайдаланган жана баа берген. Төмөндө чечимдерди жана баалоолорду пайдалануунун эң маанилүү учурлары келтирилген:

Финансылык активдер боюнча нарксыздануудан чыгымдар

Финансылык активдердин баардык категориялары боюнча нарксыздануудан келип чыккан чыгымдарды баалоо ой-пикирди колдонууну талап кылат, атап айтканда, нарксыздануудан келип чыккан чыгымдарды аныктоодо жана кредиттик тобокелдиктин олуттуу көбөйүшүнө баа берүүдө келечектеги акча агымдарынын өлчөмүн жана келип чыгуу мөөнөтүн жана камсыздоонун наркын баалоо зарыл. Мындай эсептик баа берүүлөр бир катар факторлорго көз каранды болот, аларда өзгөрүүлөр нарксызданууга камдардын ар кандай суммаларына алып келиши мүмкүн.

Банктын КНЧ эсептешүүлөрү өзгөрмөлүү баштапкы маалыматтарды жана алардын өз ара көз карандылыгын тандоого карата бир катар базалык болжолдоолорду камтыган татаал моделдердин натыйжасы болуп саналат. Корутундулар жана баалоо деп эсептелген КНЧ эсептөө моделдеринин элементтери төмөнкүлөрдү камтыйт:

- Насыялык тобокелдиктин олуттуу жогорулашына баа берүү үчүн Банк тарабынан пайдаланылуучу критерийлер, анын натыйжасында финансылык активдер боюнча нарксызданууга баа берүү резерви бүтүндөй мезгил ичинде КНЧна барабар суммада бааланууга жана сапаттык баа берилүүгө тийиш;
- КНЧ топтук негизде бааланганда финансылык активдерди топко бириктирүү;
- Ар кандай формулаларды жана баштапкы маалыматтарды тандоону кошо алганда, КНЧды эсептөө моделдерин иштеп чыгаруу;
- Макроэкономикалык сценарийлер менен экономикалык маалыматтардын, мисалы, жумушсуздуктун деңгээли менен камсыздоонун наркынын ортосундагы өз ара байланыштарды аныктоо, ошондой эле дефолттун ыктымалдыгынын көрсөткүчтөрүнө (PD), дефолт тобокелдигине дуушар болгон чоңдукка (EAD) жана дефолт учурундагы жоготуулардын деңгээлине (LGD) таасир этүү;
- Болжолдонгон макроэкономикалык сценарийлерди тандоо жана КНЧды баалоо моделдери үчүн экономикалык баштапкы маалыматтарды алуу ыктымалдыгын эске алуу менен аларды таразалоо.

(миң кыргыз сомунда)

4. Олуттуу эсептик пикирлер жана баалоолор (улантуусу)**Баалоонун белгисиздиги (улантуусу)***Ижара — кошумча карыз каражаттарын тартуу коюмун баалоо*

Банк ижара келишиминде каралган пайыздык ченди оңой эле аныктай албайт, ошондуктан ал ижара боюнча милдеттенмелерди баалоо үчүн кошумча карыз каражаттарын тартуу коюмун пайдаланат. Кошумча карыздык каражаттарды тартуу коюму - бул, Банк ушул сыяктуу мөөнөттө жана ушундай эле камсыздоодо наркы менен активди алуу үчүн зарыл болгон, ушул сыяктуу экономикалык шарттарда пайдалануу укугу формасындагы активдин окшош наркындагы карыздык каражаттарды тарта ала турган пайыз коюму. Ошентип, кошумча карыздык каражаттарды тартуу ставкасы Банк "төлөөгө тийиш болгон" пайызды чагылдырат жана анын аныктамасы, эгерде байкоого алынган ставкалар жок болсо (мисалы, каржылоо операцияларына өздөрү катышпаган туунду уюмдар болгон учурда) же эгерде байкоого алынган ставкаларды ижара шарттарын чагылдыруу үчүн тууралоо зарыл болсо (мисалы, эгерде туунду уюм тарабынан түзүлгөн ижара келишиминин валютасы анын функционалдык валютасынан айырмаланса), эсептик баалоолорду пайдаланууну талап кылат.

Банк өз кардарларынын мөөнөттүү аманаттары боюнча пайыздык чендерди пайдалануу менен кошумча насыялык каражаттарды тартуу коюмун аныктайт.

5. Таза пайыздык киреше

Таза пайыздык киреше төмөнкү позицияларды камтыйт:

	2024-жыл	2023-жыл
Эффективдүү пайыздык ченди колдонуу менен эсептелген пайыздык киреше		
Кардарларга насыялар	2.941.607	2.115.974
Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	573.984	904.606
Насыялык мекемелердеги каражаттар	437.258	281.636
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялык баалуу кагаздар	219.463	72.046
Пайыздык түшкөн каражат, баардыгы	4.172.312	3.374.262
Пайыздык чыгымдар		
Кардарлардын каражаттары	(901.992)	(653.674)
Башка карыздык каражаттар	(152.737)	(119.860)
Ижара боюнча милдеттенмелер (16-эскертүү)	(15.007)	(15.720)
Пайыздык чыгымдар, баардыгы	(1.069.736)	(789.254)
Таза пайыздык киреше	3.102.576	2.585.008

(миң кыргыз сомунда)

6. Насыялык чыгымдар боюнча чыгашалар

Төмөндөгү таблицада 2024-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл ичиндеги пайдалар же жоготуулар жана башка чогуу алгандагы кирешелер жөнүндө отчетто чагылдырылган финансылык инструменттер боюнча КНЧ боюнча чыгашалар келтирилген:

	1-этап	2-этап	3-этап	СТНН	Баар-дыгы
Акча каражаттар жана алардын эквиваленттери (11-эскертүү)	7.736	(9)	-	-	7.727
Насыялык мекемелердеги каражаттар (12-эскертүү)	29.698	-	-	-	29.698
Кардарларга насыялар (13-эскертүү)	(58.785)	(122.698)	(34.876)	(10.446)	(226.805)
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялык баалуу кагаздар (14-эскертүү)	(35.485)	-	-	-	(35.485)
Башка финансылык активдер (17-эскертүү)	-	-	(3.567)	-	(3.567)
Насыяларды берүү боюнча милдеттенмелер жана финансылык кепилдиктер (23-эскертүү)	(6.000)	588	(51.404)	-	(56.816)
Насыялык чыгымдар боюнча чыгашалар	(62.836)	(122.119)	(89.847)	(10.446)	(285.248)

Төмөндөгү таблицада 2023-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл ичиндеги пайдалар же жоготуулар жана башка чогуу алгандагы кирешелер жөнүндө отчетто чагылдырылган финансылык инструменттер боюнча КНЧ боюнча чыгашалар келтирилген:

	1-этап	2-этап	3-этап	СТНН	Баар-дыгы
Акча каражаттар жана алардын эквиваленттери (11-эскертүү)	(2.577)	1.928	-	-	(649)
Насыялык мекемелердеги каражаттар (12-эскертүү)	(48.885)	-	-	-	(48.885)
Кардарларга насыялар (13-эскертүү)	31.137	(78.299)	(14.549)	-	(61.711)
Амортизацияланган наркы боюнча бааланган инвестициялык баалуу кагаздар (14-эскертүү)	(9.015)	-	-	-	(9.015)
Башка финансылык активдер (17-эскертүү)	-	-	12.319	-	12.319
Насыяларды берүү боюнча милдеттенмелер жана финансылык кепилдиктер (23-эскертүү)	841	3.375	-	-	4.216
Насыялык чыгымдар боюнча чыгашалар	(28.499)	(72.996)	(2.230)	-	(103.725)

7. Таза комиссиялык кирешелер

Таза комиссиялык кирешелер төмөнкү позицияларды камтыйт:

	2024-жыл	2023-жыл
Комиссиялык кирешелер		
Пластикалык карталарды тейлөө	502.765	566.921
Эсептешүү операциялары	309.717	331.911
Кассалык операциялар	213.814	328.154
Эсеп ачуу жана тейлөө	64.443	79.398
Кепилдиктер жана аккредитивдер	50.202	53.839
Процессинг	26.868	16.739
Факторинг	4.293	2.215
Башка	15.069	16.943
Комиссиялык кирешелер, баардыгы	1.187.171	1.396.120
Комиссиялык чыгымдар		
Пластикалык карталарды тейлөө	(520.760)	(526.173)
Кассалык операциялар	(135.845)	(53.671)
Эсептешүү операциялары	(95.808)	(120.222)
Башка	(29.186)	(23.517)
Комиссиялык чыгымдар, баардыгы	(781.599)	(723.583)
Таза комиссиялык кирешелер	405.572	672.537

(миң кыргыз сомунда)

7. Таза комиссиялык кирешелер (улантуусу)

Банктын кардарлар менен келишими боюнча кирешеси негизинен комиссиялык кирешени камтыйт.

Банк, адатта, негизги бүтүм аяктаганга чейин же андан көп узабай комиссия алат (аткаруу милдети белгилүү бир учурда аткарылуучу келишимдер үчүн, мисалы, эсептешүү операциялары). Мезгил ичинде көрсөтүлүүчү кызматтар (мисалы, эсептерди тейлөөгө байланыштуу кызматтар) сунушталган учурда, Банк, адатта, келишимдин жалпы колдонуу мөөнөтүнүн тиешелүү бөлүгүн жабуучу ай сайын, чейрек сайын же жыл сайын аванстык төлөмдөрдү алат.

Банк ФОЭС (IFRS) 15тин 121-пунктунда баяндалган практикалык мүнөздөгү жөнөкөйлөштүрүүнү колдонот жана аткарууга калган милдеттенмелер жөнүндө маалыматты ачыкка чыгарбайт, алардын баштапкы күтүлгөн узактыгы бир жыл же андан аз болот.

8. Башка операциялык кирешелер

Башка операциялык кирешелер төмөнкү позицияларды камтыйт:

	2024-жыл	2023-жыл
Алынган күрөөнү сатуудан түшкөн киреше	23.639	63.898
Чыгымдардын ордун толтуруу	3.815	10.939
Ижара боюнча милдеттенмелерди таанууну токтотуудан түшкөн киреше	2.344	5.818
Башка	7.173	2.107
Башка операциялык кирешелер, баардыгы	36.971	82.762

9. Персоналга чыгашалар жана башка операциялык чыгашалар

Персоналга чыгашалар жана башка операциялык чыгашалар төмөнкүлөрдү камтыйт:

	2024-жыл	2023-жыл
Кызматкерлердин эмгек акысы	948.668	833.537
Эмгек акы боюнча чегерүүлөр	158.880	138.410
Персоналга кеткен чыгымдар	1.107.548	971.947
Эскирүү жана амортизация (15-16-эскертүүлөр)	303.582	284.746
Оңдоо жана техникалык тейлөө	127.543	111.812
Аманаттарды камсыздандыруу	85.738	78.531
Коопсуздук кызматы	55.751	56.148
Өкүлчүлүк чыгымдар жана корпоративдик иш-чаралар	50.682	41.688
Адистик кызматтар	46.901	46.180
Жарнама жана маркетинг	41.511	31.522
Коммуникациялык жана маалыматтык кызмат көрсөтүүлөр	40.234	40.408
Накталай алуу боюнча кызмат көрсөтүүлөр	25.368	30.960
Камсыздандыруу	14.599	25.581
Ижара	13.726	10.325
Товардык-материалдык запастарды эсептен чыгаруу	9.621	8.390
Коммуналдык кызматтар	9.260	7.310
Иш сапар чыгымдары	7.807	5.211
Демөөрчүлүк жана кайрымдуулук	7.115	9.414
Персоналды окутуу	4.706	3.000
Кеңсе буюмдары	3.644	3.414
Пайда салыгынан башка салыктар	563	556
Башка	38.631	32.940
Башка операциялык чыгымдар	886.982	828.136

31-жылдын 2024-декабрында аяктаган жыл үчүн ЕҮ курамындагы фирмалар тарабынан Банктан алынган аудитордук жана аудитордук эмес кызмат көрсөтүүлөр үчүн сый акынын суммасы кошумча нарк салыгын алып салгандан кийин тиешелүүлүгүнө жараша 16.152 миң сомду жана 262 миң сомду түздү (31-жылдын 2023-декабрында: кошумча нарк салыгын алып салгандан кийин тиешелүүлүгүнө жараша 16.741 миң сом жана 293 миң сом).

(миң кыргыз сомунда)

10. Салык салуу

Пайда салыгы боюнча чыгашалар төмөнкүлөрдү камтыйт:

	2024-жыл	2023-жыл
Учурдагы пайда салыгы боюнча чыгашалар	205.655	283.479
Өткөн мезгилдердеги пайда салыгын тууралоо	–	(7.531)
Кийинкиге калтырылган салык боюнча чыгашалар - убактылуу айырмачылыктардын пайда болушу жана азайышы	38.312	6.985
Киреше салыгы боюнча чыгашалар	243.967	282.933

2024 жана 2023-жылдары Кыргыз Республикасындагы компаниялар (банктерди кошкондо) үчүн пайда салыгынын расмий коюму 10% түзгөн.

Кыргыз Республикасынын Салык кодексине ылайык, салык салынуучу пайданы эсептөө үчүн Банк «Активдерди классификациялоо жана потенциалдуу жоготуулардын жана чыгым тартуулардын ордун жабууга резервге тиешелүү чегерүүлөр жөнүндө» жобого ылайык эсептелген жылдык жыйынды кирешеден кардарларга жана алынган активдер боюнча нарксызданууга резервди чегерүүгө укуктуу КРУБнын Башкармасынын 2004-жылдын 21-июлундагы № 18/3 токтому менен бекитилген (2024-жылдын 4-декабрындагы акыркы редакцияда) жана КРУБнын Башкармасынын 2012-жылдын 29-августундагы № 36/2 токтому менен бекитилген «Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктарынын жана микрофинансылык компанияларынын кыймылсыз мүлк менен айрым бүтүмдөрү/операциялары жөнүндө» жобо (2024-жылдын 17-январындагы акыркы редакцияда).

Пайда салыгынын эффективдүү коюму кирешеге салыктын ченемдик коюмунан айырмаланат. Төмөндө пайда салыгы боюнча иш жүзүндөгү чыгашалар менен ченемдик чен боюнча эсептелген пайда салыгы боюнча чыгашаларды салыштыруу берилген:

	2024-жыл	2023-жыл
Киреше салыгы боюнча чыгашаларга чейинки пайда	2.314.316	2.761.979
Салыктын ченемдик коюму	10%	10%
Ченемдик коюм боюнча пайда салыгы боюнча теориялык чыгашалар	231.432	276.198
Резервдер	–	3.044
Башка туруктуу айырмачылыктар	12.535	3.691
Киреше салыгы боюнча чыгашалар	243.967	282.933

(миң кыргыз сомунда)

10. Салык салуу (улантуусу)

31-декабрга карата кийинкиге калтырылган салыктык активдер жана милдеттенмелер, ошондой эле алардын тиешелүү жылдардагы кыймылы төмөнкүдөй көрсөтүлөт:

	<i>Пайда же чыгым курамындагы убактылуу айырмачылыктардын келип чыгышы жана азайышы</i>		<i>Пайда же чыгым курамындагы убактылуу айырмачылыктардын келип чыгышы жана азайышы</i>		
	<i>2022-жылдын 31-декабры</i>	<i>2023-жылдын 31-декабры</i>	<i>2023-жылдын 31-декабры</i>	<i>2024-жылдын 31-декабры</i>	<i>2024-жылдын 31-декабры</i>
Кардарларга насыялар	(25.755)	(7.472)	(33.227)	(30.483)	(63.710)
Негизги каражаттар жана материалдык эмес активдер	737	1.933	2.670	(2.022)	648
Пайдалануу укугу түрүндөгү активдер	(36.468)	2.070	(34.398)	775	(33.623)
Алынган күрөө активдери	(12.167)	3.926	(8.241)	2.489	(5.752)
Ижара боюнча милдеттенмелер	37.636	(1.859)	35.777	(1.277)	34.500
Кардарлардын каражаттары	6.184	(6.184)	–	–	–
Башка карыздык каражаттар	(31)	31	–	(8.131)	(8.131)
Башка	1.319	570	1.889	337	2.226
Кийинкиге калтырылган салык милдеттенмелери	(28.545)	(6.985)	(35.530)	(38.312)	(73.842)

(миң кыргыз сомунда)

11. Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери

Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери төмөнкү позицияларды камтыйт:

	2024-жылдын 31-декабры	2023-жылдын 31-декабры
Кассадагы акча каражаттары	3.869.855	5.551.020
В насыялык рейтинг менен КРУБлагы «ностро» түрүндөгү эсептер	6.645.374	4.953.690
КНЧ карата резервдер	(1.236)	(1.028)
КРУБлагы «ностро» түрүндөгү эсептер, баардыгы	6.644.138	4.952.662
Башка банктардагы «ностро» түрүндөгү эсептер:		
АА- баштап АА+ чейинки насыялык рейтинг менен	9.861	–
АА- баштап АА+ чейинки насыялык рейтинг менен	301.879	1.143.456
ВВВ- баштап ВВВ+ чейинки насыялык рейтинг менен	1.883.103	1.609.699
ВВ- баштап ВВ+ чейинки насыялык рейтинг менен	1.406.576	412.491
В- баштап В+ чейинки насыялык рейтинг менен	161.312	5.662
- ыйгарылган насыялык рейтинг жок	156.534	248.981
КНЧ карата резервдер	(433)	(538)
Башка банктардагы «ностро» түрүндөгү эсептер, баардыгы	3.918.832	3.419.751
В кредиттик рейтинг менен 3 айга чейинки мөөнөткө жайгаштырылган КРУБдагы мөөнөттүү аманаттар	500.054	–
КНЧ карата резервдер	(248)	–
3 айга чейинки мөөнөткө жайгаштырылган КРУБдагы мөөнөттүү аманаттар, баардыгы	499.806	–
3 айга чейинки мөөнөткө жайгаштырылган башка банктардагы мөөнөттүү аманаттар, баардыгы		
ВВВ- баштап ВВВ+ чейинки насыялык рейтинг менен	10.468.640	6.858.159
- ыйгарылган насыялык рейтинг жок	249.276	–
КНЧ карата резервдер	(209)	(102)
3 айга чейинки мөөнөткө жайгаштырылган башка банктардагы мөөнөттүү аманаттар, баардыгы	10.717.707	6.858.057
В насыялык рейтинг менен 3 айга чейинки мөөнөткө КРУБнын ноталары	–	3.287.501
КНЧ карата резервдер	–	(8.244)
3 айга чейинки мөөнөткө КРУБнын ноталары, баардыгы	–	3.279.257
Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери, баардыгы	25.650.338	24.060.747

Насыялык рейтингдер Standard & Poor's рейтинг агенттигинин стандарттарына же башка эл аралык рейтинг агенттиктеринин окшош стандарттарына ылайык берилет.

2024-жылдын 31-декабрына карата рейтинг жок башка банктардагы «ностро» түрүндөгү эсептер «Bank IBA-Moscow» ЖЧК (102.940 миң сом), РНКО «Платежный Центр» (51.821 миң сом) жана Москвадагы «Solid Bank» АК Филиалында (1.773 миң сом) каражаттар менен берилген. 2023-жылдын 31-декабрына карата рейтинг жок башка банктардагы «ностро» түрүндөгү эсептер «Кредит Европа Банк (Орусия)» (201.592 миң сом) жана РНКО «Платежный Центр» (47.389 миң сом).

2024-жылдын 31-декабрына карата башка банктардагы рейтинг жок 3 айга чейинки мөөнөттүү аманаттар «Банк МБА-Москва» ЖЧКда каражаттар менен сунушталган (249.276 миң сом). 2024 жана 2023-жылдын 31-декабрына карата рейтинг жок банктар боюнча калдыктар КНЧды баалоо максатында 2-этапка киргизилген.

(миң кыргыз сомунда)

11. Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери (улантуусу)

2024 жана 2023-жылдын 31-декабрына карата КРУБнын талаптарына ылайык минималдуу резервдик талаптар тиешелүүлүгүнө жараша 3.959.011 миң сомду жана 3.217.964 миң сомду түздү. Милдеттүү резервдер КРУБдагы учурдагы эсептеринде жайгаштырылды. Мындай эсептерден каражаттарды алуу боюнча Банктын мүмкүнчүлүктөрү Кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен чектелбейт.

2024-жылдын 31-декабрына карата Банктын эки банкта (2023-жылдын 31-декабрында: үч банкта) эсептери бар, анда каражаттардын калдыгы Банктын өздүк капиталынын 10% ашат. Бул эсептердеги каражаттардын калдыктарынын жалпы көлөмү 2024-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча 12.190.364 миң сомду (2023-жылдын 31-декабрында: 8.734.705 миң сом) түзөт.

2024-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл үчүн КНЧ үчүн резервдеги өзгөрүүлөрдү талдоо төмөнкүдөй берилген:

	1-этап	2-этап	Баардыгы
1-январга карата КНЧ	9.516	396	9.912
(Калыбына келтирүү)/жыл үчүн чегерүү (6-эскертүү)	(7.736)	9	(7.727)
Курстук айырмачылыктар	(2)	(57)	(59)
31-декабрга карата	1.778	348	2.126

2023-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл үчүн КНЧ үчүн резервдеги өзгөрүүлөрдү талдоо төмөнкүдөй берилген:

	1-этап	2-этап	Баардыгы
1-январга карата КНЧ	6.937	2.300	9.237
Жыл үчүн чегерүү (Калыбына келтирүү) (6-эскертүү)	2.577	(1.928)	649
Курстук айырмачылыктар	2	24	26
31-декабрга карата	9.516	396	9.912

12. Насыялык мекемелердеги каражаттар

Насыялык мекемелердеги каражаттар төмөнкүдөй позицияларды камтыйт:

	2024-жылдын 31-декабры	2023-жылдын 31-декабры
3 айга чейинки мөөнөткө жайгаштырылган башка банктардагы мөөнөттүү аманаттар:		
AA- баштап AA+ чейинки насыялык рейтинг менен	259.819	244.140
- BBB насыялык рейтинг менен	1.206.747	308.927
BB- баштап BB+ чейинки насыялык рейтинг менен	3.032.262	269.876
- B+ баштап B- чейинки насыялык рейтинг менен	3.666.708	5.838.848
- ыйгарылган насыялык рейтинг жок	355.297	90.394
В насыялык рейтинг менен 3 айга чейинки мөөнөткө жайгаштырылган КРУБдагы мөөнөттүү аманаттар	47.098	45.418
	8.567.931	6.797.603
КНЧ карата резервдер	(32.766)	(62.232)
Насыялык мекемелердеги каражаттар	8.535.165	6.735.371

Насыялык рейтингдер Standard & Poor's рейтинг агенттигинин стандарттарына же башка эл аралык рейтинг агенттиктеринин окшош стандарттарына ылайык берилген.

2024-жылдын 31-декабрына карата рейтинг жок насыялык уюмдарга жайгаштырылган акча каражаттары «ФИНКА Банк»ЖАКда 355.297 миң сом өлчөмүндө (2023-жылдын 31-декабрында: 90.394 миң сом) сунушталган.

(миң кыргыз сомунда)

12. Насыялык мекемелердеги каражаттар (улантуусу)

2024-жылдын 31-декабрына карата Банктын бир банкта (2023-жылдын 31-декабрында: эки банкта) мөөнөттүү аманаты бар, анда каражаттардын калдыгы Банктын өздүк капиталынын 10% ашат. Бул эсептердеги каражаттардын калдыктарынын жалпы көлөмү 2024-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча 1.044.730 миң сомду (2023-жылдын 31-декабрында: 2.164.083 миң сом) түзөт.

2024 жана 2023-жылдын 31-декабрына карата 47.098 миң сом жана 45.418 миң сом өлчөмүндөгү каражаттар тиешелүүлүгүнө жараша КРУБда жайгаштырылган акча которуу системаларында операцияларды жүргүзүү үчүн камсыздандыруу аманаттарын билдирет.

2024 жана 2023-жылдын 31-декабрына карата насыялык мекемелердеги каражаттардын баардык калдыктары КНЧды баалоо максатында 1-этапка киргизилген.

2023-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл үчүн КНЧ үчүн резервдеги өзгөрүүлөрдү талдоо төмөнкүдөй берилген:

	2024-жыл	2023-жыл
1-январга карата	62.232	13.763
(Калыбына келтирүү)/жыл үчүн чегерүү (6-эскертүү)	(29.698)	48.885
Курстук айырмачылыктар	232	(416)
31-декабрга карата	32.766	62.232

13. Кардарларга насыялар

Кардарларга берилген насыялар төмөнкү позицияларды камтыйт:

	2024-жылдын 31-декабры	2023-жылдын 31-декабры
Корпоративдик кардарларга насыялар	24.072.340	17.861.597
Чакан жана орто бизнес субъекттерине насыялар (ЧОБ)	2.452.091	1.881.342
Чекене кардарларга насыялар:		
- Ипотекалык насыялар	1.628.344	1.224.029
- Керектөө насыялары	1.296.178	841.880
- Насыя карталары	345.795	307.064
Чекене кардарларга насыялар, баардыгы	3.270.317	2.372.973
Кардарларга насыялардын дүң наркы, баардыгы	29.794.748	22.115.912
КНЧ карата резервдер	(702.919)	(457.018)
Кардарларга насыялар	29.091.829	21.658.894

2023-жылдын 31-декабрына карата баланстык наркы 5.121 миң сом болгон кардарларга насыялар Россия-Кыргыз Өнүктүрүү фонду тарабынан берилген насыялар боюнча күрөө катары берилген (26-эскертүү).

(миң кыргыз сомунда)

13. Кардарларга насыялар (улантуусу)**Кардарлардын насыялары боюнча КНЧна карата резерв**

Төмөндө 2024-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл ичиндеги кардарларга насыялардын дүң баланстык наркынын өзгөрүшүнө талдоо берилет:

	1-этап	2-этап	3-этап	СТНН	Баар-дыгы
2024-жылдын 1-январына карата дүң баланстык нарк	20.502.602	494.971	1.118.339	-	22.115.912
Жаңы түзүлгөн же сатылып алынган активдер	21.088.286 (13.749.85)	-	-	1.060.200	22.148.486 (14.319.86)
Төгүлгөн активдер	7)	(295.291)	(267.333)	(7.382)	3)
1-этапка которуулар	668.538	(668.538)	-	-	-
2-этапка которуулар	(2.848.857)	3.079.680	(230.823)	-	-
3-этапка которуулар	(51.845)	(913.100)	964.945	-	-
Таанууну токтотууга алып келбеген модификациялоого байланыштуу келишимде каралган акча агымдарынын өзгөрүшү	-	-	(23.358)	-	(23.358)
Дисконттун амортизациясы	-	-	31.161	-	31.161
Эсептен чыгарылган суммалар	-	-	(480)	-	(480)
Курстук айырмачылыктар	(121.436)	(2.136)	(17.168)	(16.370)	(157.110)
2024-жылдын 31-декабрына карата	25.487.431	1.695.586	1.575.283	1.036.448	29.794.748

2024-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл үчүн КНЧ үчүн резервдеги өзгөрүүлөрдү талдоо төмөнкүдөй берилген:

Корпоративдик кардарларга насыялар	1-этап	2-этап	3-этап	СТНН	Баар-дыгы
2024-жылдын 1-январына карата КНЧ	56.523	46.170	114.962	-	217.655
Жаңы түзүлгөн же сатылып алынган активдер	62.045	-	-	-	62.045
Төгүлгөн активдер	(39.416)	(13.880)	(17.386)	-	(70.682)
1-этапка которуулар	46.116	(46.116)	-	-	-
2-этапка которуулар	(28.862)	(28.862)	-	-	-
3-этапка которуулар	-	(73.147)	73.147	-	-
Бир этаптан экинчи этапка которуулардын натыйжасында мезгилдин акырына карата КНЧга таасир этүү жана мезгил ичинде КНЧды баалоо үчүн колдонулган моделдерди жана баштапкы маалыматтарды өзгөртүү	6.161	77.722	38.296	10.446	132.625
Дисконттун амортизациясы	-	-	26.697	-	26.697
Эсептен чыгарылган суммалар	-	-	-	-	-
Курстук айырмачылыктар	(7.479)	(22)	(2.870)	(82)	(10.453)
2024-жылдын 31-декабрына карата	95.088	19.589	232.846	10.364	357.887

(миң кыргыз сомунда)

13. Кардарларга насыялар (улантуусу)**Кардарлардын насыялары боюнча КНЧна карата резерв (улантуусу)**

Чакан жана орто бизнес субъекттерине насыялар	1-этап	2-этап	3-этап	Баар-дыгы
2024-жылдын 1-январына карата КНЧ	18.635	16.147	96.093	130.875
Жаңы түзүлгөн же сатылып алынган активдер	36.523	–	–	36.523
Төгүлгөн активдер	(25.843)	(658)	(34.738)	(61.239)
1-этапка которуулар	17.094	(17.094)	–	–
2-этапка которуулар	(6.394)	8.323	(1.929)	–
3-этапка которуулар	–	(10.385)	10.385	–
Бир этаптан экинчи этапка которуулардын натыйжасында мезгилдин акырына карата КНЧга таасир этүү жана мезгил ичинде КНЧды баалоо үчүн колдонулган моделдерди жана баштапкы маалыматтарды өзгөртүү	8.772	11.895	36.495	57.162
Дисконттун амортизациясы	–	–	2.311	2.311
Эсептен чыгарылган суммалар	–	–	–	–
Курстук айырмачылыктар	(102)	–	(479)	(581)
2024-жылдын 31-декабрына карата	48.685	8.228	108.138	165.051

Ипотекалык насыялар	1-этап	2-этап	3-этап	Баар-дыгы
2024-жылдын 1-январына карата КНЧ	11.392	1.163	23.689	36.244
Жаңы түзүлгөн же сатылып алынган активдер	14.605	–	–	14.605
Төгүлгөн активдер	(8.330)	(897)	(7.416)	(16.643)
1-этапка которуулар	24.714	(24.714)	–	–
2-этапка которуулар	(11.962)	12.291	(329)	–
3-этапка которуулар	–	(15.144)	15.144	–
Бир этаптан экинчи этапка которуулардын натыйжасында мезгилдин акырына карата КНЧга таасир этүү жана мезгил ичинде КНЧды баалоо үчүн колдонулган моделдерди жана баштапкы маалыматтарды өзгөртүү	(2.290)	31.102	7.230	36.042
Дисконттун амортизациясы	–	–	547	547
Эсептен чыгарылган суммалар	–	–	(422)	(422)
Курстук айырмачылыктар	(16)	(177)	(190)	(383)
2024-жылдын 31-декабрына карата	28.113	3.624	38.253	69.990

(миң кыргыз сомунда)

13. Кардарларга насыялар (улантуусу)**Кардарлардын насыялары боюнча КНЧна карата резерв (улантуусу)**

Керектөө насыялары	1-этап	2-этап	3-этап	Баар-дыгы
2024-жылдын 1-январына карата КНЧ	6.985	2.450	20.815	30.250
Жаңы түзүлгөн же сатылып алынган активдер	26.829	–	–	26.829
Төгүлгөн активдер	(19.987)	(3.639)	(34.024)	(57.650)
1-этапка которуулар	17.953	(17.953)	–	–
2-этапка которуулар	(5.265)	5.824	(559)	–
3-этапка которуулар	(5)	(3.794)	3.799	–
Бир этаптан экинчи этапка которуулардын натыйжасында мезгилдин акырына карата КНЧга таасир этүү жана мезгил ичинде КНЧды баалоо үчүн колдонулган моделдерди жана баштапкы маалыматтарды өзгөртүү	(6.549)	19.154	42.278	54.883
Дисконттун амортизациясы	–	–	539	539
Эсептен чыгарылган суммалар	–	–	(56)	(56)
Курстук айырмачылыктар	(14)	(142)	(12)	(168)
2024-жылдын 31-декабрына карата	19.947	1.900	32.780	54.627

Насыя карталары	1-этап	2-этап	3-этап	Баар-дыгы
2024-жылдын 1-январына карата КНЧ	3.856	933	37.205	41.994
Жаңы түзүлгөн же сатылып алынган активдер	10.184	–	–	10.184
Төгүлгөн активдер	(7.151)	(3.390)	(15.782)	(26.323)
1-этапка которуулар	3.221	(3.221)	–	–
2-этапка которуулар	(3.564)	3.564	–	–
3-этапка которуулар	(21)	(2.032)	2.053	–
Бир этаптан экинчи этапка которуулардын натыйжасында мезгилдин акырына карата КНЧга таасир этүү жана мезгил ичинде КНЧды баалоо үчүн колдонулган моделдерди жана баштапкы маалыматтарды өзгөртүү	3.232	5.289	19.923	28.444
Дисконттун амортизациясы	–	–	1.067	1.067
Эсептен чыгарылган суммалар	–	–	(2)	(2)
Курстук айырмачылыктар	–	–	–	–
2024-жылдын 31-декабрына карата	9.757	1.143	44.464	55.364

(миң кыргыз сомунда)

13. Кардарларга насыялар (улантуусу)**Кардарлардын насыялары боюнча КНЧна карата резерв (улантуусу)**

Төмөндө 2023-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл ичиндеги кардарларга насыялардын дүң баланстык наркынын өзгөрүшүнө талдоо берилген:

	1-этап	2-этап	3-этап	Баар- дыгы
2023-жылдын 1-январына карата дүң баланстык нарк	12.326.090	317.856	1.464.386	14.108.332
Жаңы түзүлгөн же сатылып алынган активдер	19.138.710	–	–	19.138.710
Төгүлгөн активдер	(10.736.286)	(285.407)	(331.061)	(11.352.754)
1-этапка которуулар	617.412	(617.015)	(397)	–
2-этапка которуулар	(1.021.069)	1.305.974	(284.905)	–
3-этапка которуулар	(37.377)	(231.876)	269.253	–
Таанууну токтотууга алып келбеген модификациялоого байланыштуу келишимде каралган акча агымдарынын өзгөрүшү	–	–	(2.668)	(2.668)
Дисконттун амортизациясы	–	–	13.782	13.782
Эсептен чыгарылган суммалар	–	–	(21.320)	(21.320)
Курстук айырмачылыктар	215.122	5.439	11.269	231.830
2023-жылдын 31-декабрына карата	20.502.602	494.971	1.118.339	22.115.912

Төмөндө 2023-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл ичиндеги кардарларга насыялар боюнча КНЧ үчүн резервдин өзгөрүшүнө талдоо берилген:

Корпоративдик кардарларга насыялар	1-этап	2-этап	3-этап	Баар- дыгы
2023-жылдын 1-январына карата КНЧ	95.545	768	140.024	236.337
Жаңы түзүлгөн же сатылып алынган активдер	108.615	–	–	108.615
Төгүлгөн активдер	(58.054)	(10.239)	(32.349)	(100.642)
1-этапка которуулар	–	–	–	–
2-этапка которуулар	(6.474)	8.694	(2.220)	–
3-этапка которуулар	–	–	–	–
Бир этаптан экинчи этапка которуулардын натыйжасында мезгилдин акырына карата КНЧга таасир этүү жана мезгил ичинде КНЧды баалоо үчүн колдонулган моделдерди жана баштапкы маалыматтарды өзгөртүү	(83.387)	46.720	16.171	(20.496)
Дисконттун амортизациясы	–	–	6.288	6.288
Эсептен чыгарылган суммалар	–	–	(14.304)	(14.304)
Курстук айырмачылыктар	278	227	1.352	1.857
2023-жылдын 31-декабрына карата	56.523	46.170	114.962	217.655

(миң кыргыз сомунда)

13. Кардарларга насыялар (улантуусу)**Кардарлардын насыялары боюнча КНЧна карата резерв (улантуусу)**

Чакан жана орто бизнес субъекттерине насыялар	1-этап	2-этап	3-этап	Баар-дыгы
2023-жылдын 1-январына карата КНЧ	25.846	11.424	43.532	80.802
Жаңы түзүлгөн же сатылып алынган активдер	21.938	–	–	21.938
Төгүлгөн активдер	(15.064)	(11.803)	(14.310)	(41.177)
1-этапка которуулар	6.366	(6.366)	–	–
2-этапка которуулар	(14.786)	21.457	(6.671)	–
3-этапка которуулар	–	(36.598)	36.598	–
Бир этаптан экинчи этапка которуулардын натыйжасында мезгилдин акырына карата КНЧга таасир этүү жана мезгил ичинде КНЧды баалоо үчүн колдонулган моделдерди жана баштапкы маалыматтарды өзгөртүү	(5.841)	37.653	33.247	65.059
Дисконттун амортизациясы	–	–	3.228	3.228
Эсептен чыгарылган суммалар	–	–	–	–
Курстук айырмачылыктар	176	380	469	1.025
2023-жылдын 31-декабрына карата	18.635	16.147	96.093	130.875

Ипотекалык насыялар	1-этап	2-этап	3-этап	Баар-дыгы
2023-жылдын 1-январына карата КНЧ	5.514	1.078	22.300	28.892
Жаңы түзүлгөн же сатылып алынган активдер	6.308	–	–	6.308
Төгүлгөн активдер	(3.390)	(1.332)	(10.861)	(15.583)
1-этапка которуулар	3.872	(3.872)	–	–
2-этапка которуулар	(2.729)	3.652	(923)	–
3-этапка которуулар	–	(3.017)	3.017	–
Бир этаптан экинчи этапка которуулардын натыйжасында мезгилдин акырына карата КНЧга таасир этүү жана мезгил ичинде КНЧды баалоо үчүн колдонулган моделдерди жана баштапкы маалыматтарды өзгөртүү	1.853	4.654	8.842	15.349
Дисконттун амортизациясы	–	–	1.372	1.372
Эсептен чыгарылган суммалар	–	–	–	–
Курстук айырмачылыктар	(36)	–	(58)	(94)
2023-жылдын 31-декабрына карата	11.392	1.163	23.689	36.244

(миң кыргыз сомунда)

13. Кардарларга насыялар (улантуусу)**Кардарлардын насыялары боюнча КНЧна карата резерв (улантуусу)**

Керектөө насыялары	1-этап	2-этап	3-этап	Баар-дыгы
2023-жылдын 1-январына карата КНЧ	6.195	4.553	10.806	21.554
Жаңы түзүлгөн же сатылып алынган активдер	6.564	–	–	6.564
Төгүлгөн активдер	(5.673)	(2.889)	(8.770)	(17.332)
1-этапка которуулар	12.868	(12.683)	(185)	–
2-этапка которуулар	(5.912)	6.381	(469)	–
3-этапка которуулар	(7)	(6.332)	6.339	–
Бир этаптан экинчи этапка которуулардын натыйжасында мезгилдин акырына карата КНЧга таасир этүү жана мезгил ичинде КНЧды баалоо үчүн колдонулган моделдерди жана баштапкы маалыматтарды өзгөртүү	(7.070)	13.420	18.495	24.845
Дисконттун амортизациясы	–	–	1.586	1.586
Эсептен чыгарылган суммалар	–	–	(7.016)	(7.016)
Курстук айырмачылыктар	20	–	29	49
2023-жылдын 31-декабрына карата	6.985	2.450	20.815	30.250

Насыя карталары	1-этап	2-этап	3-этап	Баар-дыгы
2023-жылдын 1-январына карата КНЧ	2.695	572	29.156	32.423
Жаңы түзүлгөн же сатылып алынган активдер	5.091	–	–	5.091
Төгүлгөн активдер	(3.794)	(2.126)	(8.261)	(14.181)
1-этапка которуулар	2.605	(2.605)	–	–
2-этапка которуулар	(3.508)	4.085	(577)	–
3-этапка которуулар	–	(3.234)	3.234	–
Бир этаптан экинчи этапка которуулардын натыйжасында мезгилдин акырына карата КНЧга таасир этүү жана мезгил ичинде КНЧды баалоо үчүн колдонулган моделдерди жана баштапкы маалыматтарды өзгөртүү	767	4.241	12.345	17.353
Дисконттун амортизациясы	–	–	1.308	1.308
Эсептен чыгарылган суммалар	–	–	–	–
Курстук айырмачылыктар	–	–	–	–
2023-жылдын 31-декабрына карата	3.856	933	37.205	41.994

2024-жылы Банк кардарларга насыялар боюнча КНЧ эсептөө үчүн колдонулган макроэкономикалык факторлорго жана болжолдонгон маалыматтарга талдоо жүргүздү. Талдоонун негизинде Банк макроэкономикалык факторлордун курамын алардын дефолттун ыктымалдыгынын болжолуна тийгизген таасиринин маанилүүлүгүнө жараша кайра карап чыкты. 2024 жана 2023-жылдардын 31-декабрына карата КНЧ баалоо үчүн пайдаланылган болжолдонгон маалыматтын кеңири сүрөттөлүшү 22-эскертүүдө берилген.

2024-жылы Банк 2023-жылдын 31-декабрына карата колдонулган насыялар боюнча дефолттун ыктымалдыгынын болжолдонгон көрсөткүчтөрүн жана сезондук тенденцияларды алып салуу чечимин кабыл алды, бул кардарларга насыялар боюнча КНЧнын резервинин 43.207 миң сомго азайышына алып келди.

Модификацияланган жана реструктуризацияланган насыялар

Банк финансылык активди, мисалы, кардарга берилген насыяны таанууну токтотот, эгерде келишим шарттары, чындыгында, ал жаңы насыя болуп калат, ал эми айырма нарксыздануудан болгон чыгым таанылганга чейин таанууну токтотуудан пайда же чыгым катары таанылат. Баштапкы таанууда жаңы насыялар түзүлгөн насыя СТНН актив болуп эсептелинген учурларды эске албаганда, КНЧ баалоо максатында 1-Этапка кирет.

(миң кыргыз сомунда)

13. Кардарларга насыялар (улантуусу)**Модификацияланган жана реструктуризацияланган насыялар (улантуусу)**

Эгерде модификация акча агымдарынын олуттуу өзгөрүшүнө алып келбесе, модификация таанууну токтотууга алып келбейт. Баштапкы эффективдүү пайыздык чен боюнча дисконттолгон акча агымынын өзгөрүүсүнүн негизинде Банк нарксыздануудан болгон чыгым таанылганга чейин модификациялоодон алынган пайданы же чыгымды тааныйт.

Төмөндөгү таблицада 2024 жана 2023-жылдардын ичинде модификациянын натыйжасында Банк тарткан тиешелүү жоготууларды чагылдыруу менен өзгөртүлгөн активдер келтирилген.

	2024-жыл	2023-жыл
Мезгил ичинде модификацияланган насыялар		
Модификацияга чейинки амортизацияланган нарк	377.733	391.050
Модификациядан таза жоготуу	(23.358)	(2.668)
Баштапкы таанылган учурдан тартып өзгөртүлгөн насыялар	354.375	388.382

Камсыздоо

Зарыл камсыздоонун өлчөмү жана түрү контрагенттин насыялык тобокелдигине баа берүүдөн көз каранды. Камсыз кылуунун түрлөрүнө жана баалоо параметрлерине карата принциптер белгиленген.

Төмөндө алынган камсыздоонун негизги түрлөрү берилген:

- Коммерциялык насыялоодо — кыймылсыз мүлктүн, транспорт каражаттарынын, жабдуулардын жана товардык-материалдык запастардын күрөөсү;
- Жеке жактарга насыя берүүдө — турак жай кепилдиги.

Жетекчилик камсыздоонун рыноктук наркына мониторингди жүзөгө ашырат, негизги келишимге ылайык кошумча камсыздоону талап кылат, ошондой эле КНЧ үчүн резервдин жетиштүүлүгүн текшерүүнүн жүрүшүндө алынган камсыздоонун рыноктук наркына көз салат.

Камсыздоону кайра баалоо ар бир 12 ай сайын же камсыздоонун сапатынын начарлашынын айкын белгилери болгон учурда жүргүзүлөт.

3-этапка кирген кардарларга насыялар боюнча КНЧ насыялык сапатын жогорулатуунун камсыздоосу же башка каражаттары жок болсо, 2024 жана 2023-жылдын 31-декабрына карата төмөнкүлөрдөн жогору болмок:

	2024-жыл	2023-жыл
Корпоративдик кардарларга насыялар	155.541	53.202
Чакан жана орто бизнес субъекттерине насыялар	75.674	54.285
Ипотекалык насыялар	69.968	24.589
Керектөө насыялары	4.887	3.140
	306.071	135.216

Алынган күрөө мүлкү

2024-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл ичинде Банк кардарлар үчүн жалпы баланстык наркы 4.582 миң сом (2023-жыл: 6.707 миң сом) болгон насыялар боюнча камсыздоого көзөмөлдөөнү алуу жолу менен белгилүү активдерди алып, алынган камсыздоону жалпы суммасы 31.209 миң сомго (2023-жыл: 63.704 миң сом) саткан.

Кардарларга насыяларды топтоо

2024-жылдын 31-декабрына карата Банкта он эки карыз алуучу же байланыштуу карыз алуучулардын топтору (2023-жылдын 31-декабрында: жети карыз алуучу же байланыштуу карыз алуучулардын топтору) болгон, алардын насыялар боюнча балансы Банктын өздүк капиталынын 10% ашкан. Бул насыялардын жалпы дүң баланстык наркы 2024-жылдын 31-декабрына карата 15.668.011 миң сомду түздү (2023-жылдын 31-декабрында: 7.824.420 миң сом). 2024-жылдын 31-декабрына карата бул насыяларга карата Банк КНЧ үчүн 79.750 миң сом (2023-жылдын 31-декабрында: 2.192 миң сом) өлчөмүндөгү резервди тааныды.

(миң кыргыз сомунда)

13. Кардарларга насыялар (улантуусу)**Кардарларга насыяларды топтоо (улантуусу)**

2024-жылдын 31-декабрына карата Банк тарабынан он ири карыз алуучуга берилген насыялардын топтолушу 11.505.790 миң сомду (жалпы насыялык портфелдин 38,62%) түздү (2023-жылдын 31-декабрында: 9.079.918 миң сом же 41,06%). 2024-жылдын 31-декабрына карата бул насыяларга карата Банк КНЧ үчүн 34.515 миң сом (2023-жылдын 31-декабрында: 1.415 миң сом) өлчөмүндөгү резервди тааныды.

Секторлор боюнча Банктын насыялык тобокелдигинин топтоосун талдоо төмөндө берилген.

Секторлор боюнча талдоо:	2024-жылдын 31-декабры	2023-жылдын 31-декабры
Соода	10.981.231	8.843.976
Кызмат көрсөтүү чөйрөсү	5.663.563	3.927.051
Өндүрүш	4.661.188	4.982.276
Курулуш	4.543.169	1.414.857
Жеке жактарга насыялар	3.270.317	2.372.973
Башка	675.280	574.779
Кардарларга насыялардын дүң наркы	29.794.748	22.115.912
КНЧ карата резервдер	(702.919)	(457.018)
Кардарларга насыялар, баардыгы	29.091.829	21.658.894

14. Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялык баалуу кагаздар

	2024-жылдын 31-декабры	2023-жылдын 31-декабры
Кыргыз Республикасынын Каржы министрлигинин мамлекеттик казына облигациялары	1.739.704	11.915
Кыргыз Республикасынын Каржы министрлигинин мамлекеттик казына векселдери	657.261	–
КРУБнын ноталары	–	1.128.234
КНЧ карата резервдер	(44.645)	(9.160)
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялык баалуу кагаздар, баардыгы	2.352.320	1.130.989

2024-жылдын 31-декабрына карата амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялык баалуу кагаздар 2025-2027-жылдары төлөө мөөнөтү жана жылдык 11,0% -16,0% номиналдык пайыздык чендери менен сом менен деноминацияланган Кыргыз Республикасынын Каржы министрлигинин мамлекеттик казына облигацияларын жана векселдерин камтыйт.

2023-жылдын 31-декабрына карата амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялык баалуу кагаздар 2024-жылы төлөө мөөнөтү жана жылдык 14,8% -15,0% номиналдык пайыздык чендери менен сом менен деноминацияланган КРУБнын ноталарын жана Кыргыз Республикасынын Каржы министрлигинин сом менен деноминацияланган мамлекеттик казына облигацияларын камтыйт 2026-жылы төлөө жана жылдык 15,0% -16,0% номиналдык пайыздык чендер.

2024-жылдын 31-декабрына карата Кыргыз Республикасынын Каржы министрлигинин жалпы дүң баланстык наркы 657.261 миң сомдук мамлекеттик казына векселдери насыялар боюнча камсыздоо катары Мамлекеттик өнүктүрүү банкына күрөөгө берилди (26-эскертүү).

2023-жылдын 31-декабрына карата Кыргыз Республикасынын Каржы министрлигинин жалпы дүң баланстык наркы 5.600 миң сомдук мамлекеттик казына облигациялары насыялар боюнча камсыздоо катары Россия-Кыргыз Өнүктүрүү фондуна күрөөгө берилди (26-эскертүү).

2023-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл үчүн КНЧ үчүн резервдеги өзгөрүүлөрдү талдоо төмөнкүдөй берилген:

	2024-жыл	2023-жыл
1-январга карата	9.160	145
Жыл үчүн чегерүү (6-эскертүү)	35.485	9.015
31-декабрга карата	44.645	9.160

(миң кыргыз сомунда)

15. Негизги каражаттар жана материалдык эмес активдер

	<i>Имараттар жана курулуштар</i>	<i>Компьютерлер жана кеңсе жабдуулары</i>	<i>Транспорт каражаттары</i>	<i>Ижарага алынган мүлктү көрктөндүрүү</i>	<i>Бүтпөгөн курулуш жана орнотуу үчүн жабдуулар</i>	<i>Баардыгы негизги каражаттар</i>	<i>Материалдык эмес активдер</i>
Баштапкы наркы							
2023-жылдын 1-январына карата	134642	358.682	28.218	34768	17.967	574.277	327.454
Түшүүлөр	–	60.790	360	1.778	2.948	65.876	141.369
Чыгаруу жана эсептен чыгаруу	–	(56.498)	(4.056)	(10.281)	(305)	(71.140)	(56.724)
Которуулар	–	106	–	2.889	(2.995)	–	–
2023-жылдын 31- декабрына карата	134642	363.080	24.522	29.154	17.615	569.013	412.099
Түшүүлөр	–	166.601	45.717	46	1.299	213.663	150.389
Чыгаруу жана эсептен чыгаруу	–	(81.004)	(6.247)	(4.456)	–	(91.707)	(56.287)
Которуулар	–	–	–	–	(248)	(248)	–
2024-жылдын 31-декабрына карата	134642	448.677	63.992	24.744	18.666	690.721	506.201
Топтолгон амортизация							
2023-жылдын 1-январына карата	42.143	156.047	15.682	24.757	–	238.629	155.145
Эсептелген амортизация	3.032	79.440	5.109	6.054	–	93.635	101.732
Чыгаруу жана эсептен чыгаруу	–	(55.957)	(4.056)	(10.281)	–	(70.294)	(56.686)
2023-жылдын 31-декабрына карата	45.175	179.530	16.735	20.530	–	261.970	200.191
Эсептелген амортизация	3.032	89.283	9.420	3.289	–	105.024	111.395
Чыгаруу жана эсептен чыгаруу	–	(80.282)	(6.145)	(4.456)	–	(90.883)	(56.285)
2024-жылдын 31- декабрына карата	48.207	188.531	20.010	19.363	–	276.111	255.301
Таза баланстык нарк							
2023-жылдын 31-декабрына карата	89.467	183.550	7.787	8.624	17.615	307.043	211.908
2024-жылдын 31-декабрына карата	86.435	260.146	43.982	5.381	18.666	414.610	250.900

2024 жана 2023-жылдардын ичинде негизги каражаттарды жана материалдык эмес активдерди сатып алуу же куруу менен байланышкан карыз алуу боюнча капиталдаштырылган чыгымдар болгон эмес.

2024 жана 2023-жылдардын 31-декабрына карата толук өзүн-өзү каржылаган негизги каражаттар жана материалдык эмес активдер жок болгон. Толугу менен өзүн-өзү камсыздаган негизги каражаттар жана материалдык эмес активдер эсептен чыгарылат. Материалдык эмес активдер негизинен программалык камсыздоо жана лицензиялар менен көрсөтүлөт.

(миң кыргыз сомунда)

16. Пайдалануу укугу түрүндөгү активдер жана ижара боюнча милдеттенмелер

Банк кеңсе жайларын ижарага алат. Ижара мөөнөтү көпчүлүк келишимдерде ижара мөөнөтүн узартуу укугу менен 2 жылдан 10 жылга чейин өзгөрөт. Айрым ижара келишимдери боюнча Банкка кандайдыр бир субижара келишимдерин түзүүгө тыюу салынат.

31-декабрда аяктаган жылдар үчүн пайдалануу укугу түрүндөгү активдердин баланстык наркынын өзгөрүүлөрүн талдоо төмөнкүдөй берилген:

	2024-жыл	2023-жыл
Баштапкы наркы		
1-январга карата	445.714	432.911
Модификациялар	31.286	16.649
Түшүүлөр	48.105	52.033
Чыгаруу	134.408	(55.879)
31-декабрга карата	390.697	445.714
Эсептелген амортизация		
1-январга карата	101.731	(68.231)
Эсептелген амортизация	87.163	89.379
Чыгаруу	(134.408)	(55.879)
31-декабрга карата	54.486	101.731
Таза баланстык нарк		
31-декабрга карата	336.211	343.983

31-декабрда аяктаган жылдар үчүн ижара боюнча милдеттенмелердин баланстык наркынын өзгөрүшүнө талдоо төмөнкүдөй берилген:

	2024-жыл	2023-жыл
1-январга карата калдык	357.769	376.364
Модификациялар	31.286	16.649
Түшүүлөр	48.105	52.033
Пайыздарды чегерүү (5-эскертүү)	15.007	15.720
Ижара төлөмдөрү	(99.223)	(107.552)
Курстук айырмачылыктар	(7.947)	4.555
31-декабрга карата калдык	344.997	357.769

2024-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл үчүн ижара боюнча акча каражаттарынын жалпы агылып чыгышы 112.949 миң сомду (2023-жыл: 117.877 миң сом) түздү.

17. Башка активдер жана милдеттенмелер

Башка активдер төмөнкү позицияларды камтыйт:

	2024-жылдын 31-декабры	2023-жылдын 31-декабры
Акча которуулар боюнча дебитордук карыз	347.167	541.005
Башка дебитордук карыз	233.779	81.286
КНЧ карата резервдер	(21.675)	(21.687)
Башка финансылык активдер	559.271	600.604
Алдын ала төлөмдөр	291.486	181.755
Материалы и запасы	85.747	110.277
Алынган мүлк	63.104	86.915
Пайда салыгынан тышкары салыктар боюнча алдын ала төлөө	6.981	6.460
Башка аванстар	4.861	3.147
Башка финансылык эмес активдер	452.179	388.554
Башка активдер, баардыгы	1.011.450	989.158

(миң кыргыз сомунда)

17. Башка активдер жана милдеттенмелер (улантуусу)

31-декабрда аяктаган жыл үчүн КНЧнын резервин өзгөртүү төмөнкүдөй чагылдырылат:

	2024-жыл	2023-жыл
1-январга карата	21.687	33.238
Жыл үчүн чегерүү (Калыбына келтирүү) (6-эскертүү)	3.567	(12.319)
Эсептен чыгаруулар	(3.255)	(253)
Курстук айырмачылыктар	(324)	1.021
31-декабрга карата	21.675	21.687

Башка милдеттенмелер төмөнкү позицияларды камтыйт:

	2024-жылдын 2024-жыл	2023-жылдын 31-декабры
Персоналга чыгашалар жана башка операциялык чыгашалар	296.321	290.889
Насыялык мүнөздөгү милдеттенмелер жана кепилдиктер боюнча КНЧга карата резерв (23-эскертүү)	63.717	6.978
Алынган субсидиялар	–	1.956
Башка финансылык милдеттенмелер	21.211	25.010
Башка финансылык милдеттенмелер, баардыгы	381.249	324.833
Пайда салыгынан тышкары төлөнүүчү салыктар	39.173	33.882
Резервдер	–	30.444
Башка финансылык эмес милдеттенмелер	38.721	53.575
Башка финансылык эмес милдеттенмелер, баардыгы	77.894	117.901
Башка милдеттенмелер, баардыгы	459.143	442.734

Пайда же чыгым жана башка чогуу алгандагы кирешелер жөнүндө отчетто 2023-жыл үчүн нарксыздануудан жана резервдерди түзүүдөн башка жоготуулар соттук териштирүүгө байланыштуу таанылган 30.444 миң сом өлчөмүндөгү резервди камтыйт (23-эскертүү).

18. Банктардын каражаттары

Банктардын каражаттары төмөнкүлөрдү камтыйт:

	2024-жылдын 31-декабры	2023-жылдын 31-декабры
Европа реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкынын учурдагы эсептери	26.742	26.235
Башка банктардын учурдагы эсептери	14.363	16.147
Банктардын каражаттары	41.105	42.382

19. Кардарлардын каражаттары

	2024-жылдын 31-декабры	2023-жылдын 31-декабры
Корпоративдик кардарлардын каражаттары		
- Учурдагы эсептер жана талап боюнча төлөнүүчү аманаттар	18.516.319	18.516.221
- Мөөнөттүү аманаттар	4.810.618	476.698
	23.326.937	18.992.919
Чекене кардарлардын каражаттары		
- Учурдагы эсептер жана талап боюнча төлөнүүчү аманаттар	17.634.588	15.644.090
- Мөөнөттүү аманаттар	11.625.519	8.576.906
	29.260.107	24.220.996
Кардарлардын каражаттары, баардыгы	52.587.044	43.213.915
Насыялар боюнча күрөө катары кармалгандар	137.675	138.458
Кепилдиктер жана аккредитивдер боюнча камсыздоо катары кармалгандар (23-эскертүү)	370.271	345.730

(миң кыргыз сомунда)

19. Кардарлардын каражаттары (улантуусу)

2024-жылдын 31-декабрына карата кардарлардын 10.290.098 миң сом же кардардын жалпы каражаттарынын 19,57% өлчөмүндөгү каражаттары он ири кардардын каражаты болгон (2023-жылдын 31-декабрында: 4.882.016 миң сом же 11,30%).

Кыргыз Республикасынын Жарандык кодексине ылайык, Банк аманатчынын биринчи талабы боюнча чекене кардарларга мөөнөттүү депозиттин суммасын кайтарып берүүгө милдеттүү. Мөөнөттүү аманат аманатчыга анын талабы боюнча мөөнөт бүткөнгө чейин кайтарылып берилген учурларда, эгерде келишимде пайыздардын башка өлчөмү каралбаса, аманат боюнча пайыздар Банк тарабынан талап боюнча төлөнүүчү аманат боюнча төлөнүүчү пайыздардын өлчөмүнө ылайык келүүчү өлчөмдө төлөнөт.

2009-жылдын 13-февралынан тартып Банк банктык аманаттарды коргоонун милдеттүү системасынын катышуучусу болуп саналат. Бул система Кыргыз Республикасынын мыйзамдары менен жөнгө салынат, ал эми аны башкаруу менен «Кыргыз Республикасынын аманаттарды коргоо боюнча агенттиги» мамлекеттик уюму алектенет. Аманаттарды коргоо системасы кепилденген учур келгенде (б.а. банкты мажбурлап жоюу же банкроттоо жөнүндө соттун мыйзамдуу күчүнө кирген чечимин аткарууга байланыштуу салымды төлөбөгөндүгү, ошондой эле Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык демилгеленген ыктыярдуу жоюу жол-жобосу "Банктарды консервациялоо, жоюу жана банкроттоо жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамында каралган негиздер боюнча соттун күчүнө кирген акыркы чечимине ылайык мажбурлап жоюу жол-жобосуна которулган болсо) банктардын аманатчыларынын (юридикалык жакты түзбөстөн жеке ишкердикти жүзөгө ашырган жеке адамдардын жана жеке ишкерлердин) таламдарын коргоого, эгерде Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ар бир жеке адамга 1 миллион сом

Секторлор боюнча Банктын тобокелдик топтоосун талдоо төмөндө берилген.

	2024-жылдын 31-декабры	2023-жылдын 31-декабры
Секторлор боюнча талдоо:		
Кызмат көрсөтүү чөйрөсү	8.813.307	5.230.221
Соода	3.677.489	4.607.432
Курулуш	3.590.459	3.013.996
Өндүрүш	2.121.788	1.611.331
Коомдук фонддор жана кайрымдуулук уюмдары	1.188.471	866.760
Транспорт жана байланыш	1.023.567	1.049.519
Геология и горное дело	695.014	627.982
Эл аралык уюмдар	523.058	444.030
Туризм	353.904	252.617
Электр, газ жана суу менен камсыздоо	302.295	85.859
Мамлекеттик уюмдар	246.593	94.700
Айыл чарба	126.945	234.052
Маданият жана искусство	85.589	53.021
Башка	578.458	821.399
Корпоративдик кардарлардын каражаттары	23.326.937	18.992.919

(миң кыргыз сомунда)

20. Башка карыздык каражаттар

Контрагент	Валюта	Пайыздык коюм	Төлөө күнү	2024-жылдын 31-декабры	2023-жылдын 31-декабры
	Евро, АКШ				
«Айыл Банк» ААК	доллары	1,00%-2,50%	2025-жыл	1.323.105	1.948.246
«Кыргызстан Банк» ААК	Евро	2,00%	2025-жыл	1.180.345	–
Европа реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкы	Сом	3,85%-16,00%	2026–2028 жылдары	764.361	248.511
Эл аралык каржы корпорациясы	Сом	10,45%	2027-жыл	519.862	727.861
	АКШ				
Евразия Өнүктүрүү Банкы	доллары	6,00%	2026-жыл	437.538	–
Мамлекеттик өнүктүрүү банкы	Сом	6,00%	2031-жыл	269.610	–
Кыргыз Республикасынын каржы министрлиги	Сом	1,25%-4,75%	2025-жыл	8.724	30.577
"Мамлекеттик ипотекалык компания" ААК	Сом	2,00%-6,00%	2027–2030 жылдары	7.968	10.303
	АКШ				
Россия-Кыргыз Өнүктүрүү фонду	доллары	1,00%	2024-жыл	–	7.934
Башка карыздык каражаттар, баардыгы				4.511.513	2.973.432

«Айыл Банк» ААК

2024-жылдын 31-декабрына карата Банк «Айыл Банк» ААКнан алынган насыяларга тиешелүүлүгүнө жараша АКШ долларында жана евродо жылдык 2,5% жана жылдык 1,0% менен, төлөө мөөнөтү 13 күндөн ашпайт (2023-жылдын 31-декабрында: АКШ долларында жана евродо жылдык 4,8% жана жылдык 1,0% менен, тиешелүүлүгүнө жараша 13 күндөн ашык)

«Кыргызстан Банк» ААК

2024-жылдын ноябрында Банк «Кыргызстан Банк» ААКнан 94 күндөн ашпаган төлөө мөөнөтү менен жылдык 2% менен евро менен каражат алган.

Европа реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкы

Банк 2013-жылы кошулган Туруктуу энергияны каржылоо программасынын (KyrSEFF) алкагында Европа реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкынан каражат алды. Программанын максаты - корпоративдик, чакан жана орто ишканаларды, ошондой эле чекене кардарларды өнөр жай, курулуш, соода сыяктуу экономиканын ар кандай секторлорунда энергияны жана сууну пайдалануунун натыйжалуулугун жогорулатуу, ошондой эле турак-жай кыймылсыз мүлктүн энергетикалык натыйжалуулугун жогорулатуу үчүн каржылоо. Банк программага катышууга укугу бар карыз алуучуларга насыяларды юридикалык жактарга насыялар боюнча жылдык 13% -22% жана АКШ долларында жылдык 10% -12% жана чекене кардарларга насыялар боюнча жылдык 14% -21% үстөгү менен 8 жылдан ашпаган төлөө мөөнөтү менен берди.

2024-жылы Банк микро, чакан жана орто ишканаларды (МЧОИ) насыялоо үчүн финансылык ортомчулар программасынын алкагында Европа реконструкциялоо жана өнүктүрүү банкынан каражат алган. Программанын максаты Кыргыз Республикасындагы микро, чакан жана орто ишканаларга инвестицияларды каржылоо болуп саналат. Банк программага катышууга укугу бар карыз алуучуларга насыяларды юридикалык жактарга насыялар боюнча жылдык 13% -22% жана АКШ долларында жылдык 10% -12% жана чекене кардарларга насыялар боюнча жылдык 8% -21% үстөгү менен 8 жылдан ашпаган төлөө мөөнөтү менен берди.

Эл аралык каржы корпорациясы

Банк жүгүртүү капиталын жана инвестициялык долбоорлорду көбөйтүүнүн алкагында чакан жана орто ишканаларды жана жеке ишкерлерди каржылоого Эл аралык каржы корпорациясынан каражат алды. Банк программага катышууга укугу бар карыз алуучуларга насыяларды 5 жылдан ашпаган төлөө мөөнөтү менен жылына 17% -23% менен берген.

(миң кыргыз сомунда)

20. Башка карыздык каражаттар (улантуусу)*Евразия Өнүктүрүү Банкы*

2024-жылы Банк «Өзгөндүн айланасында айланма жолду куруу жана тейлөө» мамлекеттик-жеке өнөктөштүк долбоорун каржылоо үчүн Евразия өнүктүрүү банкынан каражат алды. Банк бир карыз алуучуга 5 жылдан ашпаган төлөө мөөнөтү менен жылына 9% менен 435.000 миң сом өлчөмүндө насыя берген.

Мамлекеттик өнүктүрүү банкы

2024-жылы Банк Кыргыз Республикасынын экономикасын диверсификациялоого жана стимулдаштырууга, жумуш орундарын түзүүгө жана региондук экономикалык өнүгүүнү теңдештирүүгө багытталган долбоорлорду каржылоо үчүн "Өнөктөш банктар аркылуу максаттуу каржылоо" программасынын алкагында Мамлекеттик өнүктүрүү банкынан каражат алды. Банк бир карыз алуучуга жылына 8,82% менен АКШ доллары менен 350.000 миң сомдук насыя берген. Банк насыялык каражаттарды жана берилген насыяны адилеттүү нарктык пайыздык чендерди пайдалануу менен баштапкы таанууда тиешелүүлүгүнө жараша 13,92% жана 16,21% өлчөмүндө тааныды.

Кыргыз Республикасынын каржы министрлиги

Банк айыл чарба секторун максаттуу каржылоого «Агробизнес жана маркетинг» өкмөттүк программасынын алкагында KfW менен биргеликте Кыргыз Республикасынын Каржы министрлигинен каражат алды. Банк программага катышууга укугу бар айыл чарба секторунун карыз алуучуларына насыяларды 5 жылдан ашпаган төлөө мөөнөтү менен жылына 11% -16% менен берет.

"Мамлекеттик ипотекалык компания" ААК

Банк «2015-2021-жылдарга жеткиликтүү турак-жай» мамлекеттик программасынын алкагында «Мамлекеттик ипотекалык компания» ААКдан ипотекалык продуктыларды максаттуу каржылоого каражат алды. Банк программага катышууга укугу бар карыз алуучуларга 10 жылдан ашпаган төлөө мөөнөтү менен жылына 6% -8% менен насыя берген.

Финансылык ковенанттар

Банк каржы мекемелеринен алынган насыяларга карата финансылык ковенанттарды сактоого милдеттүү.

2024-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Банк насыялык макулдашууларда каралган баардык ковенанттарды сактаган. Банк финансылык отчеттуулук бекитилген күндөн тартып 12 айдын ичинде ковенанттардын бузулушун күтпөйт.

2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Банк 7.934 миң сомдук Россия-Кыргыз өнүктүрүү фонду менен насыялык макулдашуу боюнча финансылык ковенанттарды (Левередж К2.4) жана 727.861 миң сомдук кросс-дефолтко тиешелүү Эл аралык каржы корпорациясынын ковенантын сактаган эмес.

2024 жана 2023-жылдардагы финансылык ишмердүүлүктөн келип чыккан милдеттенмелердин жана акча агымдарынын өзгөрүүлөрүн салыштыруу төмөнкүдөй берилген:

	2024-жыл	2023-жыл
1-январга карата	2.973.432	759.964
Башка карыздык каражаттарды тартуудан түшүүлөр	3.901.185	2.526.147
Башка карыздык каражаттарды төлөө	(2.278.462)	(319.766)
Эсептелген пайыздардагы таза өзгөртүү	4.416	9.872
Курстук айырмачылыктар	(6.546)	(2.785)
Баштапкы таануу таасири	(82.512)	-
31-декабрга карата	4.511.513	2.973.432

(миң кыргыз сомунда)

21. Өздүк капитал

Чыгарылган капитал жана эмиссиялык киреше

2024-жылдын 31-декабрына карата уруксат берилген жана чыгарылган жөнөкөй акциялардын саны бир акция үчүн номиналдык баасы 1.000 сом болгон 6.000.000 даананы (2023-жылдын 31-декабрында: 2.000.000 даана) түздү.

2024-жылы акционерлердин жалпы жыйынынын 2024-жылдын 29-мартындагы чечиминин негизинде Банк бөлүштүрүлбөгөн пайданы уставдык капиталга которуу жолу менен номиналдык наркы боюнча төлөнгөн уруксат берилген жөнөкөй акциялардын санын 4.000.000 даанага көбөйттү. Акциялардын чыгарылышы 2024-жылдын 20-июнунда катталган.

Жөнөкөй акциялардын ээлери дивиденддерди алардын жарыяланышына жараша алууга укуктуу, ошондой эле Банктын акционерлеринин жылдык жана жалпы чогулуштарында акцияга бир добуш берүү укугуна ээ.

Дивиденддер

Улуттук банк 2024-жылдын 31-декабрына карата (2023-жылдын 31-декабрында: 29% кем эмес) Банк үчүн капитал буферине карата жеке талапты кеминде 20% деңгээлинде белгилейт. Банктын капиталынын буфери 2024-жылдын 31-декабрына карата 17,99% түздү (2023-жылдын 31-декабрында: 20,29%). КРУБнын Башкармасынын 2022-жылдын 12-октябрындагы № 2022-П-12/63-1- (НПА) токтому менен бекитилген Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктарынын капиталынын жетиштүүлүгү (шайкештиги) стандарттарын аныктоо боюнча нускоого ылайык (2024-жылдын 25-сентябрындагы акыркы редакцияда), эгерде дивиденддерди төлөөдө КРУБ тарабынан белгиленген мааниден төмөн болот Капитал буферине карата талаптардын сакталбагандыгына байланыштуу башка чектөөлөр жана көрсөтмөлөр жок.

2024-жылдын ичинде Акционерлердин жалпы жыйынынын 2024-жылдын 29-мартындагы чечимине ылайык, акционерлерге 792.000 миң сом же бир жөнөкөй акция үчүн 396 сом өлчөмүндө дивиденддер жарыяланган жана төлөнгөн. 2023-жыл ичинде акционерлерге дивиденддер жарыяланган жана төлөнгөн эмес.

Акцияга пайда

Акцияга базалык пайданын көрсөткүчү жөнөкөй акциялардын ээлерине тиешелүү жыл ичиндеги таза пайданын жана жыл ичиндеги жүгүртүүдөгү жөнөкөй акциялардын орточо салмактанып алынган санынын негизинде эсептелет.

	2024-жылдын 31-декабры	2023-жылдын 31-декабры
Жөнөкөй акциялардын ээлерине тиешелүү таза пайда	2.070.349	2.479.046
Жөнөкөй акциялардын орточо салмактанып алынган саны	4.120.219	2.000.000
Акцияга пайда, сом	502	1.240

2024 жана 2023-жылдардын 31-декабрында аяктаган жылдарда потенциалдуу бөлүштүрүүчү акциялардын инструменттери жок болгон.

Тобокелдиктерди башкаруу

Тобокелдиктерди тескөө банк ишкердигинин негизин түзөт жана Банктын операциялык ишкердигинин олуттуу элементи болуп саналат. Рыноктук тобокелдик, насыялык тобокелдик жана ликвиддүүлүк тобокелдиги Банк өз ишин жүзөгө ашыруу процессинде туш болгон негизги тобокелдиктер болуп саналат.

(миң кыргыз сомунда)

21. Өздүк капитал (улантуусу)

Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболору

Банктын тобокелдиктерди тескөө саясаты Банк дуушар болгон тобокелдиктерди аныктоого, талдап-иликтөөгө жана башкарууга, тобокелдиктердин лимиттерин жана тиешелүү көзөмөлдөөлөрдү белгилөөгө, ошондой эле тобокелдиктердин деңгээлине жана алардын белгиленген лимиттерге ылайык келишине туруктуу баа берүүгө багытталган. Тобокелдиктерди тескөө саясаты жана жол-жоболору рыноктук кырдаалдын, сунушталган өнүмдөрдүн жана кызмат көрсөтүүлөрдүн жана пайда болгон мыкты тажрыйбанын өзгөрүшүн чагылдыруу максатында үзгүлтүксүз негизде кайра каралып турат.

Директорлор кеңеши

Директорлор кеңеши тобокелдиктерди тескөө боюнча контролдук системасынын талаптагыдай иштеши, негизги тобокелдиктерди тескөө жана тобокелдиктерди тескөө боюнча саясаттарды жана жол-жоболорду жактыруу, ошондой эле ири бүтүмдөрдү жактыруу үчүн жоопкерчилик тартат.

Тобокелдиктерди башкаруу комитети

Банктын Директорлор кеңешине Банктын банктык тобокелдиктер чөйрөсүндөгү ишинин артыкчылыктуу багыттарын аныктоого көмөктөшүү жана тобокелдиктерди талаптагыдай тескөө үчүн шарттарды түзүүгө көмөктөшүү максатында Банкта Тобокелдиктерди тескөө комитети (мындан ары — «ТТК») түзүлгөн. ТТКнин мүчөлөрү Директорлор кеңешинин мүчөлөрү болуп саналат.

Башкармалык

Башкармалык тобокелдиктерди төмөндөтүү боюнча чаралардын мониторинги жана киргизилиши үчүн жоопкерчилик тартат, ошондой эле Банктын тобокелдиктердин белгиленген чектеринде ишкердикти алып баруусун камсыз кылат.

Тобокелдиктерди башкаруу комитети

Тобокелдиктерди тескөө боюнча департаменттин жетекчисинин милдеттерине тобокелдиктерди жалпы тескөө жана колдонуудагы мыйзамдардын талаптарынын сакталышына көзөмөлдөөнү жүзөгө ашыруу, ошондой эле финансылык жана финансылык эмес тобокелдиктерди аныктоо, баалоо, башкаруу жана отчетторду түзүү боюнча жалпы принциптерди жана ыкмаларды колдонуу кирет. Ал Директорлор кеңешине түздөн-түз отчет берет.

Активдерди жана пассивдерди башкаруу боюнча комитет

Насыялык жана рыноктук тобокелдиктер жана ликвиддүүлүк тобокелдиктери бүтүндөй портфелдин деңгээлинде да, айрым бүтүмдөрдүн деңгээлинде да насыялык комитеттер системасы жана Активдерди жана пассивдерди башкаруу боюнча комитет (мындан ары — «АПБК») тарабынан башкарылат жана көзөмөлдөнөт. Чечим кабыл алуу процессинин натыйжалуулугун жогорулатуу үчүн Банк тобокелдикке дуушар болуу түрүнө жана чоңдугуна жараша насыялык комитеттердин иерархиялык түзүмүн түздү.

Тышкы жана ички тобокелдик факторлору уюмдун алкагында аныкталат жана башкарылат. Тобокелдик факторлорунун бүтүндөй тизмесин аныктоого жана тобокелдиктерди азайтуу боюнча учурдагы жол-жоболордун жетиштүүлүгүнүн деңгээлин аныктоого өзгөчө көңүл бурулат. Насыялык жана рыноктук тобокелдиктерди стандарттык талдоодон тышкары, тобокелдиктерди тескөө департаменти айрым багыттар боюнча эксперттик баа алуу максатында операциялык бөлүмдөр менен үзгүлтүксүз жолугушууларды өткөрүү аркылуу финансылык жана финансылык эмес тобокелдиктерге мониторинг жүргүзөт.

Рыноктук тобокелдик

Рыноктук тобокелдик - бул финансылык инструменттер боюнча болочок акча агымдарынын адилеттүү наркы пайыздык чендер, валюта курсу жана үлүштүк инструменттердин баасы сыяктуу рыноктук параметрлердеги өзгөрүүлөрдүн натыйжасында өзгөрүп туруучу тобокелдик.

(миң кыргыз сомунда)

21. Өздүк капитал (улантуусу)**Рыноктук тобокелдик (улантуусу)**

Валюта позицияларын эске албаганда, Банк рыноктук тобокелдиктин олуттуу концентрациясына ээ эмес. Башкы менеджер төрагалык кылган АПБК рыноктук тобокелдикти тескөөгө жооп берет. Башкармалык рыноктук тобокелдиктин лимиттерин Тобокелдиктерди тескөө департаментинин жана АПБК сунуштарынын негизинде бекитет.

Банк рыноктук тобокелдикти финансылык инструменттерге карата ачык позиция боюнча лимиттерди, пайыздык чендерди жана валюталык позицияларды өзгөртүү мөөнөттөрүн белгилөө жана алардын сакталышына үзгүлтүксүз мониторинг жүргүзүү аркылуу башкарат, анын натыйжалары Директорлор кеңеши тарабынан каралат жана бекитилет.

Пайыздык ченди өзгөртүү тобокелдиги

Пайыздык чендердин өзгөрүү тобокелдиги — пайыздык чендердин өзгөрүшү келечектеги акча агымдарына же финансылык инструменттердин адилеттүү наркына таасир этет деген тобокелдик.

Пайда же чыгым жана башка чогуу алгандагы пайда жөнүндө отчеттун сезгичтиги - бул, соода эмес финансылык активдердин жана финансылык милдеттенмелердин негизинде эсептелген бир жыл ичиндеги таза пайыздык кирешеге пайыздык чендердин болжолдонгон өзгөрүүлөрүнүн таасирин билдирет:

Пайыздык ченди өзгөртүү тобокелдиги (улантуусу)

Валюта	Базистик пункттарда көбөйтүү/азай туу 2024-жыл	Таза пайыздык кирешенин сезгичтиги 2024-жыл	Базистик пункттарда көбөйтүү/азай туу 2023-жыл	Таза пайыздык кирешенин сезгичтиги 2023-жыл
АКШ доллары	100	32.036	100	16.875

Валюта тобокелдиги

Валюта тобокелдиги — бул, финансылык инструменттин наркы валюта курсундагы өзгөрүүлөрдүн натыйжасында өзгөрүп туруучу тобокелдик. Башкармада чет өлкө валютасындагы позициялар боюнча лимиттер белгиленген. Бул позициялар күн сайын көзөмөлдөнөт.

(миң кыргыз сомунда)

21. Өздүк капитал (улантуусу)**Рыноктук тобокелдик (улантуусу)***Валюта тобокелдиги (улантуусу)*

Төмөнкү таблицада 2024-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча финансылык активдер жана милдеттенмелер боюнча валюталык тобокелдиктин түзүмү көрсөтүлөт:

	Сом	АКШ доллары	Евро	Башка валюта- лар	Баардыгы
Активдер					
Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	8.539.710	10.991.614	5.454.980	664.034	25.650.338
Насыялык мекемелердеги каражаттар	47.090	8.033.761	454.314	–	8.535.165
Кардарларга насыялар	13.595.526	15.375.261	121.042	–	29.091.829
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялык баалуу кагаздар	2.352.320	–	–	–	2.352.320
Башка финансылык активдер	320.393	213.457	2525.383	38	559.271
Активдер баардыгы	24.855.039	34.614.093	6.055.719	664.072	66.188.923
Милдеттенмелер					
Банктардын каражаттары	16.217	16.256	8.632	–	41.105
Кардарлардын каражаттары	16.476.126	32.037.355	3.426.790	646.773	52.587.044
Башка карыздык каражаттар	1.570.525	1.307.658	1.633.330	–	4.511.513
Ижара боюнча милдеттенмелер	71.860	273.137	–	–	344.997
Башка финансылык милдеттенмелер	246.011	69.648	65.542	48	381.249
Милдеттенмелер баардыгы	18.380.739	33.704.054	5.134.294	646.821	57.865.908
2024-жылдын 31-декабрына карата таза позиция	6.474.300	910.039	921.425	17.251	8.323.015

22. Тобокелдиктерди башкаруу

Төмөнкү таблицада 2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча финансылык активдер жана милдеттенмелер боюнча валюталык тобокелдиктин түзүмү көрсөтүлгөн:

	Сом	АКШ доллары	Евро	Башка валюта- лар	Баардыгы
Активдер					
Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	10.176.054	9.456.963	3.263.034	1.164.696	24.060.747
Насыялык мекемелердеги каражаттар	45.418	6.689.953	–	–	6.735.371
Кардарларга насыялар	11.115.007	10.449.377	94.510	–	21.658.894
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялык баалуу кагаздар	1.130.989	–	–	–	1.130.989
Башка финансылык активдер	285.481	191.788	123.315	20	600.604
Активдер баардыгы	22.752.949	26.788.081	3.480.859	1.164.716	54.186.605
Милдеттенмелер					
Банктардын каражаттары	12.057	20.589	9.736	–	42.382
Кардарлардын каражаттары	14.730.486	24.468.920	2.897.014	1.117.495	43.213.915
Башка карыздык каражаттар	1.017.252	1.433.869	522.311	–	2.973.432
Ижара боюнча милдеттенмелер	79.119	278.650	–	–	357.769
Башка финансылык милдеттенмелер	252.683	61.421	10.699	30	324.833
Милдеттенмелер баардыгы	16.091.597	26.263.449	3.439.760	1.117.525	46.912.331
2023-жылдын 31-декабрына карата таза позиция	6.661.352	524.632	41.099	47.191	7.274.274

(миң кыргыз сомунда)

22. Тобокелдиктерди башкаруу (улантуусу)

Төмөнкү таблицаларда Банк 31-декабрга карата өзүнүн монетардык активдери жана милдеттенмелери боюнча олуттуу позицияларга ээ болгон валюталар көрсөтүлгөн. Жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөр валюта курсундагы мүмкүн болуучу өзгөрүүлөрдүн сомго карата пайдага же жоготууга тийгизген таасирин эсептөөдөн турат, мында бардык башка өзгөрмөлөр туруктуу чоңдуктар менен кабыл алынат. Өздүк капиталга тийгизген таасири пайдага же жоготууга тийгизген таасиринен айырмаланбайт. Таблицадагы терс суммалар пайданын же чыгымдын же өздүк капиталдын өлчөмүнүн потенциалдуу таза азайышын чагылдырат, ал эми оң суммалар потенциалдуу таза көбөйүүнү чагылдырат.

<i>Валюта</i>	<i>Валюта курсунун өзгөрүшү, % менен</i>	<i>Салык төлөөгө чейинки пайдага таасири</i>	<i>Валюта курсунун өзгөрүшү, % менен</i>	<i>Салык төлөөгө чейинки пайдага таасири</i>
<i>Валюта</i>	<i>2024-жыл</i>	<i>2024-жыл</i>	<i>2023-жыл</i>	<i>2023-жыл</i>
АКШ доллары	+10,15	92.369	+16,07	84.308
	+5,04	45.866	-16,07	(84.308)
Евро	+18,41	169.634	+18,44	7.579
	+6,94	63.947	-18,44	(7.579)

Насыялык тобокелдик

Насыялык тобокелдик - бул, анын кардарлары же контрагенттери келишимде каралган милдеттерди аткара албай калгандыктан, Банк чыгым тартат деген тобокелдик. Банк насыялык тобокелдикти айрым контрагенттер, тобокелдиктин географиялык же тармактык концентрациялары боюнча кабыл алууга даяр болгон тобокелдиктин чектүү өлчөмүн белгилөө аркылуу, ошондой эле тобокелдиктин белгиленген лимиттеринин сакталышына мониторингдин жардамы менен башкарат.

Банк, күрөө өлчөмүн мезгил-мезгили менен кайра карап чыгууну кошо алганда, контрагенттердин насыялык жөндөмдүүлүгүндөгү мүмкүн болуучу өзгөрүүлөрдү эрте аныктоону камсыз кылуу максатында кредиттик сапатты текшерүү жол-жобосун иштеп чыкты. Контрагенттер боюнча лимиттер ар бир контрагентке насыялык рейтингди ыйгарган кредиттик тобокелдикти классификациялоо системасын пайдалануу менен аныкталат. Рейтингдер дайыма кайра каралып турат. Насыялык сапатты текшерүү жол-жобосу Банкка ал дуушар болгон тобокелдиктер боюнча потенциалдуу жоготуулардын өлчөмүн баалоого жана зарыл чараларды көрүүгө мүмкүндүк берет.

Насыялык тобокелдиктин максималдуу деңгээли, эреже катары, финансылык абал жөнүндө отчетто жана келишимдик милдеттенмелердин таанылбаган суммаларында финансылык активдердин баланстык наркында чагылдырылат.

Насыялык мүнөздөгү милдеттенмелерге байланыштуу тобокелдиктер

Банк өз кардарларына кардарлардын атынан Банк тарабынан төлөмдөрдү жүргүзүү зарылчылыгы келип чыгышы мүмкүн болгон кепилдиктерди алуу мүмкүнчүлүгүн берет. Кардарлар мындай төлөмдөрдү аккредитивди сунуштоо шарттарына ылайык Банкка кайтарып беришет. Көрсөтүлгөн келишимдер боюнча Банк кредиттер боюнча тобокелдиктерге окшош жана ошол эле жол-жоболордун жана тобокелдиктерди контролдоо саясатынын жардамы менен төмөндөтүлгөн тобокелдиктерди камтыйт.

Финансылык абал жөнүндө отчеттун беренелеринин баланстык наркы, камсыздоону сунуштоо жөнүндө макулдашууларды пайдалануунун натыйжасында тобокелдиктин төмөндөшүнүн таасирин эске албаганда, ушул статьялар боюнча кредиттик тобокелдиктин максималдуу өлчөмүн кыйла так чагылдырат.

Финансылык инструменттердин ар бир классы боюнча насыялык тобокелдиктин максималдуу өлчөмү жөнүндө кененирээк маалымат өзүнчө эскертүүлөрдө берилген.

(миң кыргыз сомунда)

22. Тобокелдиктерди башкаруу (улантуусу)**Насыялык тобокелдик (улантуусу)***Нарксызданууну баалоо*

Банк эффективдүү пайыздык ченди же анын болжолдуу маанисин пайдалануу менен дисконттолуучу акча каражаттарынын күтүлүп жаткан жетишпегендигине баа берүү үчүн ыктымалдуулукту эске алуу менен таразаланган бир нече сценарийлердин негизинде КНЧды эсептеп чыгат. Акча каражаттарын жетишсиз алуу — бул келишимге ылайык уюмга тиешелүү акча агымдарынын жана уюм алууну күткөн акча агымдарынын ортосундагы айырма. КНЧда эсептөө механикасы төмөндө баяндалат, ал эми негизги элементтер төмөнкүлөр болуп саналат:

Дефолт ыктымалдыгы (PD)	Дефолттун ыктымалдыгы - берилген убакыт аралыгында дефолттун келип чыгуу ыктымалдыгын эсептөө. Дефолт каралып жаткан мезгилдин ичинде кайсы бир учурда активди таануу токтотулбаса гана келип чыгышы мүмкүн жана ал дагы эле портфелдин бир бөлүгү болуп саналат.
Дефолт тобокелдигин е дуушар болгон сумма (EAD)	Дефолт тобокелдигине дуушар болгон чоңдук, карыздын негизги суммасын жана келишимде же башка жол менен каралган пайыздарды төлөөнү кошо алганда, отчеттук күндөн кийинки бул чоңдуктун күтүлүп жаткан өзгөрүүлөрүн эске алуу менен келечекте кандайдыр бир күнгө карата дефолтко дуушар болгон чоңдуктун эсептик баалоосу жана төлөмдөрдүн кечиктирилишинин натыйжасында чегерилген пайыздар болуп саналат.
Дефолт учурундагы жоготуу деңгээли (LGD)	Дефолт учурундагы жоготуулардын деңгээли белгилүү бир учурда дефолт келип чыккан учурда келип чыккан жоготуулардын эсептик баалоосу болуп саналат. Бул көрсөткүч келишимде каралган акча агымдарынын жана кредитор ала турган, анын ичинде камсыздоону ишке ашыруунун натыйжасында ала турган акча агымдарынын ортосундагы айырмага жараша эсептелинет. Адатта EAD карата пайыз менен чагылдырылат.

Эгерде баштапкы таанылган учурдан тартып насыялык тобокелдиктин олуттуу өсүшү орун алса, КНЧ карата баалоо резерви активдин аракеттенүү мөөнөтүнүн ичинде келип чыгышы күтүлүп жаткан насыялык чыгымдардын (бүтүндөй мезгил ичинде же КНЧ күтүлүп жаткан кредиттик чыгымдар) негизинде эсептелинет, антпесе баа берүү резерви 12 айлык күтүлгөн кредиттик суммага барабар суммада эсептелинет жоготуулар (12 айлык КНЧ) 12 айлык КНЧ- отчеттук күндөн кийинки 12 айдын ичинде болушу мүмкүн болгон финансылык инструмент боюнча дефолттордун натыйжасында келип чыгуучу КНЧ бүтүндөй мезгил ичиндеги бөлүгү. КНЧ бүтүндөй мөөнөткө жана 12 айлык КНЧ финансылык инструменттердин базалык портфелинин мүнөзүнө жараша жекече же топтук негизде эсептелинет.

Банк, финансылык инструменттин калган колдонуу мөөнөтүнүн ичинде дефолттун келип чыгуу тобокелдигинин өзгөрүшүн эске алуу менен, баштапкы таанылган учурдан тартып финансылык инструмент боюнча насыялык тобокелдиктин олуттуу жогорулашы болгонбу же жокпу, ага карата ар бир отчеттук мезгилдин акырына карата баа берүүнү жүзөгө ашыруу үчүн саясатты иштеп чыккан. Жогоруда баяндалган процесстин негизинде Банк ага берилген насыяларды төмөнкү топторго бириктирет:

(миң кыргыз сомунда)

22. Тобокелдиктерди башкаруу (улантуусу)**Насыялык тобокелдик (улантуусу)***Нарксызданууну баалоо (улантуусу)*

Насыяны баштапкы таанууда Банк баалоо резервин 12 айлык КНЧ барабар суммада тааныйт. 1-этапка ошондой эле насыялык тобокелдик 2-этаптан которулган даражага чейин төмөндөгөн насыялар жана башка насыялык линиялар да кирет.

Эгерде насыя боюнча насыялык тобокелдик баштапкы таанылган учурдан тартып кыйла жогоруласа, Банк баалоо резервин бүтүндөй мезгил ичинде КНЧ барабар суммада тааныйт. 2-этапка ошондой эле насыялык тобокелдик 3-этаптан которулган даражага чейин төмөндөгөн насыялар жана башка насыялык линиялар да кирет.

Насыялык нарксызданган насыялар. Банк баалоо резервин бүтүндөй мезгил ичинде КНЧ барабар суммада тааныйт.

Сатып алынган же түзүлгөн насыялык-нарксызданган активдер (СТНН) — бул баштапкы таануу учурунда насыялык нарксыздануу болгон финансылык активдер. СТНН алгачкы таанууда активдер адилеттүү нарк боюнча бааланат жана андан кийин насыялык тобокелдикти эске алуу менен туураланган натыйжалуу пайыздык ченди пайдалануу менен эсептелген пайыздык киреше таанылат. КНЧ баалоо резерви бүтүндөй мезгил ичинде күтүлүп жаткан насыялык жоготуулардын суммасы кийинки өзгөрүүлөр болгон көлөмдө гана таанылат же таанылбай калат.

Дефолтту жана айыгууну аныктоо

Банк финансылык инструмент боюнча дефолт болду деп эсептейт, аны КНЧ эсептөө максатында 3-Этапка (насыялык-нарксызданган активдер) карайт. Банк банктардагы каражаттарга карата дефолт болду деп эсептейт, эгерде операциялык күндү жабуу учурунда айрым макулдашууларда көрсөтүлгөн зарыл бир күндүк төлөмдөр ишке ашырылбаса, жана аны жоюу боюнча токтоосуз чараларды көрөт.

Банк карыз алуучу боюнча дефолт болду деп эсептейт:

- Эгерде Банк камсыздоону ишке ашыруу сыяктуу аракеттерге барбаса (эгерде бар болсо), карыз алуучу Банк алдындагы өзүнүн насыялык милдеттенмелерин толук төлөшү күмөн;
- Карыз алуучу Банк алдындагы баардык олуттуу кредиттик милдеттенмелерди 90 күндөн ашык кечиктирген. Эгерде кардар сунушталган лимитти бузса же учурдагы төлөнбөгөн суммадан аз лимит жөнүндө билдирсе, овердрафт мөөнөтү өтүп кеткен деп эсептелет; же
- Карыз алуучунун насыялык милдеттенмелерин төлөй албагандыгынан улам, карыз алуучу банкроттуктун натыйжасында активди реструктуризациялайт.

Карыз алуучу дефолт абалында экендигин баалоодо Банк төмөнкүдөй көрсөткүчтөрдү карайт:

- Сапаттык — башкача айтканда, келишимди бузуу, лицензияны жоюу, кайтарып алуу же анын аракетин токтотуу, анын натыйжасында контрагенттин иши токтотулган катастрофалык окуялар, контрагенттин милдеттенмелерин кайчылаш аткаруу учуру;
- Сандык — башкача айтканда, ошол эле эмитенттин Банк алдындагы башка милдеттенмеси боюнча мөөнөтү өтүп кеткен статусу жана төлөнбөгөндүгү; отчеттук күнгө карата D жана RD рейтинг бар финансылык уюмдар; жана
- Компаниянын ичинде иштелип чыккан жана тышкы булактардан алынган маалыматтардын негизинде.

Финансылык инструменттин дефолт абалында экендигин баалоо үчүн баштапкы маалыматтар жана алардын мааниси жагдайлардын өзгөрүшүн чагылдыруу үчүн убакыттын өтүшү менен өзгөрүшү мүмкүн. Мындай окуялар орун алган учурда, Банк окуя кардардын төлөөгө жөндөмсүз болуп эсептелишине алып келүү керекпи же жокпу, кылдат карап чыгат жана демек, КНЧ эсептөө үчүн 3-баскычка кирет же 2-этап ылайыктуу болот.

(миң кыргыз сомунда)

22. Тобокелдиктерди башкаруу (улантуусу)**Насыялык тобокелдик (улантуусу)**Дефолтту жана айыгууну аныктоо (улантуусу)

3-этаптан 2-этапка карыз алуучуларды которуу үчүн төмөнкү критерийлер колдонулат:

- Реструктуризацияланган төлөм графигине ылайык 6 айдын ичинде үзгүлтүксүз төлөмдөр;
- Карыз алуучунун финансылык абалын жакшыруусу;
- Мөөнөтү өтүп кеткен күндөрдүн жана нарксыздануунун белгилеринин жоктугу.

2-этаптан 1-этапка карыз алуучуларды которуу үчүн төмөнкү критерийлер колдонулат:

- Реструктуризацияланган төлөм графигине ылайык 6 айдын ичинде үзгүлтүксүз төлөмдөр;
- Карыз алуучунун финансылык абалын жакшыруусу;
- Мөөнөтү өтүп кеткен күндөрдүн насыялык тобокелдиктин олуттуу жогорулашынын белгилеринин жоктугу.

Дефолттун ыктымалдыгын баалоо процессиКазыналык жана банктар аралык мамилелер

Банктын казыналык жана банктар аралык мамилелери финансылык кызмат көрсөтүүлөр боюнча уюмдар, банктар жана клиринг уюмдары сыяктуу контрагенттер менен болгон мамилелерди камтыйт. Мындай мамилелерди баалоо үчүн Банктын кредиттик тобокелдик департаменти финансылык отчеттуулук сыяктуу жалпыга жеткиликтүү маалыматты жана башка тышкы булактардан алынган маалыматтарды, мисалы, тышкы рейтингдерди талдайт жана ички рейтингдин тиешелүү деңгээлин ыйгарат.

Эл аралык рейтинг агенттигинин рейтингү (Fitch & S&P)	Эл аралык рейтинг агенттигинин рейтингү (Moody's)	Ички рейтинг	Дефолт ыктымалдыгы (PD)
AAA	Aaa		0,00%
AA- баштап AA+ чейин	AA- баштап AA+ чейин		0,00%-0,04%
A- A+ чейин	A3 баштап A1 чейин	Жогорку	0,07%-0,08%
BBB- баштап BBB+ чейин	Baa3 баштап Baa1 чейин		0,11%-0,27%
BB- баштап BB+ чейин	Ba3 баштап Ba1 чейин		0,42%-0,94%
B- B+ чейин	B3 баштап B1 чейин	Стандарттуу	1,19%-3,45%
C баштап CC чейин	Ca	Стандарттуудан төмөн	35,39%
D	C	Арзандатылган	100%

Корпоративдик кардарларга жана ЧОБ насыялар

Коммерциялык насыялоо учурунда карыз алуучуларга баа берүүнү Банктын коммерциялык насыялоо боюнча департаменти жүргүзөт. Насыялык тобокелдикти баалоо ар кандай тарыхый, учурдагы жана болжолдонгон маалыматтарды эске алган, мисалы:

- Каралып жаткан мезгил ичинде кечиктирилген күндөрдүн максималдуу саны;
- Тарыхый финансылык маалымат карыз алуучулар боюнча даярдалган божомолдор жана пландар менен бирге. Мындай финансылык маалымат алынган жана күтүлгөн натыйжалар жөнүндө маалыматтарды, төлөөгө жөндөмдүүлүк коэффициенттерин, ликвиддүүлүк коэффициенттерин жана карыз алуучунун ишинин финансылык натыйжаларын баалоо үчүн ылайыктуу болгон башка ар кандай коэффициенттерди камтыйт. Мындай көрсөткүчтөрдүн бир бөлүгү карыз алуучулар менен түзүлгөн келишимдерде бекитилет, демек, аларды баалоого көбүрөөк көңүл бурулат;
- Анын ишинин натыйжаларын аныктоо үчүн ылайыктуу болгон башкаруунун сапаты жана карыз алуучунун мүмкүнчүлүктөрү жөнүндө башка негиздүү жана тастыкталуучу маалымат.

(миң кыргыз сомунда)

22. Тобокелдиктерди башкаруу (улантуусу)

Насыялык тобокелдик (улантуусу)

Дефолттун ыктымалдыгын баалоо процесси (улантуусу)

Чекене кардарларга насыялар:

Чекене кардарларга насыяларга жеке жактарга насыялар, керектөө насыялары, ипотекалык насыялар жана насыялык карталар кирет. Чакан бизнес ишканаларына ипотекалык насыялар жана кээ бир анча татаал эмес насыялар менен бирге бул өнүмдөрдү баалоо автоматташтырылган скоринг системасын колдонуу менен ишке ашырылат, ал үчүн негизги көрсөткүч кечиктирилген күндөрдүн саны болуп саналат.

Дефолт тобокелдигине дуушар болгон чоңдук

Дефолт тобокелдигине (EAD) дуушар болгон көлөм - нарксыздануу предметине бааланууга тийиш болгон финансылык инструменттердин дүң баланстык наркы. 1-этаптын насыялары үчүн EAD эсептөө үчүн Банк 12 айлык КНЧ баалоо үчүн 12 айдын ичинде дефолттун келип чыгуу ыктымалдыгын баалайт. 2 жана 3-этаптардын жана финансылык активдердин СТНН активдери үчүн EAD көрсөткүчү инструменттин бүткүл колдонуу мөөнөтүндө болушу мүмкүн болгон окуялар үчүн каралат.

Дефолт учурундагы жоготуу деңгээли

Банк LGDди төлөөгө жөндөмсүз карыз алуучуларга карата талаптардын ордун толтуруу деңгээлдеринин тарыхынын негизинде баалайт. LGD эсептөө модели финансылык активдин ажырагыс бөлүгү болуп саналган ар кандай камсыздоонун түзүмүн, камсыздоосун, талаптын артыкчылыгын, тармагын жана наркын эске алат. Жеке жактардын кыймылсыз мүлкү менен камсыздалган насыялар үчүн насыяныны суммасы менен күрөө наркынын катышы (LTV коэффициенти) дефолт болгон учурда жоготуулардын өлчөмүн аныктоонун негизги параметри болуп саналат. LGD көрсөткүчтөрү дисконттолуучу фактор катары эффективдүү пайыздык ченди пайдалануу менен дисконттолгон акча агымдарынын негизинде эсептелет.

Дефолт учурундагы жоготуу деңгээли

Эгерде зарыл болсо, финансылык инструменттердин ар бир тобу үчүн ФОЭС (IFRS) 9га ылайык LGD өлчөмүн аныктоо үчүн жаңы маалыматтар жана болжолдуу экономикалык сценарийлер колдонулат. Болжолдонгон маалыматты баалоодо күтүлгөн натыйжалар көп сценарийлерге негизделет. Негизги баштапкы маалыматтардын мисалдары турак-жай бааларын, товарлардын баасын, төлөмдөрдүн статусун же инструменттердин тобу боюнча жоготууларды көрсөткөн башка факторлорду кошо алганда, камсыздоонун наркынын өзгөрүшүн камтыйт.

LGD деңгээл 1, 2 жана 3-этап жана СТНН баардык активдер класстары үчүн бааланат. Бул LGD көрсөткүчтөрү үчүн баштапкы маалыматтар бааланат жана мүмкүн болгон жерде, акыркы калыбына келтирүүлөрдү эске алуу менен тарыхый маалыматтардын негизинде тесирлөө аркылуу оңдолот. Зарыл болгон учурда мындай маалыматтар ар бир экономикалык сценарий үчүн аныкталат.

Насыялык тобокелдиктин олуттуу өсүшү

Банк КНЧ эсептелген баардык активдерди такай текшерип турат. Инструмент же инструменттердин портфели (б.а. 12 айлык КНЧ же бүтүндөй мөөнөткө КНЧ суммасында), Банк баштапкы таанылган учурдан тартып ушул инструмент же инструменттер портфели боюнча насыялык тобокелдик кыйла жогорулагандыгын талдайт.

(миң кыргыз сомунда)

22. Тобокелдиктерди башкаруу (улантуусу)

Насыялык тобокелдик (улантуусу)

Насыялык тобокелдиктин олуттуу өсүшү (улантуусу)

Банк акылга сыярлык жана тастыкталуучу маалыматты ашыкча чыгымдарсыз же аракетсиз актуалдуу жана жеткиликтүү деп эсептейт. Бул сандык жана сапаттык маалыматты жана Банктын тарыхый тажрыйбасына жана кредиттик жөндөмдүүлүккө эксперттик баа берүүгө негизделген талдоону, ошондой эле болжолдонгон маалыматты камтыйт. Банк насыялык тобокелдиктин кыйла жогорулагандыгын аныктоо үчүн төмөнкү критерийлерди пайдаланат:

- Карыз алуучунун финансылык абалын кыйла жакшыруусу;
- Карыз алуучунун өз тармагында атаандаштык позициясын олуттуу жакшыртуу;
- Карыз алуучунун финансылык көрсөткүчтөрүнүн начарлашына алып келген инвестициялык долбоорлорду (курулуш же башка сектор) 6 айдан ашык убакытка ишке ашыруунун олуттуу кечиктирилиши;
- Инструменттин алгачкы таанылган күндөн тартып активдүү рынокто финансылык инструменттердин наркынын олуттуу төмөндөшү;
- Карыз алуучунун сот процессине анын активдеринин 20% ашпаган суммага катышуусу;
- Күрөөнүн рыноктук наркынын 50% дан ашык төмөндөшү, күрөөнүн толук же жарым-жартылай жоголушуна алып келиши мүмкүн болгон тышкы же ички факторлор;
- Жөнгө салуучу орган тарабынан белгиленген пруденциалдык нормативдерди системалуу түрдө бузуу;
- КРУБ тарабынан карыз алуучуга карата тике банктык көзөмөл жол-жоболорун жүзөгө ашыруу;
- Мыйзам бузуу, мамлекеттик органдар менен көйгөйлөр;
- 6 айдан ашык мезгил үчүн бухгалтердик отчетту берүүдөн баш тартуу;
- Банк менен байланышудан качуу;
- Келишим боюнча төлөмдөр 30 күндөн ашык мөөнөткө кечиктирилген.

КНЧ топтук негизде ушул сыяктуу активдер тобу боюнча баалоо учурунда Банк кредиттик тобокелдиктин алгачкы таанылган учурдан тартып олуттуу жогорулагандыгын баалоо принциптерин колдонот.

Топтук негизде баа берилүүчү финансылык активдерди топтоо

Төмөндө көрсөтүлгөн факторлорго жараша Банк КНЧ жеке же топтук негизде эсептеп чыгат.

Банк КНЧ жеке негизде баалаган активдердин класстары төмөнкүлөрдү камтыйт:

- Учурдагы нарксыздануу даражасына карабастан, дүң наркы боюнча алдыңкы 20 карыз алуучу;
- Жеке маанилүү активдер (алардын дүң баланстык наркы Банктын чогуу алгандагы өздүк капиталынын 20% ашат);
- Казыналык жана банктар аралык мамилелер (мисалы, банктардагы каражаттар, акча каражаттарынын эквиваленттери жана амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялык баалуу кагаздар);
- Баштапкы насыяны таанууну токтотуу жана карызды реструктуризациялоонун натыйжасында жаңы кредитти таануу учурунда СТНН катары классификацияланган финансылык активдер.

Банк КНЧ жеке негизде баалаган активдердин класстары төмөнкүлөрдү камтыйт:

- Корпоративдик кардарларга жана чакан бизнес ишканаларына насыялар портфелинин алкагындагы чакан жана стандарттуу активдер;
- Ипотекалык жана керектөө насыялары.

(миң кыргыз сомунда)

22. Тобокелдиктерди башкаруу (улантуусу)**Насыялык тобокелдик (улантуусу)***Топтук негизде баа берилүүчү финансылык активдерди топтоо (улантуусу)*

Банк бул финансылык активдерди кредиттердин ички жана тышкы мүнөздөмөлөрүнө, мисалы, төлөмдөрдү кечиктирүү мөөнөттөрүнө, карыз алуучу өз ишин жүзөгө ашырган продуктунун түрүнө же тармагына жараша бир тектүү топторго бириктирет.

Болжолдуу маалымат жана көптөгөн экономикалык сценарийлер

КНЧ эсептөөдө колдонулган баштапкы маалыматтар жана моделдер финансылык отчеттуулукту сунуштоо күнүнө карата рыноктун баардык мүнөздөмөлөрүн дайыма эле чагылдыра бербейт. Болжолдонгон маалыматты алуу үчүн Банк тышкы булактардан алынган маалыматтарды (Улуттук статистика комитети, Кыргыз Республикасынын Экономика министрлиги, жеке сектор жана академиялык болжолдоочулар) пайдаланат. Банктын адистери көп сценарийлерге тиешелүү салмактык коэффициенттерди аныкташат. Төмөндөгү таблицаларда КНЧ баалоо үчүн ар бир экономикалык сценарийде колдонулган негизги болжолдонгон экономикалык өзгөрмөлөрдүн/болжолдоолордун маанилери келтирилген.

Төмөндөгү таблицада 2024 жана 2023-жылдардын 31-декабрына карата КНЧ эсептөө үчүн ар бир экономикалык сценарийде колдонулган негизги болжолдонгон экономикалык өзгөрмөлөрдүн/болжолдоолордун маанилери келтирилген:

<i>2024-жылдын 31-декабры</i>	<i>Сценарий</i>	<i>Ыктымалдуу- лук, %</i>	<i>2025-жыл</i>	<i>2026-жыл</i>
Акча которуулардын көлөмү, млн. АКШ доллары				
	Оптимисттик	14%	2.762	3.007
	Базалык	71%	2.445	2.690
	Пессимисттик	14%	2.128	2.374
Жумушсуздуктун деңгээли, %				
	Оптимисттик	17%	1,97	1,97
	Базалык	61%	2,28	2,28
	Пессимисттик	22%	2,60	2,60
<i>2023-жылдын 31-декабры</i>	<i>Сценарий</i>	<i>Ыктымалдуу- лук, %</i>	<i>2024-жыл</i>	<i>2025-жыл</i>
АКШ доллары/сом				
	Оптимисттик	6%	87,22	89,84
	Базалык	68%	95,13	97,75
	Пессимисттик	26%	103,04	105,66
Керектөө бааларынын индекси, %				
	Оптимисттик	14%	101,42	99,62
	Базалык	66%	106,90	105,10
	Пессимисттик	20%	112,38	110,58
Жумушсуздуктун деңгээли, %				
	Оптимисттик	23%	2,51	2,46
	Базалык	61%	2,82	2,77
	Пессимисттик	16%	3,13	3,08

(миң кыргыз сомунда)

22. Тобокелдиктерди башкаруу (улантуусу)**Насыялык тобокелдик (улантуусу)***Географиялык аймактар боюнча тобокелдиктердин топтолушу*

Төмөндө Банктын финансылык активдеринин жана милдеттенмелеринин географиялык белгиси боюнча топтолушу көрсөтүлөт:

	<i>Кыргыз Республи- касы</i>	<i>КМШ башка өлкөлөрү</i>	<i>ЭКӨУ кирбеген башка өлкөлөр</i>	<i>ЭКӨУ кирген өлкөлөр</i>	<i>Баардыгы 2024- жылдын 31-декабры</i>
Активдер					
Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	11.013.798	3.273.489	576.830	10.786.221	25.650.338
Насыялык мекемелердеги каражаттар	399.521	872.343	671.903	6.591.398	8.535.165
Кардарларга насыялар	28.728.841	75.769	60.532	226.687	29.091.829
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялык баалуу кагаздар	2.352.320	–	–	–	2.352.320
Башка финансылык активдер	240.785	14.522	–	303.964	559.271
Активдер баардыгы	42.735.265	4.236.123	1.309.265	17.908.270	66.188.923
Милдеттенмелер					
Банктардын каражаттары	14.302	61	–	26.742	41.105
Кардарлардын каражаттары	46.391.669	2.808.698	1.404.111	1.982.566	52.587.044
Башка карыздык каражаттар	2.789.752	437.538	–	1.284.223	4.511.513
Ижара боюнча милдеттенмелер	344.997	–	–	–	344.997
Башка финансылык милдеттенмелер	366.894	6.090	–	8.265	381.249
Милдеттенмелер баардыгы	49.907.614	3.252.387	1.404.111	3.301.796	57.865.908
Таза позиция	(7.172.349)	983.736	(94.846)	14.606.474	8.323.015
	<i>Кыргыз Республи- касы</i>	<i>КМШ башка өлкөлөрү</i>	<i>ЭКӨУ кирбеген башка өлкөлөр</i>	<i>ЭКӨУ кирген өлкөлөр</i>	<i>Баардыгы 2023- жылдын 31-декабры</i>
Активдер					
Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	13.787.524	1.532.250	853.369	7.887.604	24.060.747
Насыялык мекемелердеги каражаттар	134.967	–	1.328.958	5.271.446	6.735.371
Кардарларга насыялар	21.314.603	221.109	77.313	77.313	21.658.894
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялык баалуу кагаздар	1.130.989	–	–	–	1.130.989
Башка финансылык активдер	194.445	19.661	–	386.498	600.604
Активдер баардыгы	36.562.528	1.773.020	2.259.640	13.591.417	54.186.605
Милдеттенмелер					
Банктардын каражаттары	16.086	61	–	26.235	42.382
Кардарлардын каражаттары	36.652.816	4.161.998	1.124.812	1.274.289	43.213.915
Башка карыздык каражаттар	1.989.126	7.934	–	976.372	2.973.432
Ижара боюнча милдеттенмелер	357.769	–	–	–	357.769
Башка финансылык милдеттенмелер	275.511	6.236	–	43.086	324.833
Милдеттенмелер баардыгы	39.291.308	4.176.229	1.124.812	2.319.982	46.912.331
Таза позиция	(2.728.780)	(2.403.209)	1.134.828	11.271.435	7.274.274

(миң кыргыз сомунда)

22. Тобокелдиктерди башкаруу (улантуусу)

Ликвиддүүлүк тобокелдиги

Ликвиддүүлүк тобокелдиги – бул, кадимки же күтүлбөгөн жагдайларда банктын карыздык милдеттенмелерин төлөй албай калуу тобокелдиги. Бул тобокелдикти чектөө максатында жетекчилик банктык аманаттардын учурдагы минималдуу суммасына кошумча ар кандай каржылоо булактарынын жеткиликтүүлүгүн камсыз кылды. Жетекчилик ошондой эле ликвиддүүлүктү эске алуу менен активдерди башкарууну жана келечектеги акча агымдарына жана ликвиддүүлүккө күн сайын мониторинг жүргүзүүнү жүзөгө ашырат. Бул процесс күтүлгөн акча агымдарын баалоону жана зарыл болгон учурда кошумча каржылоону алуу үчүн колдонулушу мүмкүн болгон жогорку сапаттагы камсыздоонун болушун камтыйт.

Банк аларды төлөө мөөнөтүнө жараша бардык милдеттенмелерди аткаруу үчүн зарыл болгон акча каражаттарынын туруктуу болушун камсыз кылуу максатында ликвиддүүлүктүн зарыл деңгээлин кармап турат. Инвестициялык жана казыналык саясат Тобокелдиктерди тескөө саясатынын бир бөлүгү болуп саналат, ал Директорлор кеңеши тарабынан каралат жана бекитилет.

Банк башка каржы мекемелеринин узак мөөнөттүү жана кыска мөөнөттүү кредиттеринен, негизги корпоративдик кардарлардын жана жеке адамдардын депозиттеринен, ошондой эле жогорку ликвиддүү активдердин диверсификацияланган портфелинен турган каржылоо булактарынын диверсификацияланган жана туруктуу түзүмүн Банк ликвиддүүлүккө карата күтүлбөгөн талаптарга ыкчам жана күтүүсүз жооп кайтарууга жөндөмдүү болушу үчүн жигердүү колдоого умтулат.

Ликвиддүүлүктү башкаруу чөйрөсүндөгү саясат милдеттүү түрдө төмөнкүлөрдү карайт:

- Негизги валюталар боюнча акча агымдарын болжолдоо жана ар түрдүү каржылоо булактарын колдоого зарыл болгон ликвиддүү активдердин деңгээлин аныктоо;
- Карызга алынган каражаттардын топтолушун жана түзүмүн башкаруу;
- Карызга алынган каражаттардын эсебинен каржылоону тартуу боюнча пландарды иштеп чыгуу;
- Акча агымдары үзүлгөн учурда коргоо чарасы катары эркин ишке ашырылышы мүмкүн болгон жогорку ликвиддүү активдердин портфелин колдоо;
- Ликвиддүүлүктү жана каржылоонун берилген деңгээлин сактоо боюнча резервдик пландарды иштеп чыгуу.
- Ликвиддүүлүк көрсөткүчтөрүнүн мыйзам тарабынан белгиленген нормативдерге ылайык келишине контролдукту жүзөгө ашыруу.

Казыналык бөлүмдөрдөн алардын финансылык активдеринин жана милдеттенмелеринин ликвиддүүлүгүнүн түзүмү жана келечекте пландаштырылуучу бизнестен күтүлүп жаткан акча каражаттарынын агымын болжолдоо жөнүндө маалымат алат. Андан кийин казыналык жалпысынан Банк үчүн ликвиддүүлүктүн зарыл деңгээлин камсыз кылуу максатында негизинен кыска мөөнөттүү ликвиддүү баалуу кагаздардан, банктарга кредиттерден жана аванстардан жана башка банктар аралык өнүмдөрдөн турган кыска мөөнөттүү ликвиддүү активдердин тиешелүү портфелин түзөт.

Төмөнкү таблицалар насыялык мүнөздөгү финансылык милдеттенмелер жана шарттуу милдеттенмелер боюнча келишимдерде белгиленген мөөнөтүнүн эң эрте күндөрү боюнча дисконттолбогон акча каражаттарынын агымын көрсөтөт. Бул таблицаларда көрсөтүлгөн акча каражаттарынын агымынын суммардык көлөмдөрү финансылык милдеттенмелер же насыялык мүнөздөгү шарттуу милдеттенмелер боюнча акча каражаттарынын дисконттолбогон келишимдик агымы болуп саналат. Чыгарылган финансылык кепилдик келишимдерине карата кепилдиктин максималдуу өлчөмү кепилдик колдонулушу мүмкүн болгон эң алгачкы мезгилге тиешелүү.

(миң кыргыз сомунда)

22. Тобокелдиктерди башкаруу (улантуусу)**Ликвиддүүлүк тобокелдиги (улантуусу)**

Төмөндөгү таблицада 2024-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө отчетто таанылган суммалардын күтүлгөн төлөмдөрү боюнча талдоосу берилген:

2024-жылдын 31-декабрына карата	Суроо-талапка чейин жана 1 айдан аз	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылдан 3 жылга чейин	3 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашык	Баардыгы
Банктардын каражаттары	41.105	–	–	–	–	–	41.105
Кардарлардын каражаттары	37.220.094	1.625.262	10.196.787	4.607.689	10.469	–	53.660.301
Башка карыздык каражаттар	1.954.668	597.572	642.777	1.244.168	245.369	149.447	4.834.001
Ижара боюнча милдеттенмелер	12.460	8.792	74.204	168.326	93.967	18.094	375.843
Башка финансылык милдеттенмелер	143.310	510	222.075	999	14.355	–	381.249
Финансылык милдеттенмелер, баардыгы	39.371.637	2.232.136	11.135.843	6.021.182	364.160	167.541	59.292.499

2024-жылдын 31-декабрына карата келишимдик жана шарттуу милдеттенмелерди төлөө мөөнөттөрүн талдоо төмөнкүдөй берилген:

2024-жылдын 31-декабрына карата	Суроо-талапка чейин жана 1 айдан аз	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылдан 3 жылга чейин	3 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашык	Баардыгы
Насыялык мүнөздөгү милдеттенмелер	6.965.337	–	–	–	–	–	6.965.337
Аткаруу кепилдиктери	701.838	–	–	–	–	–	701.838
	7.667.175	–	–	–	–	–	7.667.175

Төмөндөгү таблицада 2023-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө отчетто таанылган суммалардын күтүлгөн төлөмдөрү боюнча талдоосу берилген:

2023-жылдын 31-декабрына карата	Суроо-талапка чейин жана 1 айдан аз	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылдан 3 жылга чейин	3 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашык	Баардыгы
Банктардын каражаттары	42.382	–	–	–	–	–	42.382
Кардарлардын каражаттары	34.814.977	1.092.928	5.759.236	2.081.124	9.409	507	43.758.181
Башка карыздык каражаттар	2.723.500	374	94.987	193.611	3.335	585	3.016.392
Ижара боюнча милдеттенмелер	13.159	9.676	70.468	156.801	95.650	44.606	390.360
Башка финансылык милдеттенмелер	80.284	510	228.505	835	14.699	–	324.833
Финансылык милдеттенмелер, баардыгы	37.674.302	1.103.488	6.153.196	2.432.371	123.093	45.698	47.532.148

(миң кыргыз сомунда)

22. Тобокелдиктерди башкаруу (улантуусу)**Ликвиддүүлүк тобокелдиги (улантуусу)**

2023-жылдын 31-декабрына карата келишимдик жана шарттуу милдеттенмелерди төлөө мөөнөттөрүн талдоо төмөнкүдөй берилген:

2023-жылдын 31-декабрына карата	Суроо-талапка чейин жана 1 айдан аз	1 айдан 3 айга чейин	3 айдан 12 айга чейин	1 жылдан 3 жылга чейин	3 жылдан 5 жылга чейин	5 жылдан ашык	Баар-дыгы
Насыялык мүнөздөгү милдеттенмелер	9.019.147	-	-	-	-	-	9.019.147
Аткаруу кепилдиктери	862.205	-	-	-	-	-	862.205
	9.881.352	-	-	-	-	-	9.881.352

Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык аманатчылар - жеке жактар каалаган учурда банктан өздөрүнүн мөөнөттүү аманаттарын алууга укуктуу, мында көпчүлүк учурларда алар чегерилген пайыздарды алуу укугун жоготот. Бул аманаттар келишимдерде белгиленген төлөө мөөнөттөрүнүн негизинде берилген.

Насыяларды берүү боюнча баардык аткарылбаган милдеттенмелер кардар аны аткарууну талап кыла турган эң алгачкы күндү камтыган убакыт мезгилине киргизилет. Финансылык кепилдик келишимдеринде кепилдиктин максималдуу суммасы ушул кепилдик талап кылынышы мүмкүн болгон эң алгачкы мезгилге тиешелүү болот. Банк насыялык мүнөздөгү баардык милдеттенмелерди алардын колдонуу мөөнөтү аяктаганга чейин аткаруу талап кылынбайт деп күтөт.

Операциялык тобокелдик

Операциялык тобокелдик - бул системалуу мүчүлүштүктөн, персоналдын каталарынан, алдамчылыктан же тышкы окуялардан келип чыккан тобокелдик. Көзөмөлдөө системасы иштебей калганда, операциялык тобокелдиктер абройго зыян келтириши, укуктук кесепеттерге алып келиши же финансылык жоготууларга алып келиши мүмкүн. Банк баардык операциялык тобокелдиктер четтетилди деп божомолдой албайт, бирок көзөмөлдөө системасынын жардамы менен жана мониторинг жүргүзүү жана потенциалдуу тобокелдиктерге тиешелүү жооп берүү жолу менен Банк мындай тобокелдиктерди тескөөгө алат. Көзөмөлдөө системасы милдеттерди, кирүү укугун, бекитүү жана салыштыруу жол-жоболорун, персоналды окутууну, ошондой эле ички аудитти кошо алганда, баалоо жол-жоболорун натыйжалуу бөлүштүрүүнү карайт.

Ченемдик укуктук дал келбестик тобокелдиги

Ченемдик укуктук ылайык келбөө тобокелдиги ченемдик укуктук талаптарды жана мыйзамдарды сактабоого байланыштуу тобокелдиктерди камтыйт. Ченемдик укуктук дал келбестик тобокелдиги - бул, колдонуудагы мыйзамдарды жана ченемдик-укуктук актыларды сактабагандыгы же бизнести ак ниетсиз жүргүзгөндүгү (этикалык стандарттарды бузгандыгын кошо алганда) үчүн айыптык санкцияларды же башка өндүрүп алууларды салуунун натыйжасында Банк финансылык же репутациялык тобокелдикке дуушар болуу тобокелдиги. Банктын ченемдик укуктук шайкештикти камсыз кылуу бөлүмү ушул тобокелдикти жүргүзүү натыйжалуулугун жана көзөмөлдөөнүн тиешелүү системасын жогорулатууга умтулат. Банк өз ишин ченемдик укуктук базанын өзгөрүлмөлүүлүгүнүн олуттуу деңгээли байкалган рынокто жүзөгө ашырат, ошондуктан ченемдик талаптарды сактабоого байланыштуу тобокелдик жогорку жетекчиликтин өзгөчө көңүл буруу чөйрөсүнө кирет. Банктын ченемдик укуктук шайкештикти камсыз кылуу боюнча бөлүмү бул тобокелдикти Банк үчүн ылайыктуу көрсөткүчтөрдү пайдалануу, бузуулар жөнүндө отчетторду карап чыгуу жана талдоо, тобокелдикти жана коргоонун биринчи жана экинчи линияларына тиешелүү көзөмөлдөө каражаттарын талдоо, мамлекеттик текшерүүлөрдүн натыйжаларын жана ички жана тышкы аудитордук текшерүүлөрдүн натыйжаларын талдоо аркылуу көзөмөлдөйт.

(миң кыргыз сомунда)

23. Келишимдик жана шарттуу милдеттенмелер

Ишкердикти жүргүзүү шарттары

Кыргыз Республикасында экономикалык реформаларды ишке ашыруу жана рыноктук экономиканын талаптарына жооп бере турган укуктук, салыктык жана мыйзам чыгаруу системаларын өнүктүрүү улантылууда. Келечекте экономиканын туруктуулугу көп жагынан бул реформалардын жүрүшүнө, ошондой эле экономика, каржы жана акча-насыя саясаты чөйрөсүндө өкмөт тарабынан көрүлүп жаткан чаралардын натыйжалуулугуна көз каранды болот.

Өнүгүп келе жаткан рыноктор, мисалы, Кыргыз Республикасы, экономикалык, саясий, социалдык жана юридикалык тобокелдиктерди кошо алганда, өнүккөн рынокторго караганда башка тобокелдиктерге дуушар болушат. Кыргыз Республикасында бизнеске таасир этүүчү мыйзамдар жана ченемдик актылар тез өзгөрүүнү улантууда, ал эми салыктык ченемдик-укуктук база ар кандай чечмелөөлөргө жол берет. Кыргыз Республикасынын келечектеги экономикалык багыты өкмөт тарабынан кабыл алынган фискалдык жана акча-насыя саясатынын, ошондой эле укуктук, ченемдик жана саясий чөйрөнү өнүктүрүүнүн күчтүү таасиринде турат.

Банктын жетекчилиги ал түзүлгөн жагдайларда Банктын экономикалык туруктуулугун сактоо боюнча тийиштүү чараларды көрөт деп эсептейт.

Камсыздандыруу

Кыргыз Республикасында камсыздандыруу тармагы өнүгүү стадиясында турат жана дүйнөнүн башка аймактарында кеңири тараган камсыздандырууну коргоонун көптөгөн формалары бүтүндөй жеткиликтүү боло элек. Банк, өзүнүн жайларына жана жабдууларына, өндүрүштүн токтоп калышынан улам келип чыккан чыгымдарга же Банктын аварияларынын же ишинин натыйжасында кыймылсыз мүлк объекттерине же айлана-чөйрөгө келтирилген зыяндарга байланыштуу үчүнчү жактардын алдында келип чыккан милдеттенмелерге карата толук камсыздандыруу коргоосуна ээ эмес. Банк адекваттуу камсыздандыруу жабуусуна ээ болмоюнча, айрым активдердин жоголушу же бузулушу ишкердикке жана финансылык абалга олуттуу терс таасирин тийгизиши ыктымал деген коркунуч бар.

Юридикалык маселелер

Банк өзүнүн адаттагы ишин жүзөгө ашыруу процессинде соттук доолордун жана дооматтардын объектиси болуп саналат. Жетекчиликтин пикири боюнча, мындай доолордун же дооматтардын натыйжасында келип чыккан ыктымал милдеттенмелер (алар болгон учурда) Банктын финансылык абалына же келечекте ишинин натыйжаларына олуттуу терс таасирин тийгизбейт.

2019-жылы Банк сотто утуп, күрөөгө коюлган мүлктү көйгөйлүү карыз алуучудан талап кылган. Бирок карыз алуучу күрөөгө коюлган мүлктү соттун чечимине чейин үчүнчү жакка сатты. 2020-жылдын июнь айында күрөөгө коюлган мүлктү сатып алган үчүнчү жак күрөөгө коюлган мүлккө Банк тарабынан коюлган чектөөлөрдөн келтирилген материалдык жана моралдык зыяндын ордун толтуруу жөнүндө Банкка каршы 78.727 миң сом суммасында доо арыз менен кайрылган. 2023-жылдын 31-декабрына карата бул маселе боюнча үчүнчү жак менен сот процесси үчүнчү жактын пайдасына аяктаган. Соттун 2023-жылдын 5-декабрындагы чечимине ылайык, Банк 2024-жылы төлөнгөн 30.444 миң сом өлчөмүндөгү материалдык жана моралдык зыяндын ордун толтурууга милдеттүү.

Салык салуу

Кыргызстанда салык системасы салыштырмалуу жаңы болуп саналат жана ченемдик базаны тез-тез өзгөртүү, расмий документтерди жана сот чечимдерин кабыл алуу менен мүнөздөлөт, алар көп учурларда ар кандай салык органдары тарабынан түшүнүксүз чечмелөө үчүн ачык, бүдөмүк, карама-каршы формулировкаларды камтыйт. Салыктарды эсептөө тартиби олуттуу айыптарды жана туумдарды салууга укугу бар бир катар жөнгө салуучу органдар тарабынан текшерилүүгө тийиш. Отчеттук мезгилде салыктарды эсептөөнүн тууралыгы кийинки үч календардык жыл ичинде текшерилиши мүмкүн. Ошого карабастан, белгилүү бир жагдайларда салык жылы алты календардык жыл ичинде ачык бойдон кала алат.

(миң кыргыз сомунда)

23. Келишимдик жана шарттуу милдеттенмелер (улантуусу)**Салык салуу (улантуусу)**

Мындай жагдайлар башка өлкөлөргө караганда Кыргызстанда салыктык тобокелдиктердин ыктымалдыгынын кыйла даражасын түзөт. Жетекчилик финансылык отчеттуулук кыргыз салык мыйзамдарын, соттун расмий арыздарын жана чечимдерин чечмелөөнүн негизинде салык милдеттенмелерин ишенимдүү чагылдырат деп эсептейт. Ошого карабастан, тиешелүү жөнгө салуучу органдар колдонуудагы салык мыйзамдарынын жоболорун башкача чечмелей алышат, бул, эгерде аларды чечмелөө мыйзамдуу деп таанылса, Банктын финансылык абалына олуттуу таасирин тийгизиши мүмкүн.

Банктын жетекчилиги 2024-жылдын 31-декабрына карата мыйзамдарды чечмелөө тиешелүү болуп саналат жана Банктын салык, валюта жана бажы мыйзамдары боюнча позициялары тастыкталат деп эсептейт.

Пенсиялык төлөмдөр жана пенсиялык программалар

Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык, кызматкерлер мамлекеттик пенсиялык камсыздоого укуктуу. 2024 жана 2023-жылдын 31-декабрына карата Банк өзүнүн учурдагы же мурдагы кызматкерлеринин алдында кошумча пенсиялык төлөмдөр, пенсияга чыккандан кийин медициналык тейлөө, камсыздандыруу төлөмдөрү же пенсиялык жөлөкпулдар боюнча милдеттенмелерге ээ болгон эмес.

Насыялык мүнөздөгү милдеттенмелер

Банкта насыяларды берүү боюнча насыялык мүнөздөгү орду жабылбаган милдеттенмелер бар. Бул насыялык мүнөздөгү милдеттенмелер жактырылган насыялар, насыялык карталар боюнча лимиттер, ошондой эле овердрафт түрүндө насыялык ресурстарды берүүнү карайт.

Банк кардарларга финансылык кепилдиктерди берет жана аккредитивдерди ачат. Көрсөтүлгөн келишимдер милдеттенмелердин лимиттерин белгилейт жана, эреже катары, беш жылга чейинки мөөнөттө ээ.

Насыялык милдеттенмелерди, финансылык кепилдиктерди жана аккредитивдерди берүүдө Банк кардарларга насыяларды берүүдөгүдөй эле насыялык тобокелдикти тескөө саясатын жана жол-жоболорун колдонот.

Насыялык мүнөздөгү милдеттенмелердин келишимдик суммасы төмөнкү таблицада берилген. Насыялык мүнөздөгү милдеттенмелер боюнча таблицада чагылдырылган суммалар, суммалар толук көлөмдө алдын ала төлөнгөндүгүн болжолдойт.

	2024-жылдын 31-декабры	2023-жылдын 31-декабры
Насыялык мүнөздөгү милдеттенмелер		
Насыяларды берүү боюнча финансылык кепилдиктер жана милдеттенмелер	6.282.255	8.253.615
Кепилдиктер	683.082	765.532
	6.965.337	9.019.147
Аткаруу кепилдиктери	701.838	862.205
Келишимдик жана шарттуу милдеттенмелер	7.667.175	9.881.352
Насыялык мүнөздөгү милдеттенмелер боюнча КНЧ карата резервдер (17-эскертүү)	11.565	6.033
Аткаруу кепилдиктери боюнча КНЧ үчүн резервдер (17-эскертүү)	52.152	945
Кепилдиктер жана аккредитивдер боюнча камсыздоо катары кармалган аманаттар (19-эскертүү)	370.271	345.730

Жогоруда көрсөтүлгөн насыялык мүнөздөгү түзүлгөн келишимдик милдеттенмелердин жалпы суммасы келечекте акча каражаттарына болгон муктаждыкты түзүү зарыл эмес, анткени насыялык мүнөздөгү бул милдеттенмелердин колдонуу мөөнөтү аякташы же карыз алуучуга акча каражаттарын бербестен токтошу мүмкүн. Насыяларды берүү боюнча милдеттенмелердин көпчүлүгү Банктын шартсыз насыялык милдеттенмелери болуп саналбайт.

(миң кыргыз сомунда)

23. Келишимдик жана шарттуу милдеттенмелер (улантуусу)**Насыялык мүнөздөгү милдеттенмелер (улантуусу)**

2024-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл үчүн КНЧ үчүн резервдеги өзгөрүүлөрдү талдоо төмөнкүдөй берилген:

	1-этап	2-этап	3-этап	Баар-дыгы
2024-жылдын 1-январына карата КНЧ	6.453	525	–	6.978
Жаңы милдеттенмелер	1.341	–	–	1.341
Мөөнөтү өтүп кеткен төлөнгөн суммалар же милдеттенмелер	(1.289)	(65)	–	(1.354)
1-этапка которуулар	49	(49)	–	–
2-этапка которуулар	(1.320)	1.320	–	–
3-этапка которуулар	–	(611)	611	–
Бир этаптан экинчи этапка которуулардын натыйжасында мезгилдин акырына карата КНЧга таасир этүү жана мезгил ичинде КНЧды баалоо үчүн колдонулган моделдерди жана баштапкы маалыматтарды өзгөртүү	5.948	(523)	51.404	56.829
Курстук айырмачылыктар	(41)	–	(36)	(77)
2024-жылдын 31-декабрына карата	11.141	597	51.979	63.717

2023-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл үчүн КНЧ үчүн резервдеги өзгөрүүлөрдү талдоо төмөнкүдөй берилген:

	1-этап	2-этап	3-этап	Баар-дыгы
2023-жылдын 1-январына карата КНЧ	10.639	543	–	11.182
Жаңы милдеттенмелер	3.144	–	–	3.144
Мөөнөтү өтүп кеткен төлөнгөн суммалар же милдеттенмелер	(2.065)	(150)	–	(2.215)
1-этапка которуулар	130	(130)	–	–
2-этапка которуулар	(3.487)	3.487	–	–
3-этапка которуулар	–	–	–	–
Бир этаптан экинчи этапка которуулардын натыйжасында мезгилдин акырына карата КНЧга таасир этүү жана мезгил ичинде КНЧды баалоо үчүн колдонулган моделдерди жана баштапкы маалыматтарды өзгөртүү	(1.920)	(3.225)	–	(5.145)
Курстук айырмачылыктар	12	–	–	12
2023-жылдын 31-декабрына карата	6.453	525	–	6.978

24. Байланыштуу тараптар менен операциялар

ФОЭС (IAS) 24кө ылайык «Байланыштуу жактар жөнүндө маалыматты ачыкка чыгаруу» боюнча байланыштуу тараптар болуп эсептелет, алардын бири экинчи тараптын операциялык жана финансылык чечимдерине көзөмөлдөө же олуттуу таасир этүү мүмкүнчүлүгүнө ээ. Тараптар байланыштуу болуп саналабы же жокпу деген маселени чечүүдө алардын юридикалык формасы гана эмес, тараптардын өз ара мамилелеринин мазмуну эске алынат.

Байланыштуу тараптар байланыштуу эмес тараптардын ортосунда жүргүзүлбөгөн бүтүмдөргө кириши мүмкүн. Мындай бүтүмдөрдүн баалары жана шарттары тиешелүү эмес тараптардын ортосундагы бүтүмдөрдүн бааларынан жана шарттарынан айырмаланышы мүмкүн.

2024 жана 2023-жылдардын 31-декабрында аяктаган жылдар ичинде Банк жалпы көзөмөл астында жетекчилик жана ишканалар менен операцияларды жүргүзгөн: Демир Халк Банк (Нидерланды), С-Bilisim (Түркия), HCBG Holding B.V. (Нидерланды), «Си-Технолоджи» ЖЧК (Кыргыз Республикасы) и «Си-Риал Эстейт» ЖЧК (Кыргыз Республикасы).

(миң кыргыз сомунда)

24. Байланыштуу тараптар менен операциялар (улантуусу)**Байланыштуу тараптар менен операциялар**

Байланыштуу тараптар менен операциялар боюнча калдыктар төмөнкүдөй чагылдырылат:

	2024-жылдын 31-декабры			2023-жылдын 31-декабры		
	Акцио- нерлер	Жалпы көзөмөл- гө алын- ган уюм- дар	Негизги башкаруу персо- налы	Акцио- нерлер	Жалпы көзөмөл- гө алын- ган уюм- дар	Негизги башкаруу персо- налы
Кардарларга насыялар						
Кардарларга берилген насыялардын жалпы көлөмү	–	222.854	8.672	–	236.885	2.838
Кардарлардын насыялары боюнча КНЧна карата резерв	–	(560)	(147)	–	(510)	(25)
Пайдалануу укугу түрүндөгү активдер	–	138.746	–	–	138.746	–
Башка активдер	–	94.320	–	–	34.381	–
Кардарлардын каражаттары	712.553	32.083	69.591	715	50.608	68.270
Ижара боюнча милдеттенмелер	–	126.078	–	–	151.106	–
Башка милдеттенмелер	–	1.625	–	–	1.456	–

2024-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл ичинде Банк жалпы көзөмөлгө алынган уюмдан 89.020 миң сомдук (2023-жыл: 86.382 миң сом) материалдык эмес активдерди сатып алган.

Байланыштуу тараптар менен операциялар боюнча калдыктар төмөнкүдөй чагылдырылат:

	2024-жылдын 31-декабры			2023-жылдын 31-декабры		
	Акцио- нерлер	Жалпы көзөмөлгө алынган уюмдар	Негизги башкаруу персоналы	Акцио- нерлер	Жалпы көзөмөлгө алынган уюмдар	Негизги башкаруу персоналы
Кардарларга насыялар	–	7%–30%	0,00%– 17,35%	–	7%–30%	30%
Башка активдер	–	–	–	–	–	–
Кардарлардын каражаттары	3,00%– 4,25%	2%–7%	2%– 12,5%	–	2%–7%	2,0%-12,5%
Башка милдеттенмелер	–	–	–	–	–	–

(миң кыргыз сомунда)

24. Байланыштуу тараптар менен операциялар (улантуусу)**Байланыштуу тараптар менен операциялар (улантуусу)**

Төмөндөгү таблицада байланыштуу тараптар менен операциялар боюнча кирешелер жана чыгашалар көрсөтүлгөн:

	2024-жылдын 31-декабры			2023-жылдын 31-декабры		
	Акцио- нерлер	Жалпы көзөмөл- гө алын- ган уюмдар	Негизги башкаруу пер- соналы	Акцио- нерлер	Жалпы көзөмөл- гө алын- ган уюмдар	Негизги башкаруу пер- соналы
Эффективдүү пайыздык чен ыкмасын колдонуу менен эсептелген пайыздык киреше	-	15.632	33	-	16.320	583
Пайыздык чыгымдар	(18.744)	(2.387)	(2.314)	-	(4.425)	(1.751)
Насыялык жоготууларды калыбына келтирүү/(насыялык жоготуулар боюнча чыгашалар)	-	(50)	(122)	-	131	32
Комиссиялык кирешелер	-	540	-	-	308	-
Нарксыздануунун башка түрлөрү жана резервдер	-	57	-	-	(421)	-
Башка операциялык чыгымдар	(5.015)	(84.029)	-	(4.430)	(78.580)	-

Негизги башкаруу персоналына сый акы төмөнкүлөрдү камтыйт:

	2024-жыл	2023-жыл
Эмгек акы жана башка кыска мөөнөттүү төлөмдөр, анын ичинде социалдык камсыздоого чегерүүлөр	196.841	186.746

25. Адилеттүү наркты баалоо**Адилеттүү наркты баалоо иерархиясы**

Банк финансылык инструменттердин адилеттүү наркын аныктоонун жана ал тууралуу маалыматты баалоо моделине жараша ачыкка чыгаруунун төмөнкү иерархиясын пайдаланат:

- 1-деңгээл: бирдей активдерге же милдеттенмелерге активдүү рынокто баа котировкалары (такталбаган);
- 2-деңгээл: башка баалоо моделдери, алар үчүн отчеттордо чагылдырылуучу адилеттүү нарктын суммасына олуттуу таасир этүүчү баардык баштапкы маалыматтар рынокто түздөн-түз же кыйыр түрдө байкалат;
- Деңгээл 3: рынокто байкоого алынбаган адилеттүү нарктын отчетто чагылдырылуучу суммасына олуттуу таасир этүүчү баштапкы маалыматтарды пайдалануучу баалоо моделдери.

(миң кыргыз сомунда)

25. Адилеттүү наркты баалоо (улантуусу)**Адилеттүү наркты баалоо иерархиясы (улантуусу)**

Адилеттүү нарк жөнүндө маалыматты ачыкка чыгаруу максатында Банк табияттын, мүнөздөмөлөрдүн жана актив же милдеттенме боюнча тобокелдиктердин негизинде активдердин жана милдеттенмелердин класстарын, ошондой эле адилеттүү нарк иерархиясынын деңгээлин аныктаган.

		Баштапкы маалыматтарды колдонуу менен адилеттүү наркты баалоо			
	Баалоо күнү	1-деңгээл-деги	2-деңгээл-деги	3-деңгээл-деги	Баар-дыгы
2024-жылдын 31-декабрына карата					
Адилеттүү наркы ачыкка чыгуучу активдер					
Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	2024-жылдын 31-декабры	3.869.855	21.780.483	–	25.650.338
Насыялык мекемелердеги каражаттар	2024-жылдын 31-декабры	–	8.535.165	–	8.535.165
Кардарларга насыялар	2024-жылдын 31-декабры	–	–	28.753.063	28.753.063
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялык баалуу кагаздар	2024-жылдын 31-декабры	–	2.281.494	–	2.281.494
Башка финансылык активдер	2024-жылдын 31-декабры	–	–	559.271	559.271
Адилеттүү наркты ачыкка чыгуучу милдеттенмелер					
Банктардын каражаттары	2024-жылдын 31-декабры	–	41.105	–	41.105
Кардарлардын каражаттары	2024-жылдын 31-декабры	–	52.647.650	–	52.647.650
Башка карыздык каражаттар	2024-жылдын 31-декабры	–	4.229.246	–	4.229.246
Ижара боюнча милдеттенмелер	2024-жылдын 31-декабры	–	–	344.997	344.997
Башка финансылык милдеттенмелер	2024-жылдын 31-декабры	–	–	381.249	381.249

(миң кыргыз сомунда)

25. Адилеттүү наркты баалоо (улантуусу)**Адилеттүү наркты баалоо иерархиясы (улантуусу)**

		Баштапкы маалыматтарды колдонуу менен адилеттүү наркты баалоо			
	Баалоо күнү	1-деңгээл-деги	2-деңгээл-деги	3-деңгээл-деги	Баар-дыгы
2023-жылдын 31-декабрына карата					
Адилеттүү наркы ачыкка чыгуучу активдер					
Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	2024-жылдын 31-декабры	5.551.020	18.509.727	–	24.060.747
Насыялык мекемелердеги каражаттар	2024-жылдын 31-декабры	–	6.735.371	–	6.735.371
Кардарларга насыялар	2024-жылдын 31-декабры	–	–	21.752.793	21.752.793
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялык баалуу кагаздар	2024-жылдын 31-декабры	–	1.129.039	–	1.129.039
Башка финансылык активдер	2024-жылдын 31-декабры	–	–	600.604	600.604
Адилеттүү наркты ачыкка чыгуучу милдеттенмелер					
Банктардын каражаттары	2024-жылдын 31-декабры	–	42.382	–	42.382
Кардарлардын каражаттары	2024-жылдын 31-декабры	–	43.248.470	–	43.248.470
Башка карыздык каражаттар	2024-жылдын 31-декабры	–	2.936.831	–	2.936.831
Ижара боюнча милдеттенмелер	2024-жылдын 31-декабры	–	–	357.769	357.769
Башка финансылык милдеттенмелер	2024-жылдын 31-декабры	–	–	324.833	324.833

Төмөндө Банктын финансылык инструменттеринин финансылык абалында адилеттүү нарк боюнча чагылдырылбаган класстары боюнча баланстык наркты жана адилеттүү наркты салыштыруу берилет. Бул таблицада финансылык эмес активдердин жана финансылык эмес милдеттенмелердин адилеттүү наркынын маанилери келтирилген эмес.

	2024-жылдын 31-декабрына карата			2023-жылдын 31-декабрына карата		
	Баланс- тык нарк	Адилет- түү нарк	Тааныл- баган пайдалар / (жоготуу- лар)	Баланстык нарк	Адилет-түү нарк	Тааныл- баган пайдалар / (жоготуу- лар)
Финансылык активдер						
Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	25.650.338	25.650.338	–	24.060.747	24.060.747	–
Насыялык мекемелердеги каражаттар	8.535.165	8.535.165	–	6.735.371	6.735.371	–
Кардарларга насыялар	29.091.829	28.753.063	(338.766)	21.658.894	21.752.793	93.899
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялык баалуу кагаздар	2.352.320	2.281.494	(70.826)	1.130.989	1.129.039	(1.950)
Башка финансылык активдер	559.271	559.271	–	600.604	600.604	–
Финансылык милдеттенмелер						
Банктардын каражаттары	41.105	41.105	–	42.382	42.382	–
Кардарлардын каражаттары	52.587.044	52.647.650	(60.606)	43.213.915	43.248.470	(34.555)
Башка карыздык каражаттар	4.511.513	4.229.246	282.267	2.973.432	2.936.831	36.601
Ижара боюнча милдеттенмелер	344.997	344.997	–	357.769	357.769	–
Башка финансылык милдеттенмелер	381.249	381.249	–	324.833	324.833	–
Адилеттүү нарктагы таанылбаган өзгөрүү, баардыгы			(187.931)			93.995

(миң кыргыз сомунда)

25. Адилеттүү наркты баалоо (улантуусу)**Баалоо жана болжолдоо моделдери**

Төмөндө финансылык отчеттуулукта адилеттүү нарк боюнча чагылдырылуучу активдердин жана милдеттенмелердин, ошондой эле финансылык абал жөнүндө отчетто адилеттүү нарк боюнча бааланбаган, бирок адилеттүү наркы ачыкка чыгарылуучу беренелердин адилеттүү наркын аныктоо үчүн пайдаланылган методологиялар жана божомолдор баяндалат.

Адилеттүү наркы болжол менен баланстык наркка барабар болгон активдер

Ликвиддүү же кыска мөөнөткө (үч айдан аз) ээ болгон финансылык активдер жана финансылык милдеттенмелер болгон учурда, алардын адилеттүү наркы болжол менен баланстык наркка барабар болууга жол берилет. Бул жол берүү ошондой эле талап боюнча төлөнүүчү аманаттарга жана аманат эсептерине белгиленген төлөө мөөнөтү жок колдонулат.

Амортизацияланган нарк боюнча эсепке алынуучу финансылык активдер жана финансылык милдеттенмелер

Котировкалоочу облигациялардын адилеттүү наркы отчеттук күнгө карата котировкаларга негизделет. Эсептешилбеген инструменттердин, кардарларга насыялардын, кардарлардын аманаттарынын, насыялык мекемелердеги каражаттардын, банктардын каражаттарынын, башка насыялык каражаттардын жана башка финансылык активдердин жана милдеттенмелердин адилеттүү наркы окшош шарттар, насыялык тобокелдик жана төлөө мөөнөтү менен карыз боюнча азыркы учурда колдонулуп жаткан чендерди пайдалануу менен акча каражаттарынын келечектеги агымын дисконттоо аркылуу бааланат.

2024 жана 2023-жылдардын 31-декабрында аяктаган жылдар ичинде адилеттүү наркты баалоо иерархиясынын деңгээлдеринин ортосунда которуулар болгон эмес.

26. Камсыздоо катары берилген активдер

Төмөндөгү таблицада Банк күрөө катары берген активдер келтирилген.

	Милдеттен мелердин баланстык наркы (20- эскертүү)	Кардар- ларга насыялар (13- эскертүү)	Амортиза- цияланган нарк боюнча бааланган инвестиция лык баалуу кагаздар (14- эскертүү)	Таза позиция
2024-жылдын 31-декабрына карата				
Башка карыздык каражаттар:				
Мамлекеттик өнүктүрүү банкы	(269.610)	–	657.261	387.651
2023-жылдын 31-декабрына карата				
Башка карыздык каражаттар:				
Россия-Кыргыз Өнүктүрүү фонду	(7.934)	5.121	5.600	2.787

(миң кыргыз сомунда)

27. Активдерди жана милдеттенмелерди төлөө мөөнөттөрүн талдоо

Төмөндөгү таблицаларда активдер жана милдеттенмелер аларды төлөөнүн күтүлгөн мөөнөттөрү боюнча берилген. Банктын ордун жабуу боюнча дисконттолбогон келишимдик милдеттенмелери жөнүндө маалымат «Тобокелдиктерди башкаруу» деген 22-эскертүүдө чагылдырылган.

	2024-жылдын 31-декабры			2023-жылдын 31-декабры		
	Бир жылдын ичинде	Бир жылдан ашык	Баардыгы	Бир жылдын ичинде	Бир жылдан ашык	Баардыгы
Активдер						
Акча каражаттары жана алардын эквиваленттери	25.650.338	–	25.650.338	24.060.747	–	24.060.747
Насыялык мекемелердеги каражаттар	8.228.257	306.908	8.535.165	6.445.812	289.559	6.735.371
Кардарларга насыялар	9.709.412	19.382.417	29.091.829	7.853.775	13.805.119	21.658.894
Амортизацияланган нарк боюнча бааланган инвестициялык баалуу кагаздар	510.676	1.841.644	2.352.320	1.119.365	11.624	1.130.989
Негизги каражаттар	–	414.610	414.610	–	307.043	307.043
Материалдык эмес активдер	–	250.900	250.900	–	211.908	211.908
Пайдалануу укугу түрүндөгү активдер	–	336.211	336.211	–	343.983	343.983
Башка активдер	734.656	276.794	1.011.450	899.855	89.303	989.158
Активдер баардыгы	44.833.339	22.809.484	67.642.823	40.379.554	15.058.539	55.438.093
Милдеттенмелер						
Банктардын каражаттары	41.105	–	41.105	42.382	–	42.382
Кардарлардын каражаттары	48.313.734	4.273.310	52.587.044	41.427.371	1.786.544	43.213.915
Башка карыздык каражаттар	3.042.682	1.468.831	4.511.513	2.692.902	280.530	2.973.432
Пайда салыгы боюнча учурдагы милдеттенмелер	46.242	–	46.242	71.743	–	71.743
Пайда салыгы боюнча кийинкиге калтырылган милдеттенмелер	–	73.842	73.842	–	35.530	35.530
Ижара боюнча милдеттенмелер	82.927	262.070	344.997	80.911	276.858	357.769
Башка милдеттенмелер	443.789	15.354	459.143	427.200	15.534	442.734
Милдеттенмелер баардыгы	51.970.479	6.093.407	58.063.886	44.742.509	2.394.996	47.137.505
Таза позиция	(7.137.140)	16.716.077	9.578.937	(4.362.955)	12.663.543	8.300.588

2024 жана 2023-жылдардын 31-декабрына карата милдеттенмелер активдерден тиешелүүлүгүнө жараша 7.137.140 миң сомго жана 4.362.955 миң сомго «бир жыл ичинде» ашып кеткен. Ликвиддүүлүктүн терс ажырымы негизинен кардарлардын каражаттары менен байланыштуу. Каражаттарды мөөнөтүнөн мурда алуу мүмкүнчүлүгүнө жана кардарлардын каражаттарынын олуттуу бөлүгү талап кылынганга чейин жайгаштырылып жатканына карабастан, Банктын жетекчилиги кардарлардын каражаттары кардарлардын диверсификацияланган портфелинин аркасында узак мөөнөттүү жана туруктуу каржылоо булагы болуп саналат деп эсептейт.

Банктын жетекчилиги белгилүү бир финансылык активдер жана милдеттенмелер боюнча акча каражаттарынын кыймылы алардын келишимдик шарттарынан айырмаланат деп күтөт. Банк нормалдуу шарттарда да, жагымсыз шарттарда да рыноктун абалынын ар кандай мүмкүн болгон сценарийлерин эске алуу менен ликвиддүүлүктүн стресс-тесттерин үзгүлтүксүз негизде өткөрөт. Стресс-тесттердин жыйынтыгы боюнча жетекчилик алгылыксыз жоготууларга жол бербестен жана Банктын аброюна доо кетирбестен, ликвиддүүлүктүн учурдагы терс ажырымын жабуу үчүн Банк жетиштүү ликвиддүүлүккө ээ экендигин баалайт.

28. Капиталды башкаруу

КРУБ банктын капиталынын деңгээлине карата талаптардын аткарылышын белгилейт жана көзөмөлдөйт.

(миң кыргыз сомунда)

28. Капиталды башкаруу (улантуусу)

КРУБ тарабынан белгиленген колдонуудагы талаптарга ылайык банктар төмөнкү көрсөткүчтөрдү колдоого тийиш:

- Жалпы капиталдын жетиштүүлүк коэффициенти (K2.1) - 14% кем эмес: Бул коэффициент таза суммардык капиталдын активдердин жана шарттуу милдеттенмелердин суммасына карата катышы катары аныкталат, плюс 7,14 коэффициенти операциялык тобокелдиктерди жабуу үчүн резервге алынган капиталдын суммасына көбөйтүлөт;
- Биринчи деңгээлдеги капиталдын жетиштүүлүгү коэффициенти (K2.2) - 9,5% кем эмес: Бул коэффициент биринчи деңгээлдеги капиталдын тобокелдикти эске алуу менен ченелген активдердин жана шарттуу милдеттенмелердин суммасына катышы катары, потенциалдуу жоготуулардын ордун жабууга атайын резервдерди жана экинчи деңгээлдеги капиталга киргизилбеген жалпы резервдерди алып салуу менен аныкталат (б.а. тобокелдикти эске алуу менен өлчөнгөн активдердин жана шарттуу милдеттенмелердин суммасынын 1,25% ашпаган);
- Биринчи деңгээлдеги базалык капиталдын жетиштүүлүк коэффициенти (K2.3) - 8% кем эмес. Бул коэффициент биринчи деңгээлдеги базалык капиталдын потенциалдуу жоготуулардын ордун жабууга карата атайын камдарды шегергендеги тобокелдикти эске алуу менен өлчөнгөн активдердин жана шарттуу милдеттенмелердин суммасына карата катышы катары аныкталат;
- Левередж (K2.4) - 6% кем эмес. Бул коэффициент насыялык конверсия факторлорун эске алуу менен баланстан тышкаркы милдеттенмелерди кошуу менен Банктын суммардык активдерине карата биринчи деңгээлдеги капиталдын катышы катары аныкталат. Банктын чогуу алгандагы активдери - мезгил-мезгили менен берилүүчү ченемдик банктык отчеттун балансында чагылдырылган, материалдык эмес активдерди жана атайын резервдерди алып салгандан кийинки чогуу алгандагы активдер.

2024 жана 2023-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Банк мыйзамдарда белгиленген капиталдын ченемдерин сактаган.

Таблицада андан ары 31-декабрга карата КРУБнын талаптарына ылайык эсептелген капиталды талдоо көрсөтүлгөн:

	2024-жылдын 31-декабры	2023-жылдын 31-декабры
1-деңгээлдеги капитал	6.881.001	5.258.497
2-деңгээлдеги капитал	2.412.931	2.798.631
Инвестицияларды алып салганда	-	-
Таза жалпы капитал	9.293.932	8.057.128
К 2.1 боюнча активдер жана шарттуу милдеттенмелер, чыгым эсептелингенден кийин, баардыгы	51.753.880	39.702.133
К 2.4 боюнча активдер жана шарттуу милдеттенмелер, чыгым эсептелингенден кийин, баардыгы	73.610.739	61.531.662
Операциялык тобокелдиктерди жабуу үчүн капитал	661.565	523.249
Капитал жетиштүүлүгү коэффициенти К 2.1	16%	18%
Капитал жетиштүүлүгү коэффициенти К 2.2	13%	13%
Капитал жетиштүүлүгү коэффициенти К 2.3	13%	13%
Левередж К 2.4	9%	9%